

Gyűjtő: FREDJESSY ERNŐ

Gyűjtés ideje: 1963

TART.: HITVILÁG — FOLKOROK

ASSONYVÁR,
HARKÁNY,
ÖRTILOS,
SZENTVITAIKÉNYHEGY

---

275 lap

FOLKOROK MŰTÁRÓ: ASSONYVÁR, HARKÁNY, ÖRTILOS,
SZENTVITAIKÉNYHEGY

SZÁMUTATÓ: XXI
XXVI

Iratgyűjtő

MSZ 5617
PAPIRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

LELTÁRROZÁS

ÁTVEZETVE AZ EGYSÉGES ITR. 1039 - es TETELE ALÓL

1039

Gyűjtés helyei: Asszonyvár, /Somogy m./
Harkány, "
Órtilos, "
Szentmihályhegy "

Adatközlők: Balogh Mátyás, Szentmihályhegy,
Dolmányos Károlyné
/Gerold Anna/ "
Eperjesi Imréné
/Fodor Rozália/ Harkány,
Hegedüs Jánosné
/Precskó Anna/ Szentmihályhegy,
Horváth István, "
Horváth István, Órtilos,
Kele János, Szentmihályhegy,
Molnár István, "
Molnár Lajos, "
Pongrác Anna, "
Sipos Istvánné
/Szeles Katalin/ "
Sötét Ferencné
/Kollár Mária/ "
Szakály Imréné, "
Szlávecz István, id., Asszonyvár,
Szlávecz István ifj., Órtilos,
Varga Józsefné
/Harsányi Matild/, Szentmihályhegy,
Várhegyi Vendelné
/Eperjesi Teréz/ Harkány.

Gyűjtők: Eperjessy Ernő és ~~Bömbör Elek~~

Gyűjtés ideje: 1963.

EA 200/1965 R. 1

1965 DEC 27

Nyul-kutya-ló.

Ak.: Szilávec István^é 36 é.

Asszonyvár,

Gy.: Eperjesey Ernő, 1963. nov.18.

Engemet édesapám hazaküldött. Szántás-vetés vót, így őszidő tájba, hogy mennyek e Báránkó Istvánhoz, mongyan meg néki, - lényegébe nem emlékszem, hogy miér, vagy hogy. Má nem emlékszek ára. Dehát ti hegyőr vót. Hogy azsa kapcsolatosan-e vagy sem, azt nem tudom, má.

Én mentem hazafele. Odaértem, ehhez az asszonyvári patakon átérek, látok egy nyult, szépen ^{üdügél} ék a bokor tövibe. Ére főfigyetem, gyerek, hát megijettem bizonyára.

Fogtam magamat, törtem is magamat, maj sikerül talán edobni a lábát, mint apám is, hát régi rabsic vót, a bátyám vadász. Hát ugy gondótam, talán majd sikerül.

Hát közbe asztá én megyek feléje. Hát a nyul bizony nem megy el onnót sehova. Eccerűjen, ahogy a szememet leveszem egy pillanatra, a nyulból kutya lett.

- Ejnye! - nem ijettem én meg még akkor se.

Fogtam magam: akkor is nekimegyek. Elzavarem onnót.

/Milyen színű volt a kutya?/

Fekete. Tiszta fekete kutya vót.

Ére én megzavarem. Még a, emlékszek is rája, hogyhát ugy akartam utánna dobni. De az asztán nem hátrált meg, csak ódalt ment tőlem, fére. Hát asztá én meg fogtam magamat:

- Mindegy! - mondom, - megfogom. Csak megdobom. Valami lesz belüle.

Hát, de közbe a kutya nagyon megnőtt. Lett belülle egy szép kis csikó. Hát akkor kesztem spekulányi:

- Hát most vajon hogy, hogy ez így? Nyulból má kutya, kutyából má csikó?

Régi, öreganyám mondása szerint és az öregapám szerint szellemek vannak, én magam is eszt bevettem. Hát csakugyan, valami alakúhat. Vagynak.

- Most micsinájjak? - Gyerek létemre, hát azé csak nem ijedek meg!

/Hány éves lehetett abba az időbe?/

Es harminchat-harminchét évve eselött lehetett. Abba, nem annyi idős vótam én, hanem hát abba a, azokba az évekbe. Ojan tiz, tizeneggy éves lehettem.

Asztán még, utánna, ahogyan megszavartam a csikót is, asztá elindút igy, visszafordut a patakhoz. De igy ódalt ment, nem ment szembe, ugy, hogyhát ment vóna neki, hanem hát csak ódalt. ment éntülem fére.

Köszbe meg én hallottam a szülőktől, hogyhát má, nem a szüleimtől, hanem az öregszülőktől, hogyhát ojanakor csak nagyot kő káromkomi. Én eszt ~~fel~~ vettem magamra, s nagyot káromkottam. Lehet, hogy azér nem jött felém, lehet hogy hát -

/Akkor ha káromkodnak nagyot, akkor nem tud ártani annak aki látta?/

Ugy mongyák a nyelvek, ugye.

/Akkor maga is káromkodott?/

Én, még fiatal gyerek létemre.

/Mit szoktak mondani?/

Hát magyarul megmondva.

/Mondja horvátul, ha magyarul nem meri!//

Hát megmondom én magyarul is, hát mindoggy végeredménybe. Én megmontam est, hogyhát: "A kurva isten, ére meg ára, asztá Jézus. Mer ugye hát nem akarom kifejezni, hogyhát igy, vagy ugy. Asztá igy, megmontam magamba, hogyhát: Szóval megmondótam magamba

- Na, akkor se lessz a csikónak igaza! Mégiscsak!

Erre a csikó túlem távozott. Valósággal. Mer én mentem feléje. Eccorlen lu lett, egy piros ló, ami elment egész a patakig és a patakba belougrott. Nagyot loccsant a víz és:

- Jésus!

Eltűnt. Én meg ere összesztem magamat, bussalattam Báránkó Pista bácsiékhoz, megnontan azt, amit az apám nekem mondott. És megnondottam a Báránkó Pista bácsinak:

- Pista bácsi, így és így néz ki a kérdés.

Én meg asztán asse montam, hogy fejér, vagy fekete, csak mindig hátrafele nésztem, nem jön-e utánam az a ló. Hazatérve asse montam, semmit, hogy így vagy úgy, csak az anyám ara lett figyelmes, hogyhát mér fejérettem meg. Kérdeszi túlem:

- Há mi a bajod?

- Semmi. Majd - mondom, - vassora után elmesélem.

Best megnontan úgy a bátyámmak és a családi körbe az egész családnak mingyár, abba az estébe, hogyhát mit láttam, s hogyan vót.

Errül mást nem tudok mondani, mind amit csak láttam.

Éjfélel nise a
templomban.

Ak.: Szlávec István 36 é.

Asszonyvár,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.nov.18.

1959-be tüzőrségenn vótunk, így hát, kötelező vót, ugye, minisztertanács uttyán keresztül, mindenki esztat kötelezőségeinek tartotta, hogy a tüzőrségbe -

/és hol szokott a tüzőrség lenni?/

A szentmihályhegyi templomná. Az a legmagassabb pont a környékbe. Há ki vótunk írva, hát éjszaka idejire vótak, férfiak, leginkább férfiak. Nők, azok nappára vótak. Hát így kimentünk.

Hát másodmagamma vótam, Pongrác Antallal. És hát, nyugottan. Nem vót semmi baj mikösztünk, se semmi. Hát szépen figyetünk. Hát egyik a másikat fölvtva. Mer ugye ugy nézett ki a kérdés, hogy egyik éjfélíg alhatott, a másik éfél után alhatott. Hát mi is, ugy osztottuk be magunk kösött.

/Hát hol aludtak?/

Hát cimetóriumba.

/Bajáratnál?/

Bejáratnál. Ahogy bemegyünk. Oda hostunk be Kokas Jenő, Gerecsés Jenőktől szalmát. Még loptuk is a szalmát.

Hát asztánnók, szeblámpát vüttem magammal. Vitt az ember órát, mer csak ugy tutta meg az ember, hogyhát hány óra van. Mer ugye mégis, éjszaka, ugyxngyxaxxhájkézdúndúx tud csak tájékozónni. Mer hijába nézi Jugoszláviának a déli réssit. A villanyok égnék, dehát ugye abbu nem tudunk tájékozónni.

Hát asztánnók akkor így elmullott, megjött az éjféli, elmullott negyed eggy. A Pongrác Antal, az elült. Hát én vótam fűnt, hát ügyeletes szolgálatot tējjesittem. Én is csak leűtem melléje és halgatok. Hát ugye űlve, hát nem alhattam, mer nem tuttam, hogy mikor lessz az ellenőrsés. De hát mindig ne logyunk kint. Fajt a szél, jött is a vihar, eső, hát nem lessünk kint. Ugye mégis ott védett hejen vagyunk. Asztá e kicsit énis el, hűstam magamat, és szóva ara ébredék fűl, nem is ébrettem fűl, ^{hanem} csak hallok, hogy a templomba, bent a belsejébe, a padok csusznak össze. Szaladnak a lépcsőn fűl. Énekelnek. Má ojan zsinagóga hangon. Mer nem rendes ének ugye, hanem zsinagóga. A harmónium szépen jácca a rendes zenekart. Má ugy bele, a hozzávalót.

Erre én fűlfigyētem. Mi ez? Hát - mondom, - valóságga talán megkísérűl a szellem? - Így magamba mondom.

A kolegám alutt. Ódalbalőkőm:

- Kéjj fűl! Nem hallok, miccsinyának bent a gyerekek?
Nem szól az semmit csak alszik.

Fűlfigyētem. Meggyujtottam, szóval villanlápát bekapcsótam. Néma csűnd, szűnet.

Gondótam magamba aszt, hogy talán a, má a templom gondozója, talán az bement a mácsik ajtón, asztá ottbenn talá valamit cselekszik. De egyáltalába ugy vettem észre, hogyhát es nem.

Előtottam a lápát, újbó leűtem, ugyanaz újból nekiát és csakgy sirgett-zörgött ottbenn mind. Ugyanas keletkezett, ami vót és. És elmentem. Akkor újbu fűlkētem és őmentem ki. Megnéstam még a szekrestyeajtót, külső bejárati ajtóját is, hogy van-e ott valaki, vagy nincs ott senki? Éjje vót es.

Ön egyőre tájba, már akkor.

Most misinájjak? Ezt hiába sörgettem: M̄ f̄! Nem két f̄, nem hallott az semmit. Jóvan, csak alügy! Nem ébred f̄l, semmi.

Kiváncsi vótam arra, hogy na, most a lámpafény hatásos-e vagy nem? Mind ahogy hallottam má régi üregektől. Hát hatásos vót a lámpafény, mert amig égett a lámpa, addig nyugott vót minden, nem sörgett semmi.

Előttem a lámpát, ugyanez ugy, haraszor is megismétlő-dött. akkor elkezdett.

/Énekeltek is?/

Énekeltek is, de hát ugye nem lehetett kiérteni azt, hogy mi. Akkor elkezdett ez a bűös kóró, ez az istentelen, most meg mi a jó Isten is majom ugrát, nemcsak azok akik ott benn vótak.

Most misinájjak? Semmit. Bőg. Nagyon káronkottam, Üszesszitem. Megmontam, móg a harangkötelet is elvágom, vagy no rángatom, hogy Üszesszalenna a nép.

Hát őr, nem tuttam mást csinálni, meggyújtottam újból a lámpát, megnéstem, hány óra? Már negyed kettő tájba vót. Hát jó van. Fogom a lámpásat, bevilágítottok a, szintén egy ajtó mellett, kulcalikon, ami ugy benne a templomban, a rendszer ajtón. Hísem. Hát az örökös ég. Minden sötét. A padok ott vannak ugy nagyá, - hát ugy lehetett látni, hogy nincsenek Üszesszogatva. Mer mégis az ember csak láttya azt hogyhát hogyan ál. Jó.

Elöttem a lámpát. Semmi annak. Újból csak, megen csak gyűnek. Hát nagyon mérgező lettem, akkor móg ráadásan mógjobban

összeszittam az istent, de még azt is, aki kitalálta a templomot és akkor ebből, egyből elhalgatott. Csönd lett.

/És utána má nem is hallotta?/

Utána má nem hallottam semmit, nyugottan kiültem a templom elé. Kivittem a pakrócsot, letettem, ott üldögéltam és ott vártam, hogy ellenőrző, vagy valami, mégis, hát ez ember ne kerüljön bajba.

/Hát akkor most már harmadszor káromkodott, mikorra ezek elmentek?/

Harmaccorra. Belekevertem őket úgy, hogy még az ördögöket az angyalokká együtt. Még a Szűz Máriját, az Isten a Krisztussal együtt.

/Akkor ezért eltűnt?/

Akkor, lehet. Hát én nem tudom. Ugye.

/Hallotta már mástól is?/

Én csak hallottam ezeket az öregszőlőktől, hogyhát káromkodni kell akkor, ha ilyen mutatkozik.

/Én arról nem hallott, hogy hát mások is vették észre, hogy éjjel így miséznek a templomban?/

De, hallottam. Pont az Ücsém, mingyár. A Bukovics Károlyival.

/A Jóska?/

A Jóska, az Ücsém.

/És azok hogy?/

Azok még éjjeli fényt láttak és ementek föl. Isze nem is mentek, nem mertek fölmenni. Mert éjfél után egyórákor jöttek haza. Azt nem tudom má, hogy hovan, el is felejtettem. És nem mertek fölmenni. Csak a fényességet látták, hogy a templom ki van világítva.

/És hangokat nem hallottak?/

Nem. Hát nem mertek odamenni. Há fétek. Még éa akkor
mentem is nékik: bár én lettem vóna, éu még be is törtem
vóna az ajtót, ha másodmagama vagyok. Majd akkor kinyi-
tották vóna!

Szevecsár.

Ak.: Szilávec Istváná 36 é.

Asszonyvár,

Gy.: Eperjessy Ernő. 1963.nov.18.

A szevecsárt úgy láttam, azt pontosan tudom, mikor menyasszonyon vót aki most a feleségem. Ahhoz vótam én egy este. Hát ugye, mind, kötelesség ömenni. Így ősszidőbe vót az, mer' min' így szeptember, a betakarulás időszaka alatt.

Ott ahol, most ahol én lakom és a Davorec Maika bácsinak a halastója között, ott egy lámpafényt látok éjszaka. Mikor mentem már a menyasszonytól haza. Föllobbant hirtelen. Nézem: Hát mi lehet ez? Csak nézem, csak nézem. Eltűnt. Elmentem utánna mások, nagy hídig, halastóig omentem. Há gondolom, megnézem: Hát mi? Ki jáccik itt?

Elmegyek. Elöttem ujbu, kábé ojan ötven méterre szintén fűgyullad.

/Nem egyfőjtába villogott?/

Nem. Az csak eocor föllobbant, elalutt. Megin kigyullatt s megon elalutt.

/Mindig ugyanazon a helyen?/

Ugy, nem. Ment. Ment tovább. Elöttem ment. Hát asztá akkor kapcsolótan arra: Dehog' megyek én ezután a fény után, mer' ná hallottam azt, hogy a szevecsárok. Hogy az embert elcsalják ide meg oda. Dehog' megyek én! Megyek én haza.

Meg is fordutam. Asztán kűzbe megátam. Figyelem. Felment, megon egy ötven-száz méterre, megonesak kigyullatt.

Én megfordutam, otthattam. Egye meg a freni Hát mit csináljjak én? Dehog' megyek én asután a fény után. Hát ugyse tudom meg-

fognyi, vagy hát, hét.

/Merre ment a fény?/

Az elment dél fele. A Kalonicsék fele. Már még a nyugat
és a dél irány, mer dél felé húzódt le. Kalonicsék felé.
A malom felé. Mer az ugyis egy viszonyos, egy lapályos hej.

/Csak ez egyszer láttat?/

Igen. Egyszer, akkor.

Hvalsírás.

Ak.: Salávec István 36 ó.

Assonyvár,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.nov.18.

Jöttünk hazafele, sógorommal együtt, Horvát Istfánnal. Belezaa határánél, a Móláki dűlőbe hájjuk, hogy valami nagyon sár. Megindulunk a sáró hang után, gondolván azt, mivel hát, fiatal emberek vagyunk, hát ismerjük a rabszolgát, meg hát a drótosist, satöbbi, hát gondoltuk azt, hogy nyul van biztos valakinek a hurkába. A drótba.

Hát erre föl, kapcsolva, mondom a sógoromnak:

- Te, gyere, mennyünk, megfoggyuk azt a nyulat, kivesszük! Behogy az illető reggő elvigye. Hát mi most este is megtaláljuk. Má hangról.

Megyünk. Az első árkon odaérünk ahol a hang fültünk, irányítottunk: nincs semmi.

Átmegyünk az árkon, átmegyünk a szántóterületre, előttünk másik árok vót, hát ott má sár a nyul.

Megin, hát most biztos. Biztos abba kőkényesbe. Ejis határosztuk magunknak: Biztos hogy ott van. Elmegyünk oda, nézzük: nincs. Sehol semmi. Csak nyoma sincs neki. Erre föl:

- Eh, tudod mit? Gyere mennyünk haza! Ne jáccógyunk itt vele!

Alig elléplünk tíz lépést, ujbu sár a nyul. Elöttünk, máaik gödörbe.

A sógorom mongya énnemem:

- Te - assongya. - Gyere, még megnézzük azt a másik gödröt is! Ha ott sincs, akkor biztos csellenek járnak.

Előttünk, de akarnak bennünket - asszonya, - rántani. Vagy az űrdögök. Cimborának velünk. Tudod, - asszonya, - hogy te is bűnös vagy, meg én is, mer löttünk, má nyulat, rabszó puskává, hát fekete puskává, nem lenne szabad. Engedj nélküli puskává. Nem most, má régen. Hát - asszonya, - biztos most ki akar velünk jáccani.

Hát elmegyünk még: Eshát, akkor gyere! Nagy hóba. Elmentünk odáig. Haranóik gMűrig. Ott sincs semmi, nem találunk. Akkor megmentem:

- Gyere, most elmegyünk vissza!

Megfordultunk. Elmentünk vissza. Kiértünk a rendez utra. De akkor még hozzá fordítva mentünk, hazafele. Nem is a rendez uton, hanem ementünk ki Nagydoregra. Ott találunk fél magunkat Nagydombig. Eltévettünk. Akkor mikor kiértünk az utra. Má nem azon jöttünk, amojiken kellett volna, hanem, szóva hát ahogyan kiértünk az utra csak megfordultunk valahogy. Vagy az fordított meg bennünket, vagy mi? Má nem tuzgyuk. De hát nem mentünk mégis arra az utra, amojiken kellett volna.

És mikor kiértünk a magas látótoronyhoz. -

Forgószél.

Ak.: Salávec István 36 é.

Asszonyvár,

Gy.: Kaporjessy Ernő, 1963.nov.18.

/Akkor legyen szives elmondani, hogy mi történt a maga szónájával!/
/

Há, kérem. Az asszonyvári dűlőben lévő szóna, szóval kaszáláson összegyűjtöttem a szónát. És így egy nyári délután, és össze vét gyűjtve így egy ógyánba összerakva. Mí szópon, hogy ugye hordáskor hazaszállítottuk. Hát aztá jött egy. Én ejs mentem haza má a szüleim lakására, ami kábé, körülbelül két-háromszáz méterre van onnád, mondom, addigra míg egyet száraz, hát emegyek oda, aztá hát e kicsit ebességet az ember mégis.

És jött egy hirtelen forgószél, fölkapta az egész szónát csak-frakk, indícos! Fül a levegőbe. On csiga szeríjen fül. Évitte. Kábé több egy kilométerre vitte, oda szenniháji templomba, onnád biztos van egy kilométer, de még onnád se lehetett meglátnyi, hogy hol szárta el, de csak vitte, csak vitte, csak föl, föl.

Én ara lettem figyelmes, ugye hát kinn vótunk ott a szüleimnek a gyűnülésésébe, az anyám is ott van, meg az apám is, má minden. Az anyám összecsapja a kezit: /Zsarka sztré labudila, koj maj ke bozza, brisztica" - meg minden, össze-vissza mondogatott. Hát aztánnék elvitte a szónámat. A szóna vissza nem jött, az biztos.

/De est szokták mondani?/
/

Est szokták.

Fejetlen ló. -

fejetlen tyúk.

Ak.: Szlávec István 36 é.

Asszonyvár,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.nov.18.

/Hogyan mondják azt, hogyha valamelyik háshoz bemegy ilyen fejetlen?/

Az bemegy a lakásba is, de az pont éjfél tájba, ugy egy óra tájba. Szóval éjfél, két óra közötti időszakba szok ez megtörténi.

Best már az apósemtől hallottam, hogy ű mind éjjeli őrvót Domboron, még annakidején, még odavalóni lakos vót. És ű saját maga meggyőződése szerint, megállapította aszt, hogyhát azokat ő látott, ahova ugy éjjel bement ilyen fejetlen ló, vagy fejetlen csikó, vagy valami állat. Lehetett az kokas is. Valami baromfi, vagy kokas, amellik ilyen. Hát szóva bement, abbul az állat állománybul valamójik reggere biztos elhullott. Lehetett abba zistállóba ló, vagy tehén, vagy bármí, ha bármí, annak ő köllött pusztunyi. Ha bement abba sudvarba.

Fekete tyúk.

Ak.: Szalávec István 14 ó.

Asszonyvár,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.nov.18.

/Hát te mit tudsz a fekete tyúkról?/

Mikor meghát Jakab nagynéninek az anyja, vagy niye vót,
asztán még nem egészen halódott és aszt monta:

- Vigyétel el rulás ezeket a fekete tyúkokat, meg ocl-
bóke!

Mindig azokat látta magán. A danyhán. Hogy ojanok
vannak rajta.

Mindig aszt kiabáta, hogy vigyék el!

Ostyával való
vadászat.

Ak.: Salávec István 36 é.
Asszonyvár,
Gy.: Eperjessy Ernő, 1963. nov. 18.

/Most akkor legyen szives, meséljen arról, hallottam, hogy többen az ostyát felhasználták vadászati célra. És eszt hát szokásból és sikeresen csinálták. Hát kiről hallotta, hogy az ostyáját haszavitte a templomból?/

Hát sikerüt eszt má hallanom. Az öreg Szukics, aki má régen hát meghāt.

/Azért tudott az olyan jól vadászni?/

Hát az jó vadász is vót egyébként. De meg hát, különben hogyör is velt. Meg hát vadász is. És hát Unóki minden lövése sikerüt. Mert ű aszt is megmondotta: ha ránéz, ha nem is süll el a puskája, akkor is a nyul ottmarad. És sikerüt is. De is bizonysította. De mivel? Mert hozott nyulat, de másnak a hurkával, drétttyával. Ugyhogy talāt egy nyulat, haszavitte. Vagy hurkba fogott és mégis a töltént, bebizonysította, hogy haszavitte. Mégis megvót a nyul.

/De márt tudott olyan jól löni?/

Azör, mert a szentostyáját kilötte a puskából. Ement iső misőre, szentmisőre és megáldoz, hát áldosásra az űr oltárához járüt és kivette az ostyát a szájából, ssebretette, haszavitte s betette puskájába és kilötte. Ezzel űneki biztos lövései vótak asztán.

/Hát még ki csinálta ezt?/

Esztet már, hát többen is már csinátak ijen dógokat.

/A Jakab Mártonról is hallotta?/

Hát az is, asztán még, hogy, végeredménbe én nem vótam ott, nem láttam, csak ugy, ahogy mongyák, ugye hát az, nyelvek,

hogy na hát ugye ő is elkövette a csalást. De ajs, hát ismeretes az, hogyhát nagy rabai, hát az nem is vitás. Ugy, hogyhát le a kalappá. És hát lövéssete, vagyis lövése is, minden, pontos. Az biztos.

/Hát akkor ki volt? Ki értett még az ilyenekhez?/

Hát a szomszédunkba, ott is. De hát nem akarom, ugye. Hát a szomszédunkba is vót egy illető. Hosszan beteg is vót. Névről nem is akarom megmondani. De pontos lövése vót annak is. De állittól azér sznylődött ő sokáig a betegségébe, hát a végén meg is halt bent, de nagyon pontos vót mindenbe.

Lövés a keresztre.

Ak.: Szalávec István 36 ó.

Asszonyvár,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963. nov. 18.

Ostyát lú ki, aki éjjel elmegy, éjfél tájba, éjfélkor pontossan. A kereszt, nagyköröset meglovi, akár pisztójjal, akár puskával, annak biztos mindene.

Az asztán még, már aszt ha meg is bántya valaki, má megbántani se lehet. Hát így megitni, vagy ehhez hasonló. Ugy hogy az, hát má oan védője van neki. Ugy hogy má az valami ördög szorre, vagy mive jár az. Az védelmez. De csak ara szolgál, ha sikerül neki.

/Eltalálni?/

Már ol, eltalálja. De akkor, mielőtt elcsúti aszt a puskát, vagy aszt a pisztójt, az meglát mindent. Ha nem riad vissza, már ijettébe, akkor sikerül.

/És mit lehet látni az ilyennek?/

Az meglát mindent, de mindenféle üldöklő állat, mindenféle velle szombatánad. Mikor ráfogja ara a keresztre vagy ara szentre, vagy valamire, ugye. Krisztusnak a keresztfájára, vagy hát, vagy ú aszt az ostyát ki akarja löni. Vagy valami. Ha attu nem ijed meg, akkor sikerül. De ha sttu megijed, akkor ott meg is hal, abba hejbe.

/Szóval akkor már nincs visszaker?/

Akkor má nem lehet. Akkor má csak az a hejzet, meg lehet csinálni aszt, hogy kiveszi meggyuk aszt az ostyát és lenyeli. Magába vissza. Vagy elviszi vissza a templomba, vagy valami. Szóva valahogy így. De eszt ón má csak asoktu

hallottam, ilyen időssebb asszonyok, kuruzslóktól, akik
most mindig ilyenén foglalkoznak. Hát én nem magamtól
találtam ki, hanem hát azoktól hallottam.

Az álom ellensége.

Ak.: Hegedüs Jánosné Pircsikó Anna 6366
szentmihályhegy /Somogy m./

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963. nov. 29.

/Tessék mondani: pénsszel álmodni mit jelent?/

Árúzkodást.

/És a kígyó?/

A kígyó ellensége.

/Az tényleg. Ha én szoktam álmodni kígyóval, az, valami
baj van. Valami./

Van, van. Ára számíthat. Akárki is avva ámodik.

Tojás: pletykaság. Ára megen, lehet adni rája, mer én,
ha evve ámodok, akkor az biztos, hogy pletykaság, árúzkodás,
ez van.

/És mestelen ember?/

Szógyen.

Szentmihályhegyi
templomról.

Ar.: Hegedűs Jánosné Piacbéli Anna 636.

Szentmihályhegy /Somogy m./

Gy.: Eperjesy Ernő, 1963. nov. 29.

/Mondja el, Hegedűs mama, mit tud erről a szentmihályhegyi templomról!/
Hát a mi templomunk, az a törökök hagyományára és a törökök idejébe mérszársék vót. Arra haszníták eszt a templomot. És hát akkor, amután, má a törökök ideje után, akkor alakították ki.

/Ujjból templomnak?/
AS AVÓR

Igen. Híhvánna. As hozatta ezeket a szenteket ide be a templomba.

/Igen? Aselőtt nem voltak itt ilyen szentek?/
Vótak. De ijenyek nem vótak. - Nem vótak ijjenek.

/Hát milyensz voltak?/
Vót ez a fájsalmas szilanya. Régebbiek. Nagy Szent Anna vót. De most ezeket a nagy oltárokat, ujjabbakat, mind az Avór hozatta. As Avór. Légrádi ember vót az. As hozatta. Ott végták le a basának a fejét.

Zrinyikút.

Ak.: Hegedűs Jánosné Ficsókó Anna

63 éves,

Szentahályhegy /Somogy m./

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963. nov. 29.

Ott vágták le a basának a fejét.

/A Zrinyi-kutnál?/

A Zrinyikutnál.

/És ki vágta le?/

Ki vágta le? Egy kőkatona. Egy kőkatona vágta le.

/Nem Zrinyiről hallotta?/

Zrinyiről? Hát ez a basa. Zrinyi kutnál basának a fejét levágta.

/Arról nem hallott, hogy ottan Zrinyi leszurta volna a kardját, hogy azért fakadt víz?/

Aszt, arru nem tudok, de olyan tó van ottannék, hogy abba a mocsárba nem lehet bemenni senkinek. Oda má sok ló is, meg ilyen szarvasmarha is belement, de mind, aszt mind elnyeli.

/Ott a kut körül?/

Kut körül. Asztán ott is mesétek ezek a cselődemberek, hogy ottan senki ne menjen közelébe. Jószágot se, ne engedjenek, de meg ne próbálkozzon senkise, hogy azon körüstantmenjen. Mer az onnáj nem gyün ki többet.

/Ez mély mocsár?/

Ojjan mocsár, hogy az így, elnyel.

Domborui feneketlen tó.

Alk.: Hegedüs Jánosné Párbó Anna
63 é.,
Szent Mihályhegy, /Tomogy n./
Gy.: Egerjessy Ernő, 1963. nov. 29.

Ma mongyák, hogy éppen még, a dombori, a domborui falu-
végen, ott is van egy ilyen tó. Egy ilyen tó van. Oda is má
beleburát a szénásszekér. De aszongyák: eccerre lenegy. És
ott semit nem talának meg. Lovak is beleestek, de ott semit
nem talának meg.

Aszongyák, hogy még ha eszedkendőt - aszongya, - vagy
shírnijon rongyot odadobnak arra vízre, az eccerre lenegy.

Meg azt is mongyák, hogy emek a, hogy tengernek vala-
mi ága. Má iszen valamikor régen aszongyák, hogy erre is
tenger cőt. Hát valamikor régen tenger vót. Hát azért vannak
ezek a nagy hegyek, partok, mindenféle.

/Hegyne, ez valóban, ez nem is mese. Ez tudományos tény
is, hogy a tenger itt hullázott./

De mondték ezek a domboruiak, hogy má ősszekötöttek
póznákat, igen-igen hosszúan. Aztán követ a pózna végire és
egy eresztették le. Megmérrik hát, hogyhát milyen mély. De nem
érték el a fenekit.

Szűz Mária el akarja
hagyni a templomot.

Ak.: Hegedűs Jánosné Precsokó Anna
63 éves,
szentmihályhegy /Somogy m./
Gy.: Eperjessy Ernő, 1963. nov. 29.

/Akkor megkértem Hegedűs mamát, hogy legyen kedves elmondani azt a történetet, amelyiket Komlón hallott attól az asszonytól!/
Hát Grosz Janiné mesélte, hogy őnáluk, szomszéd községbe, mer ott olyan hitetlen nép vót, hogy nem hitt Istent. Asztán oda jártak misére, mind valamikor mink Zákánba is szoktunk járni templomba.

Asztán asszongya, kevesen vótak a templomba. A mise elmúlt, elszéled a nép. Kimentek, pap is elment a lakására. De a paplakás olyan közel a templomhoz mind Zákányi paplakás ahol van a templom mellett.

Hát asztán mekkendüt az összes harang, a templomba. Gyűn a pap vissza, nézi, hát hogy mi van, hogy a harangok szónak? Hát - asszongya, - nem tud róla, hogy van-e halott. Nem jelentett senkise halottat, hogy már szónak a harangok?

Meg népek is. Visszafordultak, hogy mi van? Mentek a templom elé vissza nézni.

Asztán gyűn a pap, odaér. A Szűz Mária lessát az oltárru. És ott akarta hagyni a templomot, má a cimetorium alatt a pap találkozott vele. És akkor a pap nem engedte ki a templombul.

/Ott az oltáron volt ilyen Mária-szobor vagy kép?/
Igen, igen. Mária-szobor. Máriának a képe, szobor vót.

Hát aztán annyit könyörgött a pap, imátkozott a pap fölötté. És ahogy ki akarta kerülni a Szűz Mária, a pap mindig elejbe át, hogy nem engedte ki. Annyit-annyit imátkozott, hogy visszaináda, hogy vissza fölment az ol-tárra. És amerre ment ű, arra csorgott a könnye, de azt se fölmentnyi nem lehet, se eltipornyi nem lehet. Azokat a könnyeket mindig meglátnyi a kővön, amere ment. Hogy a könnyei potyogtak, hullottak a könnyei.

És azután megjavutak a népek abba ja közösségbe, igen. Azután megkaja megjavutak.

/Ez régen történt, nagyon régen, vagy ilyen közel múltban?/

Körülbelül ojjon, ojen husz éve, történt ez. Így meséte énnem ez a Borosné.

Gyerekefőji kigyó.

Ak.: Hegedűs Jánosné Frecskó Anna

63 éves,

Szentsihályhegy /Somogy m./

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963. nov. 29.

/Most azt tessék nekem elmondani, amikor gyereket talál valaki a sínen./

Ja igen. Az meg az én nássasszonyom. Elvót fürdőre. Aztán vonatta jött haza. Magát a, kinn a pályán. Nyílt pályán megál a vonat. Futyól, futyól a vonat, hát hogy mi az a sínyen. Fehéredett. A sínre rá vót téve vánkosba gyerek. Hát lament a vonatvezető megnézní, hát hogy mi az? Hogy nem mozdul el, hogy a vonat tovább. ~~Észre~~ Hát futyul a vonat és nem megy el onnan. Elmegy oda, megnézi, hát vánkosba van gyerek.

Főleméte, bevitte ja kocsiba, azt kérdozte, hogy van-e szoptató anyja ittenék. Hát aztá jelentkezett egy fiatalasszon. Hogy asszonya "má ugyis olyan rosszu van a melléve, asszonya:

- Aggy ide! Én megsoptatom.

Odantta neki a gyereket, hogy megsoptattya, a mellét a gyerek elkapta, de el többet nem engedte. Az állomáson ahun, ameddig má é ment, hogy le kellett volna szányi neki, onnadj má halottképpen vették le. És nem takták olvasni a mellitü, egy szakították el. A mellitü. Ezen mindenki eszékosott. Bevitték a forgalmi irodára, kibontyák, hát megnézik, hogy mi az? A feje gyerek vót, a többi test meg kigyó vót.

/Érdekes. És akkor mi lett vele? Arról nem tud?/

Hát azt elvitték valahová. Nem tudom, plastikába,
vagy hová vitték.

De hát elvitték valahová.

Vízűsör.

Ak.: Hegedűs Jánosné Frecskó Anna

63 éves,

Szentmihályhegy, /Somogy m./

Gy.: Eperjesy Ernő, 1963. nov. 29.

/És akkor az hogy volt, amikor a víz elöntötte a falut?/

Ajis olyan hitetlen község vót, hogy nem hitt a jó Istenbe. Asszón egy asszonnak az ura, persze ajis ment szóva többi emberekke kocsmába. Nem a templomba, hanem a kocsmába mentek.

Megjött az asszon a templombu, még az ember a kocsmába vót. Elment érte a kocsmába a felesége, hát hogy gyűjjön haza. Ebédre. Hát, má jó lábon át, meg a többiek is, akik vótak haverok. Nem tutta hazacsányi.

Ecceresak gyün egy öreg ember. Ojan kódis. Rongyossan. Rongyos ruhába, nagy szakállá és bot vót a kezébe. Asszegye, begyün ez az ember, ezek meg neki rehintak, hogy toloncuták ki, hogy:

- Mit gyün ez a szegény koldus miközibénk? Ez a kódis-tarissnyal fucójjon innejd!

Az asszon az meg sajnáta. Az monta:

- Ne toloncuták eszt a szegén ember, inkább aggyanak neki egy pohár bert. Lehet, hogy messzirű gyün. Szegén ember. Nem látták, hogy mije rongyos, minden.

De csak toloncuták ki az embert.

Akkor azz monta ez az ember ennek az asszonnak, mennyen hasa, szegye üesse a csalággát és mennyen ki a falubu. Mer a víz majd elönti az egész falut.

De ezek az emberek csak nem hittak neki békét.

Az asszon az elment háza, a családját összeszotte,
elment ki a faluba. Ez a szegén ember meg a bétta, ami bet
vót nála, a kocsmába egyik sarokba beleültött a botyáwa,
omaj nagyár balott a víz föl. Amyira, hogy eldötötte az
egiss kocsmát, az egiss falut eldötötte. Ijen csodát csinált.

/Es az a falu el is pusztult?/

El. Elpusztut.

/Es nem is régen volt?/

Ejic körülbelül husz éve történt. Ez egymás után hama-
rossan történt. Ez a két eset.

Majom szülés.

Ak.: Hegedüs Jánosné Precskó Anna

63 éves,

Szentmihályhegy /Somogy m./

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963. nov. 29.

/Akkor erről mit tud, erről a kis szörnynek a születéséről? Hogy olyan majomforma született valakinek?/

Na igen. Eszt a, issen eszt predikáta a pap is. Es akkor vót, amikor a főradalom kiűtött.

Egy katonatisztnek, szóval született gyereke. Asztá mindig a természetet kérte, hogy segítse. Há mongya neki a főorvos:

- Jó van édes asszonyom - asszonya. - Csak maga kérénye a természetet, majd meg foggya látnyi, milyen gyönyörű szép magzatot ad magának a természet.

- Hát akkor isten, ha van, - ráfelőte. - Hát akkor isten, ha van. Akkor segítse! Ha van isten.

Nahát, meglett a gyerek. Majom lett. Szépen kifürdették, bopójázták és szépen a főorvos elvitte elibe.

- Tessék, édes asszonyom. Nézze csak, milyen szép magzatot kapott maga a természetü!

Eszt a kutas plébános bácsi, az predikáta.

/És az üszögről nem halt semmit? Hogy olyasvalami születik, hogy futkoz a falon?/

Hallottam aszt is. Hogy van ejjan is, hogy. Dehát aszt elpusztíttyák.

/És akkor az hogy van? Milyen az? Legyen kedves elmondani!//

Ászonyják ojjan, mind a mókus.

/És mikor megszületik, mi történik vele?/

Hát az anyjára néz. Mungvár szeléd. Ástá megy föl
a falon, tára, mindenhegyé. Ugyanofjén mind a mókus.

/Mit csinálnak ezzel?/

Hát eszt kipusztították.

/Mivel lehet agyonítani?/

Hát akármilyen ütlegge. Hát fejbevágyják.

/Mért nem yák, hogy csak sőzélvel?/

Á! Akármilyen ütlegge.

/Nem tud valakit, akinek ilyen született?/

Há itt közelebb nem hallottam. És, eszt má régen hal-
lottam, de valahányszor megezte történt en.

Halottáról való álmom.

Ak.: Hegedüs Jánosné Frecskó Anna

63 éves,

Szentmihályhegy, /Somogy m./

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963. nov. 29.

/És akkor azt is mesélné el, Hegedüs Mama, hogy a Teri hogyan jelentkezett magánál, amikor odament lakni?/

Ott nem.

/Hanem?/

En azt álmottam. Misém vótunk főn, a templomná. Asztán itt a templom előtt, jobban lent, Kakasék felé. Ott, ahol valamikor a motor szakott anyi. Ott vót koporsóba a Teri. A Kakas Naca néni ott át mellette, meg több asszon körülötte.

Templombu kigyűttem a, evve ja Kalanicsnéva és a Teri üdögēt a koporsóba és integetett, hogy menyek oda. Hozzája. Hát én meg fétem tulle. Hát tuttam, hogy meghāt. Hát asztá hát, dehogy megyek oda! Hát mit akar ez önvelem?

Naca néni is, a Kakas Naca néni is kiabál:

- Gyere ide! Ne fé, nem bánt! Gyere ide, nézd! Akar valamit mondanyi. Gyere ide!

Nem mertem odamenni, hanem a Kalanicsnévā szépen elfordultunk be a temetőbe, asztá ottamég a, ūra a horgosnak asztán lepasliztunk. Arra elmentünk le.

/De ez álmában volt?/

Ez álmomba vót.

Halottáról való álom.

Akt.: Hegedűs Jánosné Pircskó Anna

63 éves,

Szentmihályhegy, /Somogy m./

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963. nov. 29.

/De akkor azt is mesélné el, Hegedűs Anna, hogy a Teri
hogyan jelentkezett magánál, amikor odament lakni?/

Ott nem.

/Hanem?/

En eszt álmodtam. Micsém vótunk főn, a templomá. Asztán
itt a templom előtt, jobban lent, Kakasék felé. Ott, ahol vala-
nikor a motor szakott ányí. Ott vót koporsóba a Teri. A Kókus
Bacsa néni ott át mellette, meg több asszon körülötte.

Templomba kigyűttam a, evve ja Kalanicznóva és a Teri
üdügát a koporsóba és intogotett, hogy nemyek oda. Hosszája.
Hát én meg fétecsa tülle. Hát tuttam, hogy meghát. Hát asztá hát,
dehoggy megyek oda! Hát mit akar ez ónvelem?

Bacsa néni is, a Kakas Bacsa néni is kiabál:

- Gyere ide! Ne fő, nem hánt! Gyere ide, nézd! Akar vala-
nit mondanyí. Gyere ide!

Nem mertem odamenni, hanem a Kalanicznóva asszon elfordu-
tunk be a temetőbe, asztá ottannég a, űra a horgosnak asztán
lopaslistunk. Arra ólmentünk le.

/De ez álomban volt?/

Ez álomban vót.

Az álom jelentése.

AK.: Hegedűs Jánosné Erzsébet Anna,

63 éves,

Szentmihályhegy, /Somogy m./

Gy.: Eperjesy Ernő, 1963.nov.29.

/Amikor szoktak álmodni, akkor az álomnak van jelentése?/ ~~AI~~
Nincsen neki a jelentése úgy, a maguk hité szerint?/mondjuk, ha va-
laki tüszel álmodik. Akkor?/

Tüszel ámodik valaki, az bűn. Az marakodás.

/Az következik be?/

Az következik be.

/Tojással álmodni?/

Az hasugság. A tojás.

/Antán nagy víz? Mondjuk: tiszta vízben járni?/

Tiszta vízbe járni: az jó. Az ogisség.

/És a savaros víz? Pocsolya?/

És ha savaros víz, akkor várhat betegséget. Iérttya, én
eszt is megásottam.

/Hogyan? Mit álmodott?/

Hogyan? Ojjon savaros vízbe mentem köröskü. Há nagy
árvis vét. Eszt az eszté, eszté ahogyan fót az a nagy árvis
ahta mentem.

/Antán ol is érte?/

Elért, hát.

/És mondjuk madarakkal álmodni? Az mit jelent?/

Madarakka? Eszt nem tudom.

/Tehémél?/

Tehén: az levél. És ha valaki mákoskalácsca álmodik,
ajon levél. Ha disznókkal álmodik, az: urak elejbe mennyi.

Árnyék az.

/Tényleg? Szóval magánál így szokott lenni?/

Igen. Dinszókka álmodok, akkor má tudom, hogy urak
előjbe köll mennem. Azt má tudom.

Ha kött tésztáva álmodok, kalácsosa, kött tésztava, Ures
tésztáva, akkor vendég gyün. Akkor jön vendég.

/Ha mondjuk ilyen nagy mulatság van álmban, az mit
jelent?/

Hogy mulacság. Mengyunk lakodalom, ijecsi. És ha fekete
ruhába vannak a népek az, az halottat jelent, és ha nek népet
lát az ember, és hogy presenció meg észlökka, ajsis halottat
jelent. Ajsis halottat jelent.

Hogy én ide ámodoztam. Aztán mit mondott maga? Hogy
majnem fölborutak a csónakka?

/Ja? Hát az már régea volt. Tényleg. Majnem elvitt ben-
nünket a víz. Az árvis./

Ha láttya! De én ide ámodtam valami kéccer is. Azár
montam, hogy vigyásson!

Ha álmodok, ajsis betegség.

/Dió is betegség? És a más gyümölcs? Szőlő? Vagy alma?/

Szőlő, ha fehér szőlő, akkor sir az ember. Akkor sir.

/És a fekete szőlő?/

Az jó. Az jó. Ha almáva álmodik az ember, akkor lány
szülötik valahol. Ha ámodik az ember, kártót szed, akkor fiu
szülötik.

Konyeret sütni, az megon betegséget jelent. Szónát gyíjt
az embert ajsis betegség.

/Eszénagyűjtés is?/

Eszénagyűjtés is.

/Esz lóval álmodni?/

Esz lóva álmodik es ember, eszt mongyák az földg.

/Hát az is valami gyűlölködést jelent?/

Gyűlölködés. Assongyák, es földg: lóva álmodni.

Hal, es ügyesség. Az ügyesség, a hal.

/Ha valaki repül álmába, az?/

Valaki repül álmába, es földg. -

Hát eccor es amya mongya, assongyat had alagyon most a kialány itti mellett.

- De te, - mondom, - igen nélen alsz, hátia elnyomod ezta lánt. Mor ez ugye rugódozik, meg forgolódik, háthogyta elnyomod!

- Hát dehoggy nyomon el! - assongya. - Csak hoggya itti!

Hát, amottan taggya, hogy a roszabanda igen-igen eszt minálunk. Es udvaron is igen sok nép vót. Hogy lakodalom vót, de mind tiszta feketébe. Hát esztán egy gödörbe én lesuhantam. En ero fölébrettem. Asonnal ugrottam a Teráhel. Ringyár, abba pillanatra fölugrottam, ugrottam es ágyho. Tapogatom a kialánt: nincs. Talán Amyhát, letekertem a földre.

- Lányok, gyujcsatok hama lánját!

Mariska hama fölugrott, gyujtja a lánját. A kialán itti vót, így, mind így fekütt ódalt, a kialánnak a feje így vót. Es a lába, a csabgya meg a, így rajt vót a nyakán. Kialánnak.

/Mogfulladt volna?/

Sen sok kullistt vóna ná. Elvottam a kialánt, de a kialán ná csak chatta magát. Lebegtettem ide-oda, isóten, ráncigátam, meg minden. A lányok esitták, herták a Terát:

- Te anya vagy? Őm vagy, mind a gúbe, hogy elnyerod
a gyerekedet! Hé fogtunk, annyit. Annyit isétünk vele, hogy
a kislán magáho tört. Asztán többet nem esztem oda, hogy
ott alatt vóna. Láttya esat is megánottam.

Ak.: Pongrácz Anna 14 é.

Szentmihályhegy,

Gy.: Eperjessy Ernő 1963.

Délután ötóra felé egyedül vótam otthon. Nem is egyedül, hanem otthon vótunk többen, és így kimentem ötóra felé. És mikor kimentem, odanéztam az ut felé, ahol van az a kis kapuféle. Odanéstem és ott nagy feketeséget láttam. Másutt meg világosság vót, mind ahogy délutáni nap szokott. Asztán csak abba a kis hejiségbe nagyon szélesen úgy sötét vót, korom sötét, másutt meg világosság vót.

Akkor egyik este megin egyedül vótam otthon hét óra felé. Szülöim és édesanyám émentek. Hollóváriékhó. És testvéreim. Egyedül vótam otthol és kukoricát kopouloszta. És valami állandóan csak az ajtót kopogtatta. Aszt kimentem, főkapcsótam a villanyt, de akkor nem vót sehol semmi. Akkor megijettem, okezsztam imátkozni és akkor kimentem, megnéztem megin, hogy mi van. Sem vót semmi.

Akkor utollán mikor kimentem, akkor láttam, hogy patkány vót.

/Na, hát ez rendbe van. És a sötétség? Aszal mi volt?/

Aszt nem tom, hogy mi volt. Megmontam édesanyámnak, aszt nem akarták éhinnyi. Mikor azok jöttek onnadjá ki, akkor nem vót ott. Mikor én jöttem, akkor megint ott vót.

/Hát egy ilyen sötét, nagy folt volt és semmi más?/

És a szélén, ott, vagyis így jó szélesen sötétség vót, ott a szélén meg világosság. Körübellü öt óra felé, még így nappa. Aszongyák, hogy van ollan, ami csak, van amejik többnek is jelenkezik, de van, amejik csak egynök jelenkezik. Hujába nézi a többi, csak egy lássa.

/Ki az a? Ki láthatja legjobban ezeket?/

Kinek mutatkozik.

/Ea de hát szokták mondani, hogy aki a hetedik gyerek. Nem?/

Nem tudom.

/Az meglát ilyesmit. Akkor ez kivel történt?/

Vizilányok.

Ak.: Szalávec István 14 ó.

Órtilos,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

/Hát akkor légy szives, mondd el, hogy hogy hívják azokat az élőlényeket, akik a vízben laknak?/

Hogyan? Vizilányok. Akkor vizitündér. Többit nem tudom, hogyan.

/A vizitündér nem azonos a vizimámmal?/

Vizimámmor? Hát a vizilányok.

/Vizilányok. Na most, nálatok leginkább hogy szokták emlegetni ezeket? Nálatok otthon? Üreganyád hogy emlegeti?/

Hogy kigyűrnék a vízpartra és csak a farkuk van benn a vízbe. Egy haltest van benn a vízbe és ott énekel.

/Na és akkor az alakja milyen? Tehát szép nő?/

Szép nő. Sárga haja, hosszú sárga haja és kezei vannak, szép nő kezei és a, lefelé meg hal.

/Igen. Na és, hát hol hallottad ezt az elnevezést, hogy vizimámmor?/

Segesden.

/Azt Segesden hívják úgy, hogy vizimámmor? De itt a hogyan nem?/

Itt nem. Nem tudom, hogyan nevezik.

/Itt nem tudod? És akkor Segesden mit meséltek még? Mikor szoktak ezek megjelenni?/

Mikor? Hát a mámmor, asszonyák, az pünkösdkor reggel.

/Igen?/

Pünkösdi napján.

/Ez nagyon érdekes. És vannak olyanok, amelyek máskor szoktak megjelenni?/

Vannak ojjanyok, de ojjant nem mondtak, hogy az mikor szokott megjelenni.

/Esetet nem tudsz, hogy ez a vizinámor amikor megjelent énekelt és valakit elcsábított? Odacsábított?/

Őt nem. Ojjat nem tudok.

/Én aki hallja az éneküket annak mit kell tennie?/

Nem mondták, hogy mit kell annak tenni.

/Arról nem tudsz. Jó./

Vizilányok.

Ak.: Kéle János 14 é.

Szentmihályhegy,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

/Akkor te mondd el, hogy nálatok itt a hegyen hogy hal-
lottad!/?

En egy hallottam, mikor édenanyám járt hónapszámba dő-
golni, akkor ottan vótak több gyerekek is, aztán ottan kinn
vót így az, ilyen tő vót itt, aztá ott sétáltak mind ilyen szép
ligetes tő vótak.

/Este sétáltak, vagy nappal?/?

Délután. Csak vasárnap délután. Csak négy óra felő, akkor.
Aztán keresztül, akkor monták a gyerekeknek: Nézzétek, milyen
szép lányok!

Hát ezek nem tudtak még érni, kor nemrég kerültek oda.
Aztá akkor aztették, hogy valami lány üdögel ott a parton.
Aztán olyan, éneköt, mindig csak éneköt. Mikor má csak tiz-
hatsz méterre vótak tőle, mikor észrevette őket, akkor csak
egyöt nézett, körüment, aztá lement oda a víz alá. Aztá
nem monták, hogy mi a neve, csak azt monták, hogy valami
ilyen, hogy fele lán, meg fele hal.

/De ugy nem mondták, mi a neve?/?

Nem monták, hogy mi a neve.

/S így sem hallottad, hogy vizilány?/?

Nem hallottam.

/Igen. De hát akkor azt űk látták. Egyszer vagy több ízben?/?

Többször is látták.

/Akkor arról nem hallottatok, hogy itt a Dávidban is él-
nek ilyenek?/?

Aru nem.

/Most akkor légy szives, mondd el, Kele, azt, hogy a szép asszony mit csinált veled?/

Mikor én még kicsike voltam, nem tudtam én, kicsike voltam, anyu mondta, hogy énhozzám szokott járni és szopta mindig a mellemet. Ojan piros vót, hogy, hogy fájt is. És mindig sírtam, mikor kicsike voltam, asszonta. Hát ugye én nem tudom, picike voltam.

/Te nem emlékszel rá, de. S akkor piros lett a melled és meg is dagadt?/

Piros a melle és megdagad, és soványszik mindig csak. S akkor azz monták, hogy avva kell izéni, hogy fokhagymával bedörzsölni és akkor édesanyám is bedörzsölte fokhagymával, s ugy nem jártak hozzá.

/Érdekes. És másnál hallottátok-e, hogy ilyesmi történt?/

Hallottam már én, hogy másan is.

/Kivel történt még?/

Hát én nem tom, mondta, hogy több helyen ilyen megtörténik, hogy, nem mondta, hogy kiná.

Én is hallottam Kereszturba a Margit nénémét, hogy ijjen egy szépasszon megszopta.

/Megszopta?/

Igen. De nem tudom, hogy milyen, de tudom, hogy valami rokonom, de nem tudom, hogy, tudom, valami Margit Nénire.

/He, és akkor részletesebben az eseményre, eseményekről nem tudsz?/

Nem. Csak monták, hogy szépasszony megszopta,

/És akkor ők is ugy védekeztek, hogy fokhagymát használtak?/

Ők nem. Ők vöröshajmát. Belezusták a jisébe, a kondóbe, asszannék ahó dörzsözték meg a, hogy kinyosták a levit neki.

Megyére ülés.

Ak.: Molnár I. 14 é.

Szentmihályhegy,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

/Mért nem szabad a megyére dűlni? Délben nem szabad,
vagy sohasem szabad a megyére ülni?/

Soha!

/És mért nem szabad odaülni?/

Azór nem szabad a megyére ülni, mer akkor kelés van a
fenekén.

/És te miért nem ülsz a megyére?/

Aszt így nem monták, hogy mér nem, csak aszt monták,
hogy nem szabad a megyére üni. Meg az ut közepére se szabad.

/És az ut közepére mért?/

Azór, mer akkor is kelés.

/Oda is azór?/

De meg asz mongyák, hogy azór, mer nem lehet tuanyi,
hogy hol vót valszikor régen temető, és hátha halottakba üt-
közik és valami baja lesz.

/Hogy nem tudni, hol van temető?/

Igen, nem tudni, hogy hol van temető és asztá hátha.
Vagy hol van valaki eltemetve. A közepire nem szabad ünyi az
utnak, mer valami, hátha összecütökzik a halottakka.

/Azok járnak az ut közepén?/

Igen.

/Tehát akkor azért nem szabad oda leülni, mert akkor az,
az ut közepén járnak láthatatlanul a halottak, ugy-e?/

Igen, igen. Asszonta amya, hogy izó, azok csak nyóc
óra után szoknak. Csak este nem szabad.

/Este nem?/

Igen, éjje nen.

/És meddig szabad a halottnak járni?/

Egiss éjfélig.

/S ez meddig szokott? Kukorékolásig, vagy éjfélig?/

Éjfélig. Kakaskukorékolásig, éjfélig, mikor hogy. Éjfélig is szokott. De van, mikor éjfélkor gyün.

/Melyik a legerősebb idő?/

Hát éjfél és az egy óra.

/Éjfél és egy óra? Mert úgy szokták mondani, hogy minden éjszakának van ereje./

Igen. Az egy óra a legerősebb.

/A legerősebb? Éjfél és egy óráig?/

Igen. Hát két óra között. Ja.

/Mit tudok a Fulutóról?/

Hát nem tudnak róla semicse. Szokták mondani, hogy létezik ilyen Fulutó is.

/Az űrdög?/

Asszonyák, hogy az az űrdög. Hogy fekete ilyen izé, mind a ló s nagy patája van. És akkor, akkor annak asszonyák, hogy Fulutó. Férfi. Férfi fej és van lópata.

/Huhában van vagy mestelen?/

Szőrös. Fekete szőrös.

/Farka van?/

Nincs, nincs. Azt mondta a mama, hogy azt mondták, hogy ez az űrdögöknek a fejedelme.

/De kampós szarva van, vagy nincsen?/

Emberfeje van.

/Csak a lólába van meg?/

Csak a lólába.

/És farka?/

Nincs. És szőrös mind a ló.

/Es a szeme nem tüzel ennek?/

Nem.

/Es hát mit szokott csinálni? Es jár így éjjel?/

Szokta így kísérni az embereket.

/Es akkor a gyerekeknek azért mondják, hogy?/

Mikor úgy rosszodik.

Ak: Szlávec István és
Kale János 14 évesek,
Szentmihályhegy-őrtilos,
Gy.: Eperjessy Ernő 1963.

Ugy, hogy azt szokták mondani, mikor Luca napja közelednek, akkor aki készít Luca-székot, annak úgy kell készíteni, hogy minden nap csak annyit csináljon, hogy Luca napjára pont elkészüljön. És ha Luca napján van misa, akkor iső, ő kő mennyi neki a templomba és őre a székre, azon fölani. És hogyha vége van a misának, de hát magával kő vinni vagy mákot zokiba, vagy pedig gabonát, vagypedig ilyen apró miken szemes terményt. Hogy amikor kimegy a templombu, hogy szórgya végig, mer azt az űrdögök szedik fő és hogyha nem, hogyha má őfegy neki a isője és nem tud bemenni leközelebbi háshoz, az űrdögök széttépik..

Nem tuggya, vagy iső, hogyha ritkán szórgya, akkor is az űrdögök tépik a haját, vagy pedig valamijét, azért viszi magával, hogy nehogy téptyék, mer azt szedik az űrdögök utána.

Tehát azt fel kell eszedni és amig azt csinálják, addig nem érik őt utol?/

Igen. S a legelső háshoz be kell menni.

Lucaszók.

Ak.: Marics, 14 é.
Szenttrihályhegy-Úrtiles,
Gy.: Eperjessy Ernő 1963.

/Most akkor Marics te mond el, hogy te hogyan tudod a Luca-szék ügyét!/
/

Tanítóbácsai, ez nem van Lucaszók, hanem ez más. Másforma. A templomba, ahogy megy, így lány korába. Ment a, az a nőni és beteg vót. Vitte a széket és leült mindig a iséra. És ahogyan ült, valahogyan van ördögfélék húzogatták a szoknyáját neki. Hátik vasárnap ahogy megy a templomba vitt magával krétát. Mer az mondták neki: vigyen krétát és húzza körül a, a széket úgy, hogy az ördögök ne éérjenek hozzá. De körül is húzta, de akkor van távolságba, hogy nem éértek hozzá, de csak a kezeket látta, hogy nyút hozzá. Kapkottak hozzá és ahogy ment a templombul kiment az uccára és ott volt egy ijen tarisznya. Abba vót ijen gabona. Osztánnék ahogy ment, aszt főfogta, ahogy ment, dobáta széjjé, hogy az ördögök utól ne éérjék. Ahogy azok futottak, de a legutolsó ördög vót az a vezér. Ea, ez csak mondta az ördögöknek, hogy: Menyetek gyorsan! - Hogy éérjék utól. De amikor látta, hogy fogytán van a izé, a gabona, akkor befutott a lányához Tilosba. És akkor nem fogták meg. Mer má fogytán vót a gabona. Mer ha észérta volna utójjá gabonát, utósó részét, akkor megfogták volna az ördögök. Azok a.

/És hol történt ez?/
/

Tilosba. Nem tudom, hogy kivel. Meszlovics Laci mamája. Assz mondta, a Laci mondta nekem.

/És ez mikoriban történt?/
/

Mikor? Mikor a mamája még lány vót. Beteg vót. Osztánnék fájt a lába neki, nem tudott. És

/Hát ez nem Luca-szék volt, hanem egy községséges ...

hordott, amire leült a templomban?/

Igen.

/Most melyik templomban? A zánkányiban, vagy a?/

A zánkányiban, ők oda jártak misére.

/És milyen krétával rajzolta magát körül?/

Piros krétával.

/És az szentelt kréta volt? Vagy csak olyan közönséges?/

Szentelt kréta. Hát meg kellett szentelni.

/Aszt nem mondta véletlenül, hogy miért kergették őt így az űrdögök? Miért űsték?/

Aszt mondta, hogy itt, zánkányi hogybe valahun vót egy, egy jó asszony, asztá aszonta, mer az édesannyával, ennek a nóninek az édesannyával ez haragba vót így, hogy az átkosta meg. Asztán aszonta, hogy ezér.

Öregasszony béka kérében
Szopja a tehenet.

Ak.: Marics, 14 é.
Szentmihályhegy-Úrtilos,
Gy.: Eperjessy Ernő 1963.

Mikor a, még a papám, itt laktak, még akkor fiatalabb vót. Még a gyerekek nem vótak. Asztán vót neki tehene, s asztán mikor a tehént akarták fejni, nem adott csak egyáltalán tejet. Asztán akkor monta, a szomszédoknak monta, hogy, hogy nem ad a tehén tejet. Asztá micsinájjon vele? Asztan mongya, hogy lesse meg, hogy nem-e este béka jár hozzája.

Igy borgyuzás után vót, a borgyu is má ojan sovány vót, hogy ugy vették neki a tejet, hogy nem tutták főnevényei. Asztá eccer, mikor megy az istállóba, direkt leste is. Mikor leste legjobban, akkor nem ment a béka. Akkor vót a tehénnek teje is. Hanem mikor nem leste, a másik este meg nem vót tej. Akkor ugy, ugy át el az istállóba, hogy leste. Eccercsak lássa, hogy gyün a béka, gyün a varangyos béka. Nagy varangyosbéka. Assonta a papám, ráfogta a vellát, vasvellát, amive szennyezni szokott, asztán beledöfte ugy a hátába és főfogta és a tehén mingyá kezdett mozognyi. Mer addig nem tudott a tehén semmit csinýáni. Asztán akkor a, fővette a izét, assz mongya, a kerítés mellé tette a békát, asztán ugy főnek vót a lába, az ógnok. Asztán mikor ugy este vót ugye má alkonyat után. Akkor mikor regge kiment, lássa: a béka má nincs rajta, asztán má harangoznak is, hogy valaki, nem tudom má mijen Méri néni meghát. Körüstü van bökve a háta. Valami Brávué Méri néni. Asszongyák, hogy az meg is hat, hogy, hogy körüstü vór bökve a háta. Ugy tutták meg, hogy az vót.

/Az közel lakott hozzátek, a nagyapádékhoz./

Szomszédok vótak. Igen.

Kapulábszár megfejtése.

Ak.: Kele János 14 é.

Szentmihálybogy,

Gy.: Eöerjessy Ernő, 1963.

Ugy, mikor este kezdett alkonyodni, mikor teheneket szokták fejni, akkor a sasszony egy fehér lepedőt szított magára és úgy ment oda a kapuhoz, s aztá vitt magáva edényt, amibe fejt. Aztá ekezte fadarabot iséno, úgy a kapulábból, azt húzogatta. Szabájosan gyütt belülle a tej. S akkor úgy vették észre, hogy az fejt. Hogy akkor isé, nem tudom, valami erdős ment ára, aztán hogy. Má úgy futott akkor ajsis é. Hogy akkor, de hát telefejte az edényt.

/És akkor volt olyan tehén viszont, amelyiknek viszont fogyott a teje?/

Igen. Ojan tehén vót, amejiknek fogyott a teje. A isé, anyu meséte, hogy a, az a Báránké Üregasszon, ez fejté a kapufát. Kapulábfát. Ráteritette a fehér lepedőt és vót úgy, kiát belülle oca bütyök és aztat húzogatta és abba is gyütt a tej és akkor má mikor félig vót, akkor a Gadányi, az Üreg Gadányi, aki ottan lakik valahol /Szepetneken/, igen. Az isé, a teje fülé lött és akkor befutott, a sámlit is bevitte, meg a fől fasék tejet is. És a lepedőt is évitte be. Mer megijett attul a puskiövöstül.

/És az kinek a tejét vitte el? Nem tudod?/

Azt nem. Így a teheneknek a tejét szokta évenni.. De ugye más nem lehetett látni, csak egy fehér lepedő, mintha egy akronsz vött volna. Mer a szék nála vót, ugye azon üdögöt és egy a lába között vót a isé, így a fehér lepedő.

Mennyei tündérek.

Ak.: Horváth István 14 é.

Salávec István 14 é.

Órtilos,

Gy.: Eperjessy Ernő 1963.

/Akkor mondd el, hogy hallottad Segesden? Kik azok,
akik este szoktak repülni?/

Mennyei tündérek este, levegőbe száznak és azok is éne-
kelnek a levegőbe.

/Az alakjuk milyen?/

Mind egy rendes nő. Csak mind egy rendes nő.

/Van szárnyuk, hogy repülni tudnak?/

Ben, csak késsa. Száznak a levegőbe. És egy nagy fehér
uszáj megy utánuk. Egy ruhába vannak.

/Ezek is énekelnek?/

Ezek is énekelnek. Így forgolódik a levegőbe, hogyan
szól. Nem ártanak, csak mutatkoznak. Száznak a levegőbe.
Csoportba.

/Erről hallottatok itt a hegyen is, hogy ilyenek léteznek?/

Hát mikor még üregőbbek vótak, akkor szoktak ijet mesényi.
Azok angyaloknak monták, meg tündérnek.

Kányák elviszik a koporsót.

Ak.: Salávec István 14 é.

Órtilos,

Gy.: Hperjessy Ernő, 1963.

Meg ami történt, hogy a fekete kányák rászátak a koporsóra, ahogy vitték a halottat. Mer ez a babonás asszony vót és mindig izé, átkosta a másik asszonyokat. Asztá a fekete kányák izé záröptek a koporsójára és aszt vették észre, hogy a kányák izé, föl akarták vinni a levegőbe aszt a koporsót, de ná az ember nem, vagyis az asszon nem vót benne. Hogy oaz könnyű vót a koporsó!

/Már nem is volt a koporsóban?/

Nem. És akkor mikor a, kellett fogni a koporsót, hogy a kányák el ne vigyék. Sok fekete kánya.

/Nem tudod a nevét, hogy kivel történt?/

Nem.

Bedül a sír, hogy ne
tehessék le a koporsót.

Ak.: Salávec István 14 é.

Órtilos,

Gy.: Bperjessy Ernő, 1963.

Hát hallom, ott a zsidóváros végén vót valami ijen,
ijen seoltáros asszon vagy mi. Ugyhogy amikor vitték a...
tudott így szopráni, hogy másokat megszoprát. Asszá mikor
vitték a halottat, még vót valami ijen hid ott, amijen át
küllött vinni, addig oan nehéz vót, hogy alig bírták vinni,
hogy, peig hatan vitték, ugyhogy segítettek, hogy egymásnak
vinnyi s alig bírták vinni. Hanem mikor átérték a hidon,
akkor a villám is, mingyá kisültött a nap és minden dörgés
elszűnt és akkor meg a kányák. De akkor má oan könnyű vót,
mintha üres koporsót vitték vóna.

/Pz nem a Goloviczné volt?/

Nem, nem hiszem. Beleznána vót!

/Régen történt, vagy mostanába?/

Két éve.

/Nem ennek dült be a sírja, hogy nem tudták eltemetni?/

Nem. Az egy kánik vót. Az ugy vót, hogy, mikor aszt is,
ugye vitték temetni, az üreg Góbiczné vót.

/Az üreg Goloviczné?/

Akinek a köröztannya. Vitték temetni aszt. Asszá megásták
noki a sírt, de addig nem dült be, nig oda nem vitték. Hanem
mikor a pep emondott mindent, le akarták engenni, csak bedüt
a sír. S akkor vjba küllött nekik, alighogy kiásták. Alig ki-
ásták, le akargyak engenni, má megini! Mikor má harmaccor, má
este lett, akkor má majnem le gyösték tenni, de megini bedüt.

És nyonta föl a koporsót. Hogy nem engedte beletemni csak a.
Hanem negyeczere megin csak nem izó, nem engedte be. Ötödikre
sikerült nekik. Alighogy letették, nem is kellett háyni, be-
izót a föld.

Nem vette be a föld. Biztos valami átkozott vót.

Halott menyasszony
megjelenése hajnalban.

Ak.: Szávoc István 14 é.

Órtilos,

Gy.: Rperjessy Ernő 1963.

Szóva anyu meséte, hogy a papa még gyerek vót, asztá a linyákba örözték a lovakat. És akkor izé, ojan nagy hordó, mind a levett kád, asztán zuhogás gyütt asztá, izé, a lovak egész reggelig hazafutottak és reggelig ottan izé, az istállóba nem akartak bemenni, hanem ott a izé, az uccsajtóba lefeküttek és egész öt óráig nem mentek be. S akkor a gyerekek is hazafutottak.

Nem láttak semmicsé, csak nagy ojan, a lovak futottak.

A papa meséte anyunak, hogyhát ő meg akart nőszüni, asztá még fiatal vót, ojan huszéves féle. Asztán meg akart nőszüni és a, az a izé, lány meg meghāt, amikor má akartak esküvőre menni. Asztá izé, misik éjjē a papa meg ki āra öröszüni, asztá izé annak a lánynak ekeszte fogdosni aszt a izé, cicijit. Asztá a, asszonya:

- Na Kati! Nem szósz? Na Kati, nem szósz?

Má ass gondóta, hogy izé, nem hāt még meg rendessen.

Māt asztá, izé, aszt éreoste eceoresak a papa, hogy igen hidegek vótak neki izé, a melle. Asztán a izé, akkor a papa is izé, nyut felfelé neki a sapkája. Félt. Asztán akkor ez a lány meg eltűnt és akkor a papa is, izé, gyorsan hazahajtotta a lovakat. És akkor asszonta amya, hogy hāt akkor többet nem má āra öröszüni.

/És ez éjjel volt, vagy nappal?/

Es? Öt óraker. Hajnalba szokta menni öröszüni. Hogy ne legyen meleg. Asztá izé, fogdorta neki.

/És többször nem jelentkezett nála ez a menyasszonya?

Nem, mer isó, nem ment ki oda a nyáját örösni.

/Hát nem a faluból való volt a menyasszony?/

Nem, meszirtü való.

/Akkor ez nem a te édesapád volt, hanem a nagyapád, az öregapád. És ez a Linyák ott Kereszturban van?/

Igen, ugy a falu vége felé.

/Szóval nem Belesnán történt?/

Ara laktanya felé vót.

Boszorkányság átadása.

Ak.: Salávec István 14 é.

Órtilos,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

/Hogyan adják át a boszorkánytudomány? Mit mondott édesanyád?/

Hogy a, izé, vót eocor oan boszorkány, aztá vót neki egy tizenhétéves lánya és assonta neki, hogyhát vegye át az ő boszorkányszakmáját. Assonta a lány, hogy űneki nem kő az ő tudománya, hanem maraggyon meg magáná és maga boldogujjon vele. Nem akarta a lány elfogadni.

/Nem is vette át?/

Nem. Nem akarta.

/És halála után kire hagyta akkor?/

Senkire. Akkor má úgy el is temették, hogy nem hatta senkire.

Szent György napján
tilos varrni.

Ak.: Pongrác Anna 14 ó.

Szentmihályhegy,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

/Ma, Szent György napjáról mit tudtok? Hogy mit nem szabad Szent György napján csinálni?/

Varrni nem szabad. Mer hogyha Szengyörgy naptján valaki var, akkor másik naptján megvakul. Assongyák, aszt nem szabad ugy. Mer mikor, anyu meséte, hogy mikor ők átjártak a juhok, a juhok átjártak és asztán ott vót egy lány, tizennyéc éves, asztá ajis így Szengyörgy napján vart és másik naptjára megvakut, asztá mindig ass szokta éneköni, hogy:

Szengyörgy napján vartam,
másik naptján megvakutam.

/Magyarul vagy horvátul énekelte?/

Magyarul is, meg horvátul is. Eccer magyarul, eccer horvátul.

/Ugy-e, hogy mind a kétféle nép értse? Hát ti nem tudjátok elénekelni?/

Em. Aszt nem monták, az éneket, Az nem monta az éneket. Az annyit szokott mondani, hogy

Szengyörgy naptján vartam,
másodnaptján megvakutam.

Siró nyul eltéríti
a hazamenőket éjjel.

Ak.: Salávec István 14 ó.

Órtilos,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

Gyűttek haza Beleznáruul bucsurul. Jó be vótak egy ki-
csit...

/Kik jöttek haza?/

Apu, Pista bátya, Gyula bátya, meg a sógor bátya.
Gyűttek haza. Asztá édaórték a körösethő. Mát egyik nyul
elkezedett nekik sirni. És más meg nem is tuttak menni, csak
megbémnutak és nem mentek akkor utánnuk. Nem mentek, nem bir-
tak menni utánnuk. Üsszetépődött a ruhájuk, mer nagy szeder-
inda csapdosta őket.

/Abá! Más irányba nem tudtak menni, csak amerre a nyul
csalta őket?/

Mer mindig ugy látták, mintha mindig előttük lett vóna.
És igr, mikor ők megátak, akkor megát a nyul is előttük:

- Na, most megfoggyuk a nyulat!

Megin megindutak, egy száz méterre megin hallgatták ütöt.
Ugy megin hallották, hogy hol sir a nyul. Megincsak mentek
utáma. Nagy szederinda, minden. Üsszetépődött a ruhájuk.
És regge mind valamikor öt óra felé koverettek ki, valami
négy-öt órát barangótak az erdőbe, mindenfelé.

/És nem volt erejük más irányba kitérni?/

Nem. Csak regge, mikor kukorékót a kakas, akkor mingyá
tutták, hogy hol vannak. Az egisz erdőt üssejárták.

/Ez a te édesapáddal történt, meg a nagybácsiddal? Ez
nem régen lehetett. Talán tizenöt-husz évvel ezelött./

Egy öt évve.

/Csak?/

Csak. Gyűttek hasa Belesnáru bucsuru. Má én is étem.

/Á! Hát akkor valóban nem lehetett régen./

Mi előbb hazagyűttünk mind azok és azok meséték, mikor hazagyűttek. Mi előbb hazagyűttünk, az asszonyok meg a gyerekek. Mi előbb hazagyűttünk bucsuru.

Rabszickodás karácsonyi időben.

Ak.: Kele János 14 é.

Szentmihályhegy,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

Mást mikor a Lakatos Mihának az aptya elment karácsonyra, így rabszikkottak és.

/És? Karácsony napján?/

Karácsonnak a hetibe. Elmentek, hogy fognak nyulat karácsonyra. Asztá, valami ketten-hárman mentek. Megmonda, hogy mikor összehívték így e, szalatt a nyul. Így tett. Asztá amikor dombra ért, ráfogták a puskát, hogy agyonlővik. Asztá a nyul akkor a lábáva így integetett, hogy, hogy nem szabad agyonlőni, biztos aszt integette. Hát mikor, mi-ke mongya a Lakatos bácsi:

- Hézd, milyen szép nyul van.

Akkor má a nyul nem vót ott. Csak a Lakatos bácsi aszt látta, hogy integetett a nyul.

/Megfenyegette?/

Igen. Hogy ne lőjje agyon.

/Az első lábával?/

Igen.

/Hát mikor, melyik időben nem szabad nyulat lőni?/

Asszonyák, hogy karácson hetibe nem szabad nyulat lőni.

/És napokon? Így, milyen? Joles napokon sem?/

Ugy nem monták. Csak asszonyák: karácson hetibe.

/Én hallottam, hogy Szent György napján sem szabad vadászni./

Aszt nem hallottam.

Szarvas becsalja
az erdőbe.

Ak.: Molnár Lajos 14 é.

Szentsihályhegy,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

Amikor a isó, apu gyült haza, asztán egy szarvas ugy böggött az erdőbe, asztá ment apja, hogy megnézi mijen. Hát asztá mindig ment, ment, asztá mindig a szarvas bejjebb ment. Ugy, hogy ná igen benn vót az erdő közepébe, asztá akar vissz-
szegyünni és nem bir visszagyünni. Hát akkor csak ment a szar-
vas után, ment, ment és elcsalta egészen ki ja isó, oda beles-
nai templomig vissza ment. Na, akkor isó, akkor harangostak,
asztá isó, akkor gyült vissza.

/És a szarvast látta?/

Látta. És a szarvas mindig ojan tíz méterre ment csak
előtte. Ass gondóta, hogy ottan ál.

/És másfelé nem tudott volna ő menni?/

Nem. Csak mindig az után a szarvas után ment.

/És ez egy valódi szarvas volt, vagy csak egy jelenség?/

Nem meséte apja, hogy valódi szarvas lett volna, vagy.

Kicsi ember elvisszi
a holdat.

Ak.: Kolt János 14 é.

Szentmihályhogy,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

Mikor Lakatos bácsi, hát ű meséte, hogy ű má látta,
ugy, hogy nem tudom honnan gyöttek hasa, asztá vót egy ojan
csomag kicsi ember és nagy hold vót, ojan nagy, hogy tizen-
két akóssak. Ugy, hogy egy ember nem birgya el, és fejen
vitte.

/Kis ember a nagy holdat?/

Igen. Kis ember vitte a nagy holdat, s akkor még, még
ugy, oan táncuva vitte, hogy, assongya, hogy mintha oan
jó kedve lett véna.

A Lajos bácsi sokat tudott így, ijen mesét. Assongya
6 má látott sokat.

/A Lakatos?/

Igen.

/Fél is írni a nevét./

Ak.: Salávec István 14 é.

Órtilos,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

/Ha meséld el, mi történt a horvát emberrel?/

Még pandurok, mikor még pandurok jártak, asztán vót egy horvát ember és valahogy haraguttak rá a pandurok és egy pandur amikor éjje alutt, agyonlütötte az ablakon körösztü. Ketonették. Akkor másik horvát ember megvette a pincét és onagy haza alumi. Ement ide, ahun mink lakunk. Bezárta a lovakat. Istálló vót hozzá. Istállóba bezárta a lovakat és itt alutt. Elkészítette a vacsorát, megvacsorázott, lefekütt, csak hajja ám, hogy igen nagy szél van. Hát nem gondót az ara, hogy mi az. Nagy szél van. Eocercsak bedöntötte a kileő ajtót. On nagy-orejú szél vót, hogy bedöntötte a kileő ajtót. Csak fazekak ekesztek potyogni. Valaki dobálódott. Fazekakat. Durr, az ajtónak neki. Majnem bedüt a másik ajtó is. Csak hajja ám, hogy nyikorog a prés. A prést csakorgatta, verta alá a isót, a, hogy préséli ki. Pót a must. Mikor meggyújtotta a gyertyát: semmi. Elfujta, megin elkezdődött a munka, présztek tovább.

Egész éjjē ment. Egész éjjē égette a gyertyát. Mer elégott a gyertya, elalutt, megénesak rákezdott.

/Ijot ná nekem is mesétek, hogy présztek éjje! - szól közbe egy másik gyerekhang./

Egész éjje. - Akkor hazament, hát monta, hogy mi történt. De nem hitték e. Ehitta a komáját. Elkészítették azok is a vacsorát. Megvacsorástak, lefeküttek. Elkezdődött megin a szél, fazekdobálás, kezdődött a préselés. Itt, az asszonyvári hegyen. És megin elkezdődött a préselés akkor, ez az ember akkor el is atta a pincét, az, aki meg megvette őtule, az el is bontotta.

Éjszakai karózás.

Ak.: Molnár Lajos 14 é.

Szentmihályhegy.

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

/És te is hallottál ilyen éjszakai prézelségeket?/

Én nem hallottam, csak így szokták mondani, hogy éjszaka, meg karóverés, ugy, hogy mikor karóznak.

/Ájjel?/

Igen.

Azt én is hallottam. Így visszajárt karóznai az ember. Karósta a szőlőt.

Ja. Ugy mind mikor így ovitték, mikor, mer így mikor így meghat így horvátságba és nem gyűhettek má át, ugy hogy szoktak így karózani itt a hegyen.

/Azóta most, hogy nem járnak át?/

Igen.

/Mát ez ugy tis éve csak./

Igen.

Északai gesztenyeverés.

Ak.: Molnár Lajos 14 ó.,
Szentmihályhegy,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

Még vót egy asszony. Futekné, vagy mi vót a neve
és ott van neki egy horvát szőlője, abba egy gyönyörű
szép nagy gesztenyefa. Még most is megvan. Asztá meghótt.
Bolahótt, hogy nem gyűhetett át. Rongeteg gesztenye vót rajta.
és akkor ójje átjárt izóni, gesztenyét rászni. Látták sokan.

/Es ott volt a ti hegyeteken?/

Ott. Ott köze van hozzánk az a hegy.

/és ki látta?/

Eszt? Má monta az öreg Szukics is. Má nem él.

/As látta?/

As látta. Nem él az má.

/Mellik gesztenyefa?/

As, ott fűm.

Csalogatás füttyszóval.

Ak.: Molnár Lajos 14 ó.

Táncoló űrdügek.

Szentmihályhegy.

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

Hog az űreg Szukics.

/Na, mit tudsz az űreg Szukicsról?/

Ment az erdőre fosztanyi. Mí az asszonyok mind emen-
tek és hall egy fütttyöt. Ugy fütttyöget valaki. És sörgőst.
És ajis megbénut. Nem birt másfelé menni, csak affelé a
fütttynek. Mí régen hasmentek, valaméjék lónián, regge,
mikor meghusták a reggeli harangot, valaméjék lónián akkor
koveredett ki. Az a fütttyező csáta.

Ige. Az vadászott, és gyütt haza. Eszt maga meséte,
apunk meséte, hogy gyütt haza vadászatra, assonta és az
uton három pirossapkás űrdüg táncut előtte. Picikék. Akkor
kösibük lőtt, assongya, de nem vót sem. Akkor megfonyogatték.
Ammit montak neki, valami: Podrugá, hogy nincs igazsa. Vala-
mi ijent montak neki. Akkor nem mert többet kösibük lőnyi.

/Ast mondták, hogy "Podrugá"?/

Ja.

Pirosapokás ürdögök,
akasztott ember.

Ak.: Pongrác Anna 14 ó.

Szentmihályhegy,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

Aszt má én is hallottam, hogy Molnár Ilonka néni meséte, hogy mikor Pityunak a mamája, mikor izé, mikor evát az Iván bácsitu, akkor föl akarta magát akasztani. Asszonya. Ugy-e? A mamád. Asszonya Ilonka néni, az föl akarta magát akasztani. Mikor vitte a izét, ugy a kötelet az erdő felé, asszonya, hogy eszt a Kati néni meséte neki, hogy vitte a kötelet az erdő felé és amikor oda akart érni, ahho a fáho, melyiket kinéste magának, akkor oca pirosapokás piaci emberek táncotak elötte.

/Hát tölleg, aszt a Gyuri bácsi is meséte! - kiabál körbe egy másik gyerekhang./

/Ja, meg a Vavrassics köröztapa! Az meséte, hogy az ágakon ijen picike kis ürdögök táncotak. - ez megint másik gyerekhang/

/Igen? És ő látta?/

Látta.

/És mit táncotak?/

Nem tudom. Hát csak az ágakon így köröszbe körbe táncotak.

/Ezek is ürdögök?/

Igen. Piros sapkájuk van.

/Mondják, hogy valaki fölakasztotta magát és akkor, ha levágják, akkor az is szokta mondani, hogy látta./

Igen tanítóbácsai. Anya asszonta, hogy hát egy ember föl akarta magát akasztani, asszá ahogyan vitte a kötelet főkötötte a fára és akkor má rajta vót a nyakán is. Ezt egy má próbaként csináták. És asszánn, izó, mindig csak húzódtott hátrának, mer az űrdög mindig pisskúta, hogy mennyen csak hátrább. És akkor meghusódott a kötél és fölakasztotta magát. És tübbet nem is ét.

Próbára akarta, hogy föl tudná magát akasztani és az űrdögök húzták hátra.

/Assóval akkor sikerült?/

Sikerít neki fölakasztanyi.

Kecske, fekete tyúk.

Ak.: Szilávec István 14 é.
Órtilos,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

Domboron is. Papa meséte, hogy Domboron ilyen éjjeliőt.
Ott nem vót állandó éjjeliőr, asztá rákerít mindenkre ugy
hásszán szerint a sor, hogy vigyázták a falut. Őrítők. Regge
hóttá. Vajis este alkonyattu regge nyóce óráig.

Faluőrök. Ée nagy a baráttáya az uccán, mennek az
őrhejre, assongya, egy kecske gyün velük szembe. Kopogott a
körme, együtt. Há be ment egy házba és - assongya, - gyanus
vót neki. Ojan mind egy rendez kecske, de gyanus vót neki,
mer aszt látta, minthogyha annak a kecskének nem is órné a
lábát a föld. Lába a földet. Be ment, reggere az oglass, be ment
a istállóba. Nem is nórték, de reggere ami vót bent ló,
háron ló vót benn. Ami vót benn állat az istállóba, az mind
megdöglött. Semmi nem ót.

Birkák, minden. Meg másik ójja, mikor, egy másik nap,
mikor mentek megín, akkor egy kokassa találkostak. Kukorékót
a kokas, együtt nagy kevéjjen az uccán, be ment egy házhoz,
főment a tyúkstróznak a tetőjire. Reggere az egész barom-
fi megdöglött.

Mikor a sárkány fordul,
földrengés van.

Ak.: Salávec István 14 ó.
Órtilos,
Gy.: Sperjesy Ernő, 1963.

A lippai gődörné van egy ojan juk. Az a sárkányjuk.

/De námról nem tudtok? Más sárkányról?/

Nem.

/Másik hang: Hát te mondad, hogy isó, mikor a sárkány
eggyet fordul, akkor./

/Ja, tényleg/ Na, mondd el, amit a námad mondott,
hogy van egy sárkány!/

Hogy a földbe van egy nagy sárkány és mikor az fordul,
akkor van a földrengés.

/Hát ezt ugy hiszik az emberek?/

Ugy hiszik, hogy mikor, gondujják, hogy mikor a sárkány
fordul és akkor, akkor van földrengés.

/Amiatt van földrengés?/

Igen.

Sarlók tánc a falon.

Ak.: Molnár Lajos 14 é.

Szentmihályhegy,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

Asztán meg mikor a tükör futkosott. És a Lajos bácsi is eszt látta. Nekünk is meséte.

Uhozadjuk egész este járt, ugy mikor a mozi vót, ugy mikor este lefeküttek, lefújták a lámpát, csak az egyik sarokba, mind a, akkora ágy, mind a mozivászon, ugy mozi vót. Ugy hogy a sarrok táncutak. Más nem vót, csak a sarlók táncutak.

/Sarlók?/

Sarlók táncótak. Mikor meggyütt ez a.

/Egy ilyen fehér felton, a falon?/

Ugy sarokba is, ilyen félódalt helyeskedett el.

De mind amijen nagyot vetitt ez a mi, mind aki, ide jár, ez a mozis. Akkor ezek csak táncutak ezek a sarlók. Mikor meggyütt annak az ideje, akkor elmentek.

/S ez többször jelent így meg?/

Többször. Vaj egy évig járt. Az biztos az én Öreganyám vót.

/Igen? Mert az szokott hazajárni?/

Az. Minálunk is eccer kopasta éjje a kukoricát. Hallottuk.

/Hallottátok, vagy láttátok?/

Hallottuk.

/És mást nem csinált?/

Nem, csak kopasta a kukoricát. És reggere má egy isé, melence kukorica vót.

/És ti nem kopasztatok?/

Hen. - Odatette az asztalra.

Mer az oan vak vót, mikor má, mikor meg is hat, ojan félig-meddig vak vót má, hogy nem igen látott. Hát az má nem is látott rendesen. Az mindig ugy mindenkinék megigérte: Ne féjjetek! Ha én meghalok, én megijesztelek benneteket!

/S akkor azért járt haza?/

Mert isó, nekem azt mondta mindig, hogy: Lálíka! Gyere haza! Kapsz valamit! Esenten tejt, kaptam szárazszívát. Annak asszonya: Ne fé, te! Nem ijesztelek meg, te jó gyerek vagy.

/Ő jobban tudott horvátul mint magyarul?/

Igen. Azér nem assonta Lali, hanem Lálíka.

Forgószél.

Ak.: Molnár Lajos 14 ó.

Szentahályhogy,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

/A forgószélről mit tudtok, hogy a forgószél micsoda?
Mit mondtak az űregek?/

Jaj, asszonyák, hogy e, mikor a forgószél jön, akkor
bele kő, le kő köpönyei, hogy akkor nehogy valaki beleke-
rüljön a forgószélbe, mer akkor valami bajja esik.

/Mányszor köpnek rá?/

Háromszor.

S asszonyák, meg kő köpönyei, vagy megdobáni. Ijes-
mit. Hogy edobájják a bossorkányt belülre.

Hvulfosás lótrágyával.

Ak.: Molnár Lajos 14 ó.

Szentmihályhegy.

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

/Most valaki beszélt itt a lótrágyáról meg a nyulról.
Hogyan volt az?/

A János, nem. Ja, az öreg Szukics, így belement a ló-
trágyába.

/Rendes vadász volt?/

Rendes vadász vót. Bérle vót. És az, ha akart fogyni
nyulat, akkor keresett lótrágyát, belenyut és nyul fordut
ki belülle. De a nyulnak nem vót mája. Nem vót neki mája.

/Az is olyan érdekes dolog volt. És est akármikor meg
tudta csinálni?/

Akármikor. Belement az. Megam is láttam. Papa is mondta,
hogy szokott fogadni. És ő nyerte mindig meg. Belement a ló-
trágyába azt úgy fordut belülle ki.

/Est hogy csinálta?/

Nem tudom. Biztos valami babonosság.

/De többen is./

Eszt többen is látták, hogyno.

Tilosba legeltetés.

Ak.: Kele János 14 ó.

Szentmihályhegy.

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

Nát aszt is, hogy a dédöregapám ijen tiltott legelőre ott Domboron, tiltott legelőre jártak Őrösnyi. On tizen-öt-tizenhét évesek vótak, valami négyen vagy ötön, lovakat, teheneket, lóherba. Gasdaságnak a lóhergyába. Hatalmas nagy terület vót és az. Odajártak, regge korán má, még sötét vót, Őrösnit. Őrzik a lovakat, letelepettek egy kupacba, csak látytyák ám, hogy gyün egy nagy fehér tömeg. Látytyák, hogy ejan pap alakú, de nincsen feje. Hej! - asszonyák, - most eszt megvergyük!

Egyik meggy ere, másik ara, körbekerítették a papot, hogy jó elhupájják: mit keres es ott! Körbefogták s má ugy, on szoros vót a kör, hogy összeértek. Eccercsak a pap nem vót. Mire ara kerüt vóna a sor, hogy ütnyi köll, ement a pap. Stínt. Nem vót akkor.

/Es is jelenség volt?/

Es is.

Lepkejósás.

Ak.: Szlávec István 14 ó.
Órtilos,
Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

Legelősszür kigyúnnak, akkor, a pillák. Ha fohérret
fog, akkor beteg leszs, ha pirossat, akkor háboru leszs,
ha sárgát, akkor szerencsője leszs.

Aki milyent elősszür meglát, azér mongyák:

Sárga lepkét látok,

Szerencsét találok.

/Igy mondják?/

Igen, így.

Szivárvány-íóelás.

Ak.: Szalávec István 14 é.

Órtiles,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

Mikor szivárván van, annak is mongyák, hogy ijen külön-
bözö színokból áll, hogy isé, mongyuk most áll piros, akkor
szó, meg fehér, akkor asz mongyák, hogy a piros az sok bor
lessz, a szó, az bővenn lesz fü, a sárge az pejig: sok ke-
nyér lessz.

Amelyik a vastagabb, abbul lessz a több.

Ha most, hogy nem a szivárvány, hanem az üstökösse, ugye
mikor ott, aszt is ott láttam meg, a majorba és aszt mongya
egy nagy ijen vörös üstököst láttak, Mihály vót ugy, akkor
egy néha segített a konyhán, nagy vörös üstököst láttak, s
asztot monták, hogy lessz isé, háboru. És nemsokára lett is.

/Az első világháboru?/

Az első világháboru előtt. Pár évre rá.

/S akkor a kardot nem láttad keresztbe a vógen?/

Aszt nem. Csak aszt az üstököst, hogy tüspiros, hosszú. Nagy
csóvája vót. És pár évre rá lett az első világháboru. S azon
az üstökösön körül vót egy olyan hosszú kard.

/Kard, ugy-e? Tehát látták./

Igen. Az édesanyám is látta.

Kisded tőrpek.

Ak.: Szlávec István 14 ó.

Órtilos,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

/Na, mit hallottál róla, hogy a föld alatt is vannak emberek?/

Igen.

/Hogy mesélte az édesanyád?/

Asszonta anya, hogy hát a föld alatt is laknak emberek, azok a picike kis tőrpek. Azok laknak a föld alatt, asszongya, és amikor isz, szoknak ezek táncónyi, akkor mindig isz, mindig szok lenni ilyen kenyér, vagy bor, vagy ecet, vagy, mindenfélét szok ilyenkor isz, a világ kiannyi. Lakodalomba, meg hogy tányórakat szoknak kiannyi ezek a kis tőrpek.

/Hol adják ki?/

Bótokba.

Macska árnyéka.

Al.: Molnár Lajos 12 ó.,

Szentmihályhogy /Somogy m./

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963. szept. 3.

/Akkor légy szives, mondd el, Lali, hogy hogyan láttad
te azt a macskát! De bátran!

Amikor mentünk hazuru, akkor a izé.

/De hová mentél?/

Légit a Hózei nénihez.

/Es miért mentél oda?/

Hogy izé, fejjen bele a fülembe, mer igen fájt a fülem.

/Ejjel volt ez?/

Ejje. Es ugy egy óra felő. Akkor mentünk, aztán hazu-
ru nem együtt macska velünk, es ottan Musztáésék házukná, ottan
egy macska együtt elejtém es állandóan csak belém sürszőlőzött,
es akkor montan anyinak, ná arra lejjebb értünk, montan yoki,
hogypát:

- Anyi, ugy belerugok ebbe a macskába, hogy minyá szőjje-
megy!

Azté asszonta anyu nekem:

- Ne próbájj belerugni!

Nát aztán odaértünk a Hajdinyák pincéjébe, akkor az a
macska ott stant es a levegő ojan, a levegőbe ojan fekete stráf
kalotkozott. Na izé, ara ement befelé, ara a kukoricába, es
akkor odaértünk. Amikor mentünk visszafelé, akkor ná nem
talákoztunk semmive se.

/Semmivel? De ugy nem lőtt semmi baja? Moked, bajod?/

Nem.

/Szóval amikor a macska elment ott egy ilyen fekete
stráfol láttatok?/

Igen.

/Olyan volt, mint a sötét köd?/

Igen. De nem olyan magas volt. Amilyen magas volt egy
a macska, csak úgy isé, nem érte el a fűjjet.

/S on mikor történt? Tavaly vagy tavaly előtt?/

Tavaly.

Apró emberek pofoznak.

Ah.: Molnár Lajos 12 é.

Szentmihályhegy /Somogy m./

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963. szept. 3.

Mikor lefeküdtünk az éjjeltájt vét. Asztán anyja nem vét otthon, csak én vétam apiva. S asztán hogyan aluttam az ágyon és izó, egy picike kis ember elkezdett pofozni. Asztá izó, ara ébrettem föl, hogy mi csattogott az arcom. Akkor mondom apinak:

- Api, gyujcsa meg a lámpát! Mi van ittben?

Hát asztán api hogygyujcsa a lámpát: nem láttunk semmit. Mindenfelé világított. Ágy alá, mindenfelé. Hát asztá izó, seholse láttuk aszt a picit embert. Hax én éreztem, hogy ugy az ágyon vét. De csak picike vét, hogy, és csak nagyokat birt utni, hogy!

/Es fájt is neked?/

Fájt. Es izó, az a picit ember ecceresak, csak három óra felé, akkor ment el. Es addig mindig csak pofozott.

/Téged?/

Igen.

/Akkor is mindig, mikor égett a lámpa?/

Akkor nem. Amikor elfujtuk, akkor megis pofozott.

/Akkor is, ha nem aludtál?/

Akkor is. Csak odagyűtt, asztán elkezdett így pofozgatni.

/Tehát te nem aludtál el, s akkor mikor pőtet volt, akkor újból kezdett pofozni?/

Igen.

/Hát ez különös. Es ezt egyszer láttad? Többször nem?/

Többször nem.

Hazajáró lélek.

Ak.: Molnár Lajos 12 é.,

Szentmihályhegy, /Somogy m./

Cy.: Sperjessy Ernő, 1963. szept. 3.

As édesanyja meghat a kisgyerekek és isó, isó, as
anyja meg minden este járt haza szoptatni. És hallotta
as ember, hogy mindig cucogott a kisgyerekek.

/Hm ezek a Bécsenyiék voltak? Vagy hogy hívták?/

Nem tudom. Azt mongyák, úgy lehet azt megfogyni, hogy
a férfinak az alsónadrágja, ami van massag, asat ki kő
tenni a isó, as ajtóba. Ki kell tenni az ajtóhoz, meg va-
lami, a kisgyerekek alá való ruhát, polenkáját és azt ki kő
tenni és amikor jön haza as asszony és megfogja. Azt a
ruhát. Anyám is meséte, most nem régen meséte, hogy mikor
vót eocor kisgyerekek nem tudom mejik házná, asztán úgy as
anyja meghat és asztán így hazajárt ajs és as apja gyereke-
nek így megfogta, ilyen, hughyan monták neki. S meg is fogta.
De as as asszony még hét évig ét utánna, hughyan megfogta.
Hét évig ét még. De se nem beszét az asszony, se nem isét,
se nem evett semmit. Semmice csinát, csakhogy takarított,
főzött, mesott, mindent csinát, és minden este öcent hasuru.
Csak isó, regge együtt vissza. Este, ójje nem vót otthol.

/Nem tudod, hogy hol történt ez?/

Nem. Mama monta, hogy nem tudom hol, őneki is úgy mon-
ták hogy, hogy úgy történt, hogy as ember így megfogta. Hogy
asszonyák nem jó így megfogyni. És akkor ilyen, mindig beteg
vót as ember is. Utánna.

Tízes ember.

Ak.: Molnár Lajos 12 é.

Szentmihályhegy /Somogy m./

Gy.: Eperjessey Ernő, 1963. szept. 3.

Mikor a anyu izé, keresztarba lakott, aztán ki akarta
kíntenyi a vizet, lábvizét és izé. Este. Oan nyóe órakor.

/Este nem szabad kínteni a lábvizet, ugy-e?/

Non. És aztá anyu ahogyan akarta kínteni, egy oan
vörösfajjú ember keletkezett oda elejbe, oan, asszenta anyya,
oan piros vót neki a szemé is meg a szája is. Asszenta anyi
a papának, befutott, aztá asszenta a papának, hogy izó, gyilj-
jön ki, néssz meg, hogy miyon ember van itten! Hát aztán ki-
megy a papa, de akkor má nem láttak semmit. Anyu ugy megijett,
hogy akkor elbujt az ágy alá és ottan susagót. Mer ott vót
anyának a körösstaptja is és csak akkor a papának mert szényi.

/Ez olyan tízes ember volt?/

Tízes.

/Ez márt nem szabad kínteni a lábvizet este? Azt non
mondta az édesanyád?/

Azt non.

Asszongyák, akkor nem jó kíntenyi, mer hátha valami
megjelenik akkor.

Birka az utcán.

Ak.: Molnár Lajos 12 é.
Szentmihályhegy, /Somogy m./,
Gy.: Eperjessy Ernő, 1963. szept. 3.

Asszonyék, akkor nem jó kiönteni este a lábvizet,
már hátha valami megjelenik akkor.

/Aha! És akkor ez meg is jelent?/

Meg. Amikor ment anyja este az utcán, azóta isó,
birka futott utána és a, ahová a birka bement, ott, anná
a házán halott vót. És az ott fehér vót, az a birka, mind
a hó. És ahová bement, ottan halott vót, azóta a isó, anyja
ass mondta, hogy hát - Asszony a papának:

- Papai a isó, a birka futott a háho, oda bement Bollerék-
ho és ott a Boller öregasszon meghát.

És akkor asszony a papa, hogy ez ott különös isó, tör-
ténst vót, hogy.

/Jelenség?/

Jelenség, hogy a birka egy iktozott a házakho.

/De ez nem bántotta?/

De. Csak futott utána. Meg akarta fogni.

Mikor anyának a testvérgye meghát és egy gyerek ut-
virót neki, ugy, hogy má ol. vét jogyasve. De akkor meghát
az a izó, a, anyának a testvérgye, és akkor anyu azt menta,
hogyhát az a izó, a anyának a testvérgye, ment ez a gyerek
végig az utcán, aztá izó, bement egy lányhoz.

Amikor kigyűtt, akkor ez a izó, anyának a testvér-
gye, emeg futott utána és össo-vasza tépte rajt a ruhát
és akkor a gyerek nekiiramodott és futott tovább. S akkor
mikor hasaért.

/De ez már a halála után?/

Halála után vót. De akkor a izó, az a gyerek bement
és akkor kiment a izóre, a udvarra és akkor olyan apró má-
kot, oan szeszétört mákot szórtak ki az udvarra.

/Melyik házból?/

Ahol a gyerek lakott. Ottan oan apró mákot.

/Az többször nem volt? Nem bántotta a menyasszony?/

Nem.

Bollér Öregasszony.

Ak.: Molnár Lajos 12 ó.,

Szentmihályhegy, /Somogy m./

Gy.: Spercjossy Ernő, 1963. szept. 3.

Meg aztán anyu, vajis a nyanya meséte, hogy izó, ű is ná ijent látott, hogy a izó, Bollér Öregasszon meghát és akkor a izó, ez a, na, a mamát meg kergette es a Bollér Öregasszon, assonta, ott vót a izó hájának a lépcsőjéná és assonta neki, hogy hát, nem is tudom mit. Kesti vót neki a neve, vagy ni.

Asszá ass montá, hogy izó: Már nem megy be?

Asszá izó, nem esöt neki szemit és a mamát ojan, egy oan hideg ránta el.

Aztán meg a papa eccer gyött haza. Esöt valahová menesse, oda, asszá a kereszturi körútná, ott es a Bollér Öregasszon izó, imátkozott.

/De már halála után?/

Halála után.

/Szóval ott látta a keresztútnál?/

Igen. Es akkor izó, a Bollér Öregasszon meg futott a papa után, mer fűjjet hozott haza. Aztán ahogyan futott, a papa meg bekergette a lovakat, hogy gyorsan fussanak.

Mit aztán izó, a papa házáért, akkor esöt emeséte mamának, hogy ni, mi történt vele.

/De különösebb baja nem történt?/

Nem.

/Nem voltak űk jóba azelőtt eszel a Bollér Öregasszonnyal?/

Nem. Haragba vótak.

/De akkor azért zavarta űket a halála után is?/

Magas ember.

Ak.: Molnár Lajos 12 é.,

Szentmihályhegy /Somogy m./,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963. szept. 3.

Isó, a mama meséte, hogy vót egy isó, oaa, na!
Es a, őrházba aki lakott ott főnn, e insson kereszturho
közöl. Ott abba őrházba lakott egy ember és ott valahun
kinn, a isó, a sinek között valamit csinát, a sineket
benzelmátta, vagy mit, Anná kéőőn ment haza. Asztá isó.
Egy ojan magas ember vót mind a nyárfa. Es as a isó,
egiss odig az őrhásig mindig kergette.

Hasajáró lélek.

Ak.: Molnár Lajos 12 é.,

Szentmihályhegy, /Somogy m./

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963. szept. 3.

Az édesanyja meghát a kígyereknek és isé, isé, az anyja meg minden este járt hasa szoptatni. És hallotta az ember, hogy mindig cucogott a kígyerek.

/Nem ezek a Béssenyiék voltak? Vagy hogy hívták?/

Nem tudom. Aszt mongyák, úgy lehet aszt megfogyni, hogy a férfinak az alsónadrággya, ami van massag, asztat ki kő tenni a isé, az ajtóba. Ki kell tenni az ajtóhoz, meg valami, a kígyerek alá való ruhát, pelenkáját és aszt ki kő tenni és amikor jön hasa az asszony és megfogja. Aszt a ruhát. Anyám is meséte, most nem régen meséte, hogy mikor vót eocor kígyerek nem tudom mejik hásná, asztán úgy az anyja meghát és asztán így hasajárt ajsis és az apja gyereknek így megfogta, ijen, hügyan monták neki. S meg is fogta. De az az asszony még hét évig ét utánna, hogyan megfogta. Hét évig ét még. De se nem beszét az asszony, se nem isét, se nem evett semmit. Semicose csinát, csakhogy takarított, főzött, mosott, mindent csinát, és minden este öment hazura. Csak isé, regge gyütt vissza. Este, éjje nem vót otthol.

/Nem tudod, hogy hol történt ez?/

Nem. Mama monta, hogy nem tudom hol, őneki is úgy monták hogy, hogy úgy történt, hogy az ember így megfogta. Hogy asszonyák nem jó így megfogyni. És akkor ijen, mindig beteg vót az ember is. Utánna.

/És az asszony nem eszmésködött? Nem sirt, hogy őt visszafogták?/

Nem sirt, csak mindig készülődtt valahova este hogy, hogy meg mentem hozzá, hogy este, hogy. Nem mondta meg hozzá hogy csak hogy.

/Még hét évig nevelte akkor a gyereket a családban?/

Igen. Ugyhogy addig, addig míg a kisgyerek főnyött, addig, addig úgy járt haza, hogy nem fogták vissza. Hanem mikor a kisgyerek főnyött, má kezdett úgy, eválasztotta volna, és akkor mikor el akart az asszon menni, akkor fogta meg az ember.

Törpe ember.

Ak.: Kala János 14 é.

Szentmihályhogy, /Somogy n./

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.szept.3.

/Ha, most azt mondá el nekem, hogy hogyan láttátok ti azokat a kis törpe embereket?/

Amikor mi mentünk haza iskolába így.

/Mikor volt ez? Tavaly vagy tavalyelőtt?/

Körüllé mikor negyedikes voltam. Aztá mikor mentünk haza iskolába, hát.

/Estefelé volt?/

Mikor kezdett lemenni a nap. Mikor ment le a nap má, úgyhogy éppen alig vót látni a napot. Aztá megünk ott a Mihálik partná, aztá ecor csak a kukorica szélina mongya a mi Bökének, hogy: Nézzétek, mijen kicsi kis ember van ottani! Aztá ugyan észrevettük, nem mi láttuk csak, itt a picit is látta, hogy ott vót, meg a Lali is.

/Többen voltatok?/

Meg a Misi is. Az is ott vót. Aztá mentük, hogy: Né, tölleg! Csak mikor mindenki észrevette elkezdett futkozni körösbe. Csak lassan ment és ahányssor mindig nagyobb vót. Végin mi oan nagy vót, hogy!

/Ha, a gördön ment, a két nyára, a nyárfa két oldalán?/

Igen. Ott, az a kis, mintha árok lett volna, ott. Aztá ahogyan mindig járkát, aztán még ott mentük: Hát gyertek, monnyunk vissza, hát végünk van. Hát mi lesz velünk?! Há mentünk mink, futottunk. A Kati néni, az nem mert kigyúnni. Mentünk a

Miska bácsihoz. Miska bácsi asszonya:

- Ugyis mire mi odamegyünk, addigra má nem lesz semmi, ami titeket ijesztett.

De a Miska bácsi is látta, isse nemcsak én magam láttam. Vótunk itt többen is, asztán mikor megyünk vissza era, asszonya, Mink monduk: hogy mennyünk el háza, megnongyuk, hogy ott-e van, hogy mire megyünk. Mire mentünk semmi nem vót, még csak semmi. Nem is sürgött semmiecese.

/Mikor először láttátok, akkor körülbelül mekkora volt ez a kis emberke?/

Akkor? Körülbelül csak fél méter.

/Először csak félméter volt?/

Igen. S ugy akkor kezdett mindig növekedni.

/S akkor mikor legnagyobbnak láttátok, akkor má mekkora volt?/

Ugy három. Három méter lehetett.

/Másik gyerek kösbesszól: Három méter./

/Te is láttad?/

Igen. Hát sokan vótunk. Sokan mentünk mi iskolába így, mikor délután kigyűttünk. A Molnár Jancsi, Harasics Misi, Sanyi, mi Bőskénk.

/És mégis azt mondtad, hogy te nem láttál még semmit!/
Nem akarta megmondani! Nem akarta. Assonta, hogy ő ijont

non mond meg.

/Ma és akkor nem kérdestótek otthon, hogy ez mi volt?/

Há mi monduk, hogy ez a, mit láttunk. Hát isse még nem mertünk mennyi túle, hát hátha. Így be vót így iséva, mind a bossorkány szoknak, így ahogy le van rajzóva. Be vót a foje

elment és vissza a kukoricáho. Mindig így gyűtt, ojan,
mindig előrébb gyűtt csak. Mikor má előre gyűtt, akkor
má ojan magas vót, ojan három-négy méter magas.

/És otthon nem mondták, hogy ez a Kránic, vagy a Érak?/

Nem mondták. Assonták valami, valami megijesztett.

/Hát mégis melyikük lehetett ez? Mert úgy mondják.

Ez a Kránic.

/Ez a kránic? Azért törpe, ugy-e?/

És azór nő mingyá magasra is.

/Magasra is?/

Igen.

Magas ember.

Ak.: Kéle János 14 ó.

Szentmihályhegy /Somogy m./.

Gy.: Sperjessy Ernő, 1963. szept. 3.

Mikor még az én Laci bátyám vót sujesterinas, asztán Zábányba járt így falura, horták a cipőt elanni. S mikor így este, téleln vót, hogy, mikor télen ráérték jobban cipőt csinálni, akkor, akkor vót, hogy a cipő elanni, mer, mer sujesternak tanut. Asztán assongya ment úgy el, Tilostu, mikor gyűtt hazafelé. Má akkor. Ójan, valami Vidáék felé gyűtt az haza és ottan má, itt ahogy befordut a Vidáék uttyukra, ide az országutru, hát ottan csak egy magas ember fűgyűtt, s ő nem. nem tutta, hogy ki jaz, asztán mongya hát a izó, a Laci bátyya meg oan suhanc gyerek vót, nem fét. Assongya: Mit keres itt? Hogyan hosszásót, mindig magasabb lett csak.

Akkor má végin megijett: Hát ki ez? Há gonduta, hogy mán, mán hogy valami ijen ijesztő. És amikor elindut, akkor hogyan. De még a Laci bácsi tiset lépett, az addig egyzet. Oan nagyokat lépett. Akkor asztá odaért Vidáékhó, má tovább nem mert menni, de úgy meg vót ijedve, hogy úgy esett be az ajtónn Vidáéknál. Asztá monták, hogy itt mi az. Nem tudott még hirtelen beszélni. Mikor már észhezjött jobban, akkor mongya, hogy valami magas ember gyűtt utánna és amnyirán megfélemlitette, hogy nem birt egy darabig beszélni. Asztá úgy, hogyha tovább lettek vóna, akkor nem is tutta vóna, hogy mi lűtt vóna vele má. A nagy hóba tűnt.

/És az mi lehetett?/

Nem tudom, valahogyan.

/S ez bánt valakit? Arról nem hallottatok, hogyha ez a

kránio?/

Ugy nem hallottuk, hogy bánt, csak hogy úgy, hogy nagyon megijennek tőle és hogy, úgy, hogy messze nem tudnak emennyi volé, mer izó, ná vagy összeesnek az utba, vagy valami ilyesmi. De mikor ná úgy összeesnek és főlóbrennek, akkor nem mutatkozik. És mikor így el szokták vinni, ilyen gyerekek vótak mind mi, ilyen tizenhárom-tizennégy éves, amikor kimarattak iskolába, asztá akkor a Kozárics Ilonka néni, ott a körzetbe a szomszéd lányok ementek így a barackfákhoz. Vótak jugó barackfák ottannék. Asztá sok barack vót, asztá ementek, aszt ná. Akkor még jártak át, csak így este ementek hány óra lehetett? Tizenegyóra felé.

Akkor ementek barackozni, asztá hogyan odaérnek a barackfához, asztán csak valami ojan, megrázták a barackot. Assitték, hogy valaki gyerek. Akkor még mongyák neki, mer a Feri bácsi szokta őket ijeszgetni, az a Kozárics Feri bácsi. Anzengya, még az Ilonka néni mondta:

- Ferkó, ne ijeszges, mer kapsz a fejedre! Vaj izó.

Asztá ahogyan eszt kimonta, igen mögrássta ja fát. De senkit nem láttak ottan. Akkor mondem: talá ez.

Akkor mennek, aki merészebb volt, a Kozárics Ilonka néni, amind mentünk, azok mentek oda. Mikor odamennek, akkor még megin jó megrázta. Barackot nem mertek szedni, úgy megijettek, hogy futásnak indultak. Asztán hogyan mennek, ott ara a Basziéktól főfele, mer ott van valami oan horvát szálló, asztá ottan, hogyan mennek ara, ment utánnuk ez az ember, szabályosan, nagy kalapos ember vót, s úgy hogy volt akkora mint egy nyárfa. Ugy hogy mikor futottak, az akkor gyorsan ment csak,

De nagyokat lépett az. Asztá ahogy isó, mennek ott ahun
ágyi lakott előbb, az a horvát pincóná, ott gyűnföl az a
horgosná a Kosarics Feri bácsi. De es az ember csak ment
utánuk. Mikor Feri bácsinak mongyák:

- Hés, mizen nagy ember gyün utánunk! - akkor ugy
otúnt.

S Feri bácsi asz mongya:

- Te, nem te vótá ott?

Assongya:

- Ise most gyüttem én el a isó, Mátaiek horgosuktu

- gyütt fő. Assongya: - Most gyüttem öre, titeket keresztelék.

Beszélés.

Ak.: Kolo János 14 é.

Szontmihályhegy /Somogy m./.

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963. szept. 3.

Mikor így apinak a köröscsapja, a Lógár Pista bácsihoz, István nap volt, ementek, így este ementek, anyi, api. Még a Laci. Ementek, hogy mekkössöntik.

Asztá, el is ment, asztá körülbelül három óra múlva lehetett, ojjan 11, mikor gyittek haza, ugye este nyolc óra felé ementek, mikor má évégestek otthon mindent,, még mi lefeküdtünk. Hát gyünnek azok haza, asztá anyi meséli, hogy mit láttak az uton, hogy köröscapné, ugy kiértek a horgosbu, a mi horgosunkná. Kijöttek oda ja isé, és az égen oan hosszú, ijen csak vót. Ojan piros csak. Ojan mind a tűz. Ojan vót. De addig még csak odafigyét anyi meg a Laci. Est ketten látták. Api meg még akkor még majnem összeveszett anyiva, hogy ez nem igaz, hogy csak hasudik anyi. Asztá aszongya, hát:

- Laci! Nem igaz? Hát azon látomást láttuk!

Mor api az má be vót kicsit szippantva, asztá mongya anyya:

- Ne mongyá ijent, isze direkt láttam! De addig mig csak odnérték.

Épp mongya anyya, hogy isé:

- Hézd, mi az ott az égenn?

Aszt úgy mire a Laci odament, őra el is isét úgy má összezárodott. És mongyák otthon, hogy mi. Mondom, hát én semmit. Még úgy, még úgy valami mintha dörrent vóna. Még úgy csinát valami, mintha úgy dörrent vóna, az egész ég mintha úgy megmozdult vóna. Asztá mondom: hát mink nem hallottunk

semit. Fejig pont akkor fűnn is vótunk, mikor gyűttek, há gondótuk, mer monta, hogy tizeneggyóra felé hasáznak, akkor nem akartunk elalunni. Beengegyük őket, aszt akkor meséli anyya, mi vót. Asztán mi gondótuk, hogy üstökös, de hát az meg az égenn, az nem ojan.

/Igen és az nem olyan gyorsan megy. Ha, és mit mondott az édesanyád, hogy az mi lehetett?/

Asszongya, valami ijen, hogy biztos valami, az ég.

/Égnyílás?/

Valami nyíllás lehetett, valami.

/Hát ilyenkor mondják, hogy ha kíván valamit, akkor az teljesedik. Azt nem mondta édesanyád, hogy nem jutott essébe hirtelen semmi?/

Nem monta azt. Hát megjött mingyán, hogy mi van. Mingyá nem jutott essébe.

Sárhánylyuk.

Ak.: Horváth I. 13 é.

Szentmihályhegy /Somogy m./

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963. szept. 4.

/Akkor először légy szives elmondani azt, hogy itt a Lippai gödörben miről beszélnek az öregek? Hogy?/

Lippai gödörbe van egy nagy juk, kábé átmérője csak öt-hat méter széles. És mikor nagyanyám akkora volt mind én, odajártak örünyei teheneiket. És sok betet összekötöttek, hogy megnézze a fenekét, de nem értek fenekét. Mí aztat sokan próbálták megnézni, hogy megvárják és nem találták neki fenekét. És azsz mongyák, hogy abba gyütt ki valamikor régen a sárhány.

/De most már ez a gödör nincs meg?/

Nem tom. Tavaj még megvót.

/Ti láttátok?/

Láttuk. Egy ijen, be vót asórvá, levelek, minden betakarva. De ná a nincs meg aki betemette. Betemettették. Mer ná kocsai is beleesett így benn útek, isé, asztán belementek ná kocsiva. Betemették aszt.

/Es a lyuk volt a sárhánykigyó lyukja?/

Igen.

/S onnan szokott kirepülni? Vagy kijönni?/

Becor gyütt csak ki.

/Egyszer?/

Becor.

/S azt ki látta?/

Hát nem tudom, hogy ki látta. Még a régi öregek menták. Még a nagyamája hallotta!

/Akkor a te nagyamád még sok ilyen történetet tud?/

Igen.

Gyerekkigyó.

Ak.: Molnár Lajos, 12 éves,
Szentmihályhegy /Somogy m./
Gy.: Bporjessy Ernő, 1963.szept.4.

Hát akkor te mondd el most, Lali, hogy van az a gyerek-
kigyó története, amit az édesanyád tud? Hogy minden gyerek-
nek van egy kigyója?/

Nem. Nem úgy van az.

/Hanon?/

Hogy egy gyerek migyá, mikor születéskor. Mikor a gye-
rek születik, a kigyó migyá vele gyün. De nem mindenegyive.
Nellik oan, nellik, nem tudom, hogy gyünnek vagy hogyan. Asztán
mikor az asszony megszületé, akkor. Olyan gyerekné van, amejik
ojan iker. Assongyák, hogy mikor így este az asszon olmggy
fejnyi, a kigyó, a mindig előjün.

/Volt egy ilyen gyerek, amelyik?/

Ikor vét. Eggyik nem szerette a tejet, másik szerette.

/Amelyik szerette a tejet, az mit csinált?/

Amikor így, az a nagyobbik gyerek szerette a tejet, az
iszó, annak az anyja mindig fejt este, és akkor, amikor meg-
fejte, akkor kiment oda az istálló sarkáho és akkor iszó, a
kigyónak adott tejet. Először a kigyó iszó, ivott, asután
a gyerek és amikor iszó, eszt az aptya megnéeste, hogy észre-
vette, hogy iszó, a kigyó, a kigyónak aggya ja iszó, gyerek a
tejet. Asztá iszó, az aptya, az úgy is szokták mondani, hogy
odakóssította a kapát. Asztá iszó, odatette a iszó másik felére,
hogy a kigyó ne lássa, iszó, hogy ott a kapa. Asztá amikor iszó,
kiment és a gyerek adott neki inni, s akkor a iszó négeccor
fojtek neki, akkor kiment az aptya és a kigyó nem vette észre,

hogy szépen megkerítte, s ahogyan fejbevégtte, aztá isó, ná
ugy mikor a nap lemegy, akkor isó, kezd a kigyó megdögölni.

/És addig nem döglik meg?/

Addig nem döglik meg, míg mozog a farka neki. És addig
isó, addig él a kigyerek is. Amikor a isó, amikor fejbevégták
a kigyót, akkor esédüt el a kigyerek is. S akkor este ná meg-
hat,

/Szóval ahogyan a kigyó dögledött, ugyanugy a gyerek is?/
Halódott.

/És meg is halt?/

Igen.

/Miért? Mert az a kigyó a gyereké volt? Vagy hogyan?/

Igen, igen. Mer a isó, gyerek beleszeretett a kigyóba.
Assonta és a kigyó vót mindig neki az isó, a párgya. Mindig
a kigyóva vót. Hát nem mondta othun, hogy neki van kigyója.
Magába. Ugy hogy mindig csak a kigyóva.

Szegedi ember -
tizenkét galamb.

Ak.: Molnár Lajos, 12 éves,
Szentmihályhegy /Somogy m./,
Gy.: Eperjessy Ernő, 1963. szept. 4.

Szegeden történt. Egy ember beteg volt és anná a busz-
járó hejné, a kápolnáná, ott van egy szent kut és annak a
vizébü ivott és meggyógyút.

Eccor meg így alkonyatkor mentek oda, ahho a szentkuthó,
megin egy beteg emberre és tizenkét fehér galamb szát oda.
Leüttek a kuthó és kettő elé koszorut vitt. Oda letették és el-
tüntek.

/És ki előtt tették le?/

Oda a kut elé.

/De ki volt ott a kuthál?/

Akkor megin egy beteg embert vittek oda. Azok megijettek,
az az ember meg is hát.

/Nem gyógyult meg?/

Nem mertek odamenni ahho a kuthó; és még most is ugy
gyógyítottó a víz.

/Ez jó forrás?/

Jó. Annak én, annak én ittem a vizébü. De oan hideg,
hogy! Hosstunk egy litert haza.

iséve.

/Most asszony alakban volt, vagy férfi?/

Férfi alak vót, mer ijen hosszú isé vót rajta előbb,
mikor má nagy vót.

/Nadrág?/

Nem nadrág. Ojan, mind a papnak mijen van, ojan fekete
isé, reverendia. Asztá nadrág vót alatta. De aszt nem láttuk,
hogy cipő, mer fűbe ment. Asztá eccercsak felénk jött, asztá
mogyuk:

- Hát mennyünk vissza, mer itt baj lesz!

Asztá mikor má igen nagy vót, akkor megijettünk.

/Nem szóltatok hosszát?/

Semmit nem szótunk, csak mentük:

- Hát ki lehet?

Tanakottunk, hogy ki lehet. Akkor mikor mink tanakottunk,
mindig, mindig így billegett, úgy ahogyan mikor, mikor mi be-
szóltunk.

Es mindig közelebb gyűtt. Mindig közelebb. Mink futottunk,
asztán. A Tibi akkor elesett. A Tibi elesett, akkor nem mer,
akkor nem mertünk. Má úgy, hogy can köze vót a Tibihő, hogy
talán tíz méterre. Ugy vót a Tibihő má. Asztán akkor.

/Kalapja volt neki?/

Igy can vót, mind a bossorkányok, can sarkasra vót neki
kicsináva így a feje. Mintha sapkára rá lett volna kötve ojan
vékony valami. Mintha csárdás lett volna! Na úgy vót neki.
De hát férfi lehetett, mer hát nadrág vót.

/Fekete ruhában?/

Csupa fekete ruhába vót. S asztá odáig a megyerőbokorig

Ijesztő. -
Csodás könyv.

Ak.: Molnár Lajos, 12 éves,
Szentmihályhegy /Somogy m./,
Gy.: Eperjessy Ernő, 1963. szept. 4.

Apu meséte, hogy olyan fábu, olyan sárga fábu csinálták. Kifaragták, olyan ember alak, aztán nekikézzel állították úgy a falnak és isé, ment hasa isé, egy ember, olyan beleznai, puskáva ment és belöltött abba a fa isébe. Hallotta, hogy koppant, akkor ement megmónyi is, hazavitte, odatette az isé, az asztal, vajis a isé, az ablak elé. A isé, a feleségének meg mondta, hogy isé, hogy mi jár ott az ablak előtt.

/És a felesége megijedt?/

Neg.

/Akkor ez csak olyan vicc volt!/

Nem vicc vót az, tanítóbácsi!

Ó, hát asztán azt is csinálták, az a Gyula bácsi mikor akkora vót mind én, gyűttek haza Belezsnáru. Asszongya, az Üreg Gadányi gyűtt hasa az erdőru, asztán az is. Annak faragtak ki ilyen kettőt, marhaságot. Így egymás mellé vótak. És az az este úgy csal, miné jobban nézi, ugye úgy láttya mintha menne feléje. Minné jobban nézi az ember. És anná jobban mennek mind. Ugy látnyi. De az nem mert belöltényi, elfutott. Megkerüte és akkor visszagyűtt. Meglátta, hogy két fadarab, akkor hazavitte, odatette az ablak elé a feleségének és mondta, hogy:

- Ott van, néd, ott van az anyád!

De az, fogta a felesége, röktön összeszett. Beletette az ágyba. Akkor behosta neki, hogy mi az. Avva iséték be.

Akkor ement Szlávecskékhó, vitte a hóna alatt aszt a két fát. Ijen foszforos fa. Nem tudom, mi a neve annak a foszforos fának, és az világított neki. Akkor monták meg, hogy ezek kicsinyítak. Jó elverték őket. Aszt má én is láttam ott nálunk!

/Ki mesélte ezt a történetet, Lali?/

Pintér Naca néni meséte, hogy Csurgón történt ez a izé, mese vagy eset. Hogy izé, a falu izé, csak egy oan izé vót. Na!

/Kicsoda?/

Az a. Egy lélek vót, hogy izé, ennek járt csak. Könyv, ojan kis könyv, izé, és prédikátak nekijje, asztán.

/Ha de ki adta? Volt egy ember, aki kapott?/

Nagy kalapos ember vót. Asztá az atta neki aszt a kis könyvet és az predikát ott nekijje. Asztán a izé, abba kis könyvbe, abba az vót az első.

/Mány lapja volt?/

Három. Három lapba át az a kis könyv, asztán az első lapon az vót rajt, izé, ráírva, ami, amit a izé, az az ember predikát. Asztán a másikon megin más izé, fölírás vót, a harmadikon megin más. És assonta az a izé, az az ember, hogy izé, eszt a, na! Hogy eszt a kis könyvet, hogyha ötöt kéri, akkor mindenhun megjelen és izé, valamit segitt rajta. És asztán.

/És a kívánságát teljesítette is ez a kis emberke?/

Teljesítette. És assonta neki a izé, az az aszon, hogy izé, sütött neki paprikát, meg izét, kávét csinát. Hát asztá assongya: nekirinájja. Vagy izé, akírmit, mer nem szegén aszson vót, oan gazdagféle.

/Az asszony volt, aki kapta a könyvet?/

Asszony. Asszán isó, asszonta neki, hogy gyűjjön enni.

Asszonya:

- Én nem táplálkozok semmive se. - Asszonta.

A falunak a végén van egy oan szegény ember, hogy mindenfélét megegne. Na. Egísszen asszonták, hogy torkos főle, hogy mindenfélét má megegne. Asszán asszonta: amit szán, asszontat aggya a izó, őneki és éviszi annak a szegény embernek. Hát asszán isó, rakott oda bele neki turót, meg egy liter tejfölt vitt és oan izó, szalvétába belekötötte és elvitte oda a falu végére, ahho a szegény emberhő, de a szalvétát se se nem vitte vissza.

S akkor eocor kérte az az asszon, hogy isó, segíccsen a baján. Hát asszán az az isó, zember édaterezt, az a kalapos ember, asszán isó, akkor a izó, asszonta neki a sasszon, hogy segíccsen neki fát fűrészéni, meg vággya össze, és ez hát a isó, zember tejjesitette is. Asszontga:

- Uram, Józusom!

Assz se se nem monta, hogy Isten, hanem: Uram, Józusom.

És akkor az az ember öltűnt.

/Fűbbet nem jött segiteni?/

De jött. Akkor, amikor még kérte, hogy mennyen segiteni.

/Akkor mindig jött segiteni?/

Igen.

/Ez mostan azért segített rajta, nekiadta a könyvet, mert ez egy jó asszony volt?/

Igen. Asszonta, hogy isó:

- Te vagy az egyetlen lélek ebbe a faluba, akinek jár íjen könyv és íjen teljesítmény.

/De csak olyankor segített rajta, hogyha emi vitt annak a falusi szegénynek?/

Hen. Amikor csak kérte, akármikor. Minden pillanatba kérte, akkor is teljesítette neki a munkáját.

Ak.: Salávecz István 14 éves,
Szentahályhogy, /Somogy m./,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963. szept. 4.

/Melyikötök hol és hogyan látta a sveccsárt? Te is
láttad, Pisti! Ugy-e? Na, most hol láttad?/

Ott, ahogyan leereszkettünk Szakállékná, ott abba gö-
dörbe. Ott a gödrin.

/Kalanics keresztapádéknál, ott a tó körül?/

Na, mondom, itt ahogyan a Szakállékná leereszkedünk
ezen a gödrön, ottan, a halastó felü gyüttünk is erre föl.

/Éjjel?/

Mosibu mentünk haza.

/Igen. Hát az olyan tíz óra körül van./

Ojan.

/Milyen formája volt?/

Mind egy lámpás. Egy ilyen nagy gömb és ilyen.

/Erősen világító lámpa, vagy halványan?/

Ulóg erős, nagy lángga égett.

/és milyen színe volt a lángnak?/

Agópiros.

/és merre felé ment?/

Ere a halastó vtyára föl, erre az iskolához.

/A templom felé./

Templom.

/Igen, mert est szokták mondani, hogy mindig a templom
felé tart. Na most a templom felé, vagy a temető? Hát ugy-e
az mindegy?/

Mindegy.

/És hogyan ment? Le? FÜL? Milyen magasságban ment a föld felett?/

Ijen, ijen, mind nyócfan centi.

/Milyen sokáig láttad?/

Milyen sokáig? Ojan tíz percig néztük. Asszá mire föl-
értünk a paron, eltűnt.

/Nem féltél?/

Nem féltünk ottü.

/Mert tudjátok, hogy ez nem bánt./

Nem bántott, pejig asszittük. En asszontem neki, hogy
mocsárgás. Hát. Hát ez, nem fétem. Nem fétem tulle.

/És otthon hogy hívjátok?/

Safocsár.

Eveszár.

Ak.: Kolo János, 14 éves,

Szentmihályhegy /Somogy m./,

Gy.: Eperjesy Ernő, 1963.szept.4.

Nem láttam én aszt, de hát a Laci bátyám látta, mikor
ően gyerekek vótak még, ően 14-15 évesek lehettek. Az is
még otthon vót velük, asztá akkor látták. Mikor mama ement
hasuru meg a papa. Este otthon vótak, így jácendestak, asz-
tán valamellik oda talát menni az ablakhó, és látták, hogy
hát valami sárga lámpaforma járkát körül csak ugy. Még aszt
hiszik, hogy valami ember az, abba az időbe, ahogy szoktak,
ugy megszavarottak s akkor ugy vütték mind az ijen lelket,
ahogy viszik körbe, akkor vagy a vassvellát viszik a kezébe,
vagy valamit. Asztá aszitték.

/Mint a Tislér Juli ugy-e a kosarat?/

Ja. Asztá akkor assonta a isó neki, hogy nem mehettek
ki, hogy mer a mama szokta meséni, hogy itt a tókán má nem
eccer vót az, hanem má elég sokszor vót az, hogy a szfecsár.
Asztá akkor menta, hogy, anyu menta, hogy az birtos a szfecsár,
asztá akkor a Laci bácsi az bellü vót, aszt ki akart menni
az ablakom. Hát ki akarta nyitni az ablakot. Hát a szfecsár,
ahogy a Laci bácsi nyitotta az ablakot, az a szfecsár meg tünt
el arra a templom felé. Má akkor nem látta.

Svočár.

Ak.: Szlávec István, 14 éves,
Szentmihályhegy /Somogy m./,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.szept.4.

Apí meséte, hogy izé, gyütt haza āra a Magyarí Jancsi bácsi felé, asztán egy oan lámpa izé ment utánna. Asztán mindig így a feje fölött vót. Ugy, így kalimpát.

Ahogyen kalimpát az a lámpa. És amikor kalimpát az a lámpa, ekeszte fáva dobáni és akkor amikor odaért a Kalanicsék árkuhá, akkor, akkor izé, az a lámpa ment āra visszafelé és āra irányított izé, āra irányított, āra Némoték felé, āra temető felé.

Ludvérc.

Ak.: Salávecz István, 14 éves,
Szentmihályhegy /Somogy m./,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.szept.4.

/Milyen az a Ludvérc? Milyenek látta a nagymamád?/

Ijen hóbérszerű.

/Na, honnét jött?/

Igy az erdőtü, Jánosmajor felü. Igy keresztül az erdőn. És rászát. És örök életire bűdös maratt. És nem tutta magáru lemosni.

/Na, de milyen alak volt az, amelyik rászállt?/

Hébér. Mint a hébér.

/És akkor abból mi jött ki?/

Ijen láng gyűtt ki a vékonyabbik végén.

/És akkor most a tűz potyogott rá? Vagy pedig hozzáért a hébér is?/

Igy ráfót így a hátára, mind teleföcskendeste. Annak vót ojan szaga, hogy azt lemosni nem tutta soha. Meddig ét!

/De ugy más baja nem lett?/

Nem, csak bűdös lett.

/Azt mondják, az a ludvérc?/

Az a ludvérc.

/És az mást nem csinál? És a ludvérc?/

Az nem. Csak bebűdösitti.

Garabonciás.

Al.: Kele János 14 éves,

Szentmihályhegy, /Szeged m./,

Gy.: Sperjessy Ernő, 1963. szept. 4.

/Mit tudsz a garabonciásról?/

Hogy aszt is a nagymama meséte, hogy amikor az járt bent a házakhoz és kért izé, na. Tejet.

És ha attak neki, akkor csak ilyen apró jóg esett a határba. Ha meg turót attak neki, akkor meg tejés nagyságu jegek estek.

/És ha nem adott neki valaki tejet, akkor mi történt?/

Akkor semmi.

/Akkor semmi?/

Akkor semmi. Csak hogyha attak neki.

/Te! Biztos, hogy jól emlékszel te erre?/

Biztos!

/Akkor szokott ez bajt csinálni, ha nem adnak neki tejet!/
Bem! Asszonta mama, hogy ha attak neki, akkor csinát bajt.

Ak.: Molnár Lajos 12 éves,
Szentmihályhegy /Somogy m./,
Gy.: Bperjessy Ernő, 1963.szept.4.

Mikor anyu még lány volt, hát már tizenhét évesek lehettek, asztá itt emná a hosszurétrá cót een nagy erdő, asztá hogy a cigán Kati néni, nos tudom milyen Kati néni-nek mentek, az ott fát szedett. Asztá azok is ementek az erdőre. Sokan mentek. Hogy gyerekek, lányok, sokan mentek így, mentek út, mind ud. is asztá nekem mami, mikor így szedtem mami. Asztá ecor csak rájuk gyűtt, az erdőrdü se ki nos tettek gyűlni, sem. Se tovább nos tettek mami. Csak ott abba a helbe, ahogy volt. De ű, a hosszának a malnág meg ementek ott a hidná, asztá űk látták, hogy valami nagy épület, de nos tettek, hogy an szolen, vagy valami, hanem a Kati néniye találkoztak, asztá menték neki, hogy, hogy:

- Kati néni! Mennyi meg nekünk, hogy mere kő nekünk hazamennyi?

Asszonya:

- Ne csináljátok belülles belendot! Iszen jobban tuggyátok az utat mind én!

Asztá anyu asszonya:

- Hát Kati néni - asszonya, - hát mennyi meg mere kő hazamennyi! Hát nos csinálunk belülles belendot.

Akkor asztá má mindent csináltak, má a kötényüket kiforgatták, a sapkájukat. Nos asszonyák, akkor ugy vissza ezek térryi, ha valamit kifordított. A kötényüket vagy valamit.

/Es mégse találtak haza?/

Nos találtak haza. Hanem mikor mentek így a Kati néni után. Mentek így a hidig. De ott má ecor lassan tettek mami,

hogy alig tudtak menni. Mikor egyik átment így a Kati néni után így a hidon. Így a hidon átment, így az árokna, s akkor ahogyan így átérték, s akkor amikor így má közel voltak így, akkor lássa, hogy itt voltak a Hosszi-sálemná. Ugy hogy így, ígyek így elmentek, így két óra felé és öt óra felé értek haza. Pojig előbb haza akartak menni.

/És milyen tűre léptek rá?/

Igen lakatfűnek szokták mondani.

/Azt mondják?/

Igen.

/Te, ugy nem ismeritek meg?/

Tévesztő fű. Ugy is szokták mondani.

Kole János, 14 éves,

Szentahályhegy /Somogy m./

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.szept.4.

/És te milyen történetet tudsz a tévesztőfőről?/

Én nem tudok.

/Nem tudsz semmit?/

Hogy mogyoró is. Így Pista bácsi, így akkora vót mind én, és vót vargányázni. És vett, három szem mogyorót levett a fáru, vagy többet is. A három szem, vitte. Eltévedt arra Surd felé. Átjárta az egész erdőt, nem tudott hazamenni. Eldobta a három szem mogyorót, mingyá rátért a rendes utra.

/Kivel történt ez?/

Ez? A Pista bátyámmal, a Horvát Pista bácsival.

Lekatófi.

Ak.: Salávecz István 14 éves,
Szentmihályhegy, 1965.szept.4.

Gy.: Eperjesny Ernő, 1963.szept.4.

Anyu meséte, hogy izé, vótak ki a hegyre és má mentek
hasa. Akkor assonta a izé, rágyitt eceer ő is ijen Lekatófüre.
Assonta, és izé, assonta a papának, hogy ára, másfelé kő man-
ni. Assonta a papat:

- Dehogy ára kő manni! Maj mingyá szájonvágla!

Asztá izé, assongya neki a papa, hogy:

- Akkor te tudod, hogy izé, mere kő hazanenni? Talán én
má többesör vótam öre, mind te.

/És hogyan nem mondja? Nem segít az öregapád, akkor el-
seggy másfelé?/

Akkor elment vóna másfelé. Vagy hogyan maga lett vóna.
Főleg ojanynak szok történni, mikor így vargányászni mennek,
vagy pedig eprészni, vagy mongyuk. Vagy mennek hasafelé.

Meg az öreg Gerencsér is assongya, Belezán kötött ki,
hogy rálépett oca füre. Asztán ennek a Gadányi Pityunak az
anyáva elment egész az ő pincéjükhig. Akkó izé, gyutott észhő,
hogy izé.

/És hogy lehet ezen segíteni?/

Ugy vót, hogy izé, ha valakive találkszik, így négyen
mentek ára a szenthárossági erdőbe gombászni, így, így vargá-
nyászni szoktak manni. Asztán mikor ojan, ijen esső után szok-
tak manni és akkor mentek. Asztá mikor mennek, odaérnek, asz-
tá akkor mongya anyunak, hogy:

- Gyertek!

Ludvére Szenttamáson.

Ak.: Várhegyi Vendelné,
Eperjesi Teréz 47 éves,

Harkány /Somogy m./

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.jul.15.

/Milyen jelenség volt az a ludvérc?/

Hát az ugy este, bizonyos idő mindig megvót, mikor megjelent a ludvérc. Ijen nyomórúd szerű alakba. Ijen hosszú, nyomórúd szerű. Mást nem lehetett látni. És akkor ijen tüzet fosott, hát magyarán mondva.

/És ahová az hullott? Az a tűz?/

Hát ahová az hullott, ugye hát.

/Az meggyulladt, nem?/

Igen. Nem mindig. Hát hogyha utóbb ment, akkor nem érte ojan hejen, akkor nem. Dehát az oan jelenség vót, hogy akkor több emberek irtóztak és fétek tőle. És aszt monták, hogy ha valami ojan here ér, akkor az tüzet csinál. Hogy az meggyullad, kazal, vagy ehhez hasonló. Na és ez ott járt és akkor, abba az időbe égett le a disznóól. Meg mittudom én, ott Szenttamáson. Ijen szalmatetőn disznóól vót végig és le is égett a disznóól. Hogy hát, hogy asztán, hogy attu égett-e le, nem-o, ara nem emlékszen. Hát asz monták vóna állittólag, hogy hát talá attól. Hogy így monták, hogy a ludvére, hogy megy és hogy az tüzet idéz. Hogy az ugy szórta.

/Bodor Rosáliya 67 é. közbeszól: És ha elindutunk má én is ugy fétem mindig. Mer mindig monták: most itt látták./

Hát ugye az, hogy ugye mindig mikor jártunk, oan öreg bácsik szokták mondanyi, hogy az a mienk, na! Segé kimondanyi!

/Jaj, hogyan monta, fülhőbe?!/

Garabonciás tejet kér.

Ak.: Várhegyi Vendelné,
Eperjesi Teréz 47 éves,

Barkány /Somogy m./,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.jul.15.

Garabonciás! Hát asztat édesanyém is szokta mendanyi, hogy ugye az egy vót, hogyhát má tutta vóna is, amelliktü kért az tejet, és az nem adott neki, és az tutta, hogy mer, hogy mongyák, hogy ijen kódis formába. Annak a ízjába, jelen-ségibe járt. De ijen ízéba járt.

Há velünk, assongya idesanyám, hogy velünk történt, hát ott fönt laktak ott a pusztákon. És assongya bement. Assonta asszony, hogy neki nincsen teje. Hát assonta, jobban édes tejet, mer sokat megevett, édestejet. Montá, hogy neki nincsen.

- Ha, - assongya, - ha neked nincsen - assongya, - majd én megyek tovább.

Ha, assongya, ojan szél kerekedett, ojan csunya idő vót, hogy mindenütt, assongya, fákat kitekerte tübü, akkor aszt a jég elverte aszt a határt. Akkor monták, hogy a asszony montá hát, hogy ez és ez. Nem adott neki. Most a garabonciás. Assongyák, ugy nekimentek az asszonyok, hogy összevissza pörüték, meg, meg minden, hogy ha még ezután, mer assongyák, hogy nem is beszét.

Édesanyóm assongya nem is merték, ha valaki kért tejet, nem merték megsértenyi. Meg nem tette vóna, mer nem tutták, nem-e garabonciás. Mer ha az tejet nem kapott, annak az vót az egy ízé, hogy tejet kért.

Ha tejet nem attak azon a helyen, aszt a határt, de nem

án máshun! Csak aszt a rést, aszt a határt, amelliknek az
a határgya vót, asztat verte el a jég, ahun ez megtörtént.

Halottszállítás után

Jégverés.

Ak.: Várhegyi Vendelné,
Eperjesi Teréz, 47 éves,

Harkány, /Somogy m./,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963. júl. 15.

/Akkor is elveri a jég a határt, ha halottat visznek?/
Ha a halottat köröztü viszik.

/Miért?/

Améjék határon körösztüviszik, aszt a részt elvággya.
Ass mongyák. Még máig is. Most is Almanellókrü vótak, mer
aszéltt, abba sidőbe még nem merték a halottakat szállítani.

- - - - -

Ha asztá akkor elhozták, most, akkor zugolóttak a népek.
Mer még a régiek hitték, hogy a határgyakat éveri a jég. És
látod, má ippen együtt a jég, ippe hogy arra, merre hozták,
majnem csak nagyon kevés kivételle amit nem vágott meg a jég.
Nagyon isének a népek tőlü, mer a halott, viszik, isze asér
tartották: amere a halottat visznek.

Weiszné halála.

Ak.: Várhegyi Vendelné,
Eperjesi Teréz, 47 éves,

Harkány, /Somogy m./,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963. júl. 15.

Látnod ez való igazság, hogy ez most ma igazábu meghat az a Vájszné, aki ott, a vöm abba a hársba lakott, ott ahun ez a tanított is lakott, az a Vájszné. Asszongya, hogy, há mindig asszonta. Asszongya neki, asszongya:

- Te Nani! Tudod mit átmottam? Assz átmottam, hogy édesanyám gyűtt haza tiszta meszteleennyen.

Mer a menyecske ugye szegén lán vót, hát ugye hogy gazdagok vótak, asszongya:

- Hazagyűn a mama.

Asszongya:

- Ne bessé, te! - asszongya.

Hát asszongya, uram Istenem, il meg, meghat a mama. Ippen ugy látta az édesannyát.

- Na mast, Jóska! - asszongya. - Gyere, hát te assz átmottad, hogy édesanyádat ugy láttad meszteleennyen, nézd meg, a földön! Azon mód van, ahogy te megámottad. Az édesanyádat.

Asszongya ippen ugy megámotta, ahogyan a hullahásba meglátta a kórhásba.

Asszongya, azért monta, hogy hogy nem igaz az álom.

Asszongya, ez ojan igaz vót.

Gyertyák halált
jelentenek.

Ak.: Várhegyi Vendelné,
Eperjess Teréz, 47 éves,

Harkány, /Somogy m./,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963. júl. 15.

Na, akkor meg az, amikor, mielőtt meghát az apósem, meg a két kígyó, azelőtt így februárba történt ez és az a hóolvadás volt. Arra emlékszek, azt nem tudom biztos, hogy az, csak tudom, hogy nagy hó volt és az a hirtelen nagyon szép napotés lett. És valami választással kapcsolatba kellett menni Szentlászlóra a jószágokra. És akkor má nem győztek várni, mer ugye a Pistika akkor volt kicsike és kellett volna neki szopnyi. Szegén mama má nem bírt vele, úgy tizenkét óra tájba mindég kiát oda a konyhaajtóba. Hát emléksző, hogy hogy volt az ott. És az a gazdának úgy szoktak lajtba viset hozni, az meg ott át mindig, ott a kert sarkáná.

És soha nem felejttem ő, szegén mama assongya, hogy amind áll kinn a kígyó, eccercsak egy ilyen, mind egy gyertya a lajt fölött elkezd égni. Ojan gyertyásszerűen és úgy ég és úgy lebegett. Akkor assongya, hát borzasztó volt, hát irtózott tőle, mingyá ekövetkeztet, valami jelenség ez. És akkor hama szól a Terának, a Bejzernak, hogy hát:

- Jaj, gyere ki! Nézd - assongya, - mi ég ott a lajt fölött, mind a gyertya? - assongya. - Gyönyörűen ég - assongya.

Mire a Tera kijött, étint. Az má nem látta. Megin assongya, áll egy darabig, a Tera bement, megin áll, akkor má oda-

ment a mi, hogy megyam, a kert sarkáná, mer fonyás vót, ijen fábu, meg vesszőbú vót kert fonyva. Annak a sarkáná égett, de akkor má kettő égett. Egymás mellett. És így leppögtek, mind a gyertya. Akkor megin kijabál:

- Jaj, Tera! Gyere ki! - assongya. - Má kettő ég mast meg ott a kert sarkáná - assongya. - Hát a lajd hátáná.

Kissalatt, hát megin nem látta. Asztá megin bement, akkor assongya, hogy pár pere mulva ő is bement. Kijön megin, akkor má a mi favágitónk tetejin, tudod ott a méter fa őssze vót rakva, és annak a tetejin három egymás melletti szépen égott. Ez februárba vót, mikor oan hóolvadás vót. És aszt gyönyörűen ugy égott, a három gyertya vót.

Kiabál megin, hogy:

- Gyere mast hama! Hama gyere - assongya, - mast meg má három van!

Kijött, éppeg, hogy megpillantotta. Egy kicsit látta még a Tera is mind a hármat egymás mellett és akkor assongya eltűntek. Többet asztá nem látták. Akkor assonták, hogy valaki meghal. De három meg fog halni, mer háromnak a jelensége vót. És abba az évbe halt meg a papa, meg hát ugye má a három gyerek. Egy év alatt temették el a hármat. Mongyuk, hogy egy év leforgása alatt.

Szentek az álomban.

Szűz Mária álomban.

Ak.: Várhegyi Vendelné,
Eperjesi Terén, 47 éves,

Harkány, /Somogy m./,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.jul.15.

Most ha ijent ámodott az ember, szentekkel, tudod?
Ha szentekkel virgódott az ember éjszaka álmába, ére lehette
az, hogy valaki meghal a rokonságba, vagyis ehhez hasonló.
Még mindig megámodtam, akkor is, amikor a kisfiam meghalt,
akkor is álomba egyik. Hárságyon, ott abba a díósba.
Minden fáná egyj ijen kápolnasserü vót. És mindig odamen-
tem tórbetünyí és ott imátkosztam. És mondom:

- Jaj, de gyönyörű ez a Szűz Mária szobra!

És akkor rá három napra meghat a kisfiam. Akkor is
mikor álmodtam.

Akkor utánna álomba, aszt ámodtam eccer, hogy jüttünk
Szentlászlóru haza. Én, meg a Fejes Mária. És mink odaértünk
a fenyveshő, talá emléksző ára a fenyvesre, le a legelőre.
Nagyszentlászló felü. Nagyszentlászló felü, itt a horgomná
ugy le köllött ereszkenni és oda abba legelőbe leórtünk.
Ott vót egy kis ijen fenyves. És ott álomba Szűz Mária i-
jen nagy ember alakba lessát elibénk és a két keze össze-
kucsóval, és ijen fehér ruha vót rajt és még ára is ugy
viassaemlékszek, ijen kék szallaggal átkötve a dereka és igr
ódalt lóggott a kék szallag és egy nagy róssafüzér, fejjér
róssafüzér vót a kezín. Bát az igr elejbénk szát.

Akkor én nagyon megijetten álomba és elkaptam a Fejes
Márit és akkor én az elejbe ugrottam. Akkor a Fejes Mária

előbém ugrott és ékesdett szalanni. Akkor én nagyon megijetten, így kikerültük Szűz Máriát és ékesztünk szaladni, amög gyütt utánnunk és így folytak a könnyei nekijje ámba. És akkor a Mária mindig előszalatt. Akkor én megfogtam a Márit, hátra rántottam, és én elugrottam. És akkor én szalattam elő, Mária meg lemaratt.

És hát mesélem a mamának regge. Assonta, hogy:

- Jaj! - assz mongya. - Mellitek szalatt elő? - assz mongya.

Mondom:

- Egy darabig a Mária, utánna én - mondom. - Hátra rántottam és akkor én futottam elő. És mindig vissza-visszanéztem, Szűz Mária jött utánnunk, folytak a könnyei.

És akkor asszongya a mama öre, asszongya:

- Akkor valamellikötök má. Te háta futottá vóna, akkor te hatá vóna meg, de így a Mária fog megháni - asszongya. - Nem jelen pillanatba, de hamarossan az é fog pusztunyi. És így is lett. A Mária.

Én, ugye én is ojan beteges lettem, ojan beteges vótam, hát tudod jó, évekig. Mindig asszonták, hogy hát tudóbajos leszek, vagy ehhez hasonló. Én meggyógyítam és a Fojos Mária meghát. És hogy öre is ugy visszaemlékszek, hogy lehet és ugy lehet rá, hogy valamit lehet rá adni, mer hát mondom, ez megtörtént velünk. És mindig megámottam bármi. Mikor a Niska bátya meghát a kórhasba, akkor is megámottam. És rihtig, akkor mindig valami ért rá ijesmi. Ámottam, tudod, hogy hát szentekke vótam, meg ehhez hasonló. És énnem mindig az álmon megvalósodott. Akkor má tuttam. Hát aszt

is megámottam, mikor a Borbás sógor bácsi meghát. Arra virra-
dóra ámottam, hogy annyi szüllogekebe vótam és megyek ki ott
a szülőné és két ember egy halott, fásút embert hoz a vál-
lán. Tudod, így, meroven hozzák aszt. Ammyira megijettem,
hogy visszafutottam és befogtam a szememet míg ott a mi pin-
cónkná emennek.

É akkor ámomba kijabálok anyunak, fenn van a lapon,
kijabálok neki, hogy hát gyűjjön föl, mer én nagyon félek.

A meg kijabál, hogy vigyek e kosarat, ti szed salátát.
Ámomba.

És akkor szaladek ki, akkor még mindig látom, hogy az
embert ára visszik.

És kérem, eszt regge emesélem, hogy mit ámottam. Kórom
hamarossan, egy jó óra muva meg jön be a izé, hogy hát gyűtt
a távirat, hogy nagyon rossza van, mennyenek, mer hát. É
akkor mire odaértek má meg is hát.

Asér mondom, lehet ijesmire adni, mert esztet én má min-
dig megámottam. Mindig ha valami vót, eszt mindig megámottam.

Szeccsei orvos

gyógy módja.

Ak.: Eperjesi Iuréné,
Fodor Rozália, 67 éves,

Harkány, /Somogy m./,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963. júl. 15.

A Katica lábáru.

- Tuggya - assongya, - pejig piros olvasó.

Mikor kisebesít akkor is a lába meg a keze. Assongya neki jje, assongya:

- Tuggye édes asszonyom, micsinájjon? Mennyen el - assongya, - főzze meg a kamillát az ároki vízbe. Mikor má aszt megmosta, oda xga vigye vissza. Ahunna hosta.

Assongya, hogy a jó Isten tuggy e, mi e, hát akár-
nejik orvosságot, ez segít neki, nem segitt, az az árok-
viz, onajd hosta, az segitt. Assongya: de ti mongya jám!

/Ezt az orvos mondta?/

Ez a Szeccsei orvos monta neki Szigetvárru. Assongya:

- De ne mongya jám! - assongya. - Mer esztet aszt
tartják, hogy bossorkány.

Hát ugye az is lehet, hogy régiektü izó, tapasztát.

Assongya:

- Eszt csinálja meg vele, édes asszonyom, ettü má
mingyá meggyógyul. - Assongya neki. Assongya: - Eszt csi-
nyálja meg! Tuggya Rozi néné, - assongya, - ez igaz. Pejig
- assongya, - én nem mertem eszt.

- Jaj, doktor ur!

- Ne mongya - assongya ám, - senkinek se ám - asson-
gya. - Mer akkor - assongya, - tartják, - assongya, - régi

boszorkányság. Haha ezt csak csinyálja meg. Azér jó ez,
- asszonya, - ez olyan igaz, hogy ez a víz, amit hozott
az árokba, az, visszavitte s avva mosogatta a lábát.

Asszonya, meggyógyút a lába. De asszenta hát, hogy:

- Jaj, ne ám hogy - asszonya, - elmongya hogy én mon-
tam! - asszonya.

Asszonya:

- Jaj, doktor ur! - asszonya, - Hát akkor aszt nem
lehet elmondanyi.

És monta neki, asszonya:

- Ha én mondom ezt, akkor asszonyák, hogy én boszor-
kán vagyok.

/Az mondta ezt, ez a szigeti orvos?/

Szigeti orvos vót.

/Fiatal ember, vagy öreg?/

Hem. Ijen fiatal ember, mind, ijen fiatalféle mind te.

Ijen. Há ijenféle mind te.

Forgószél.

Ak.: Eperjesi Daróné,
Fodor Rozália, 67 éves,

Harkány, /Somogy m./

Gy.: Eperjessy Ernő, 1965. júl. 15.

Hát a Bözsit meg énemet föllepott Rótfaluba! Hát, az Isten nyugosztajja meg szegén Bözsit! Sohase felejttem ő. Édesanyám édesapámma tanyázott Vöröstóná. Te nem tudod hun van Vöröstó?

/Nem. Tán abba a szelibe?/

Hát a nem. A szelibe van Szenttamásru, ahogy megy a simonfai ut. Te nem jártá ara?

Es ahogy menink, mer ottan szoktak a katonák, például a papa, mer édesapámmak ott vót a urasági korába, számadó vót. Es ugye abba a lapba vót. Es édesanyám szokott minden vasárnap, de oan erdön köllött köröszü menni, arra merre van Mezsgó. Az mind erdő. De az oan biztos vót, hogy ott oan ősfák vótak, hogy abba kigyók, meg mindenféle. Abba na má ismerős vót. Asztá ott, izé, hát tanyáztak ijen futtyögötő, tudom madarászó kigyó. Asztá édesanyám nem igen mertük elereszteni. Mer aszongya:

- Gyertek, lányok!

Hé szépen fölötöztünk, émentünk.

Asztá nagyon szerette édesapám a tejesmártást. Mink azór nem eszünk máig se tejesmártást. A Bözsivé. Még ha éhen így mondaná.

Meghozta édesanyám a tejesmártást. Aszongya. Ijen szép

osztrák csészébe készítte így a ház végibe. Hát úgy oán
hosszan laktak. Nyócan laktak ott, igen hosszú ház vót.
Nyócan laktak. Hát még megláthatták, még meg is van az a
ház.

Hát gyűtt egy szél. Az ojjan magasra fölkapott hen-
nüket, a forgószél. Futottak az asszonyok, hogy:

- Jaj! - asszonya. - Iresska néni! Gyűjjön csak ki!
Mer mind a két lánt fölvitte - asszonya. - A jó Isten tuggy-
gya, a mi Bözsinket fölvitte magasra. Lássátok? En meg ná
csak asztá, Bözsit fölkapta.

Azár nem is ettük meg egyfelül sohase a tejesmártást.
// U se ette meg. Hanem mindég monta, mikor főstek tejesmár-
tást, fölkapta ütöt, akkor fölvitte Bözsit, szegént magasra.

/Hs akkor ahogy leestek nem lett bajuk?/

Hát megütte a Bözsit, szegént. De ojanakor aszt kö mon-
danyi, hogy.

De hát ojan kicsin vót, asztá majdnem ojan kicsinek
is maratt is, meg asztá ugye, tuggya Isten, nem lett egésző-
ge a Bözsinek sohase. Mer abba a forgószélbe, asszonyák,
hogy abba is szépasszon van.

/Nem a boszorkány?/

Hát mongyák szépasszonnak is, meg boszorkán.

/Hát mit kell mondani olyankor?/

Aszt köll mondani, hogy:

- "Tolleöprü, kaszakó a valagadba!" -

Csak eszt. Figyējje meg! Ugy kikertüli az embert, mind
a világ.

Ha megnyomja a boszorkán, akkor aszt szokják mondani,

hogy hát:

- "Szentkörösst tőrgyön meg!" -

És a lábat körösztbe temyi.

De ijenkor, mikor forgószél jön, hát figyējje meg, akkor csak aszt mondanyi, mikor közeleg felé, hogy:

- "Tollisőprü, kassakü a valagadba!" -

Aszt ugy kikerüli az embert, mind a! Hát megfordul és másfelé megy.

Hát ez a kialán vót ugy. Hát ez a kialán, ugye a Marika, mikor picü vót, kivittük ohhe, az ugy megijett, hogy assittük, hogy a frász.

/En hallottam azt, hogy beledobják például a vasvillát a mezőn a forgószélbe, vagy sarlót. Mit szoktak még beledobni?/

Amijen szeresám van nála. Hát ami szeresám van, aszt. Még fejkeszkenyőt is szoknak beledobnyi. Még aszt is beledobik. A keszkenyőt.

/És akkor valamit mondanak. Még ezen kívül szoktak mondani valamit?/

En csak őrö emlékszem, hogy csak eszt szokták mindig, a mama assonta, csak aszt kijácsd:

- "Tollisőprü, kassakü a valagadba!" - akkor ki fog kerüni.

/Téged már akart elvinni a forgószél?/

En mindig aszt szoktam kijabányi, s akkor engem kikerül. A Pap Jánost vitte jel. Hát aszt bizo főkapta. Főkapta szónapadláseru.

Bizo itt a kukoricafődná ugy megijett a Marika, hogy

majnem tiszta. Egypár levél lemaradt a kukoricán, meg egy
csuta, mer csak azon egy menki nagy stráf. Ez ugy megijett
oz a kislán. Nem is mertük asztá azután.

Montam a Katicának:

- Senny be vele!

Mer borzasztó, mi vót ottan. Még oant életembe nem
láttem. Hát a forgószél.

Azer mongyák: benn a bosszorkán.

Tehenet megszurni villával.

Ak.: Eperjesi Iuréné,
Fodor Rozália, 67 éves,

Füstej.

Harkány, /Somogy m./,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963. júl. 15.

A tehén szokott, ha fejték, mikor a tehén pisil, akkor vasvillát háromszor meg kö bökönyei, hogy a boszorkány. Hogy ha fejes közbe, ha valaki. Mer ha feji, ugye akkor a tehén ugye. Akkor háromszor megböködik vasvillával, hogy akkor a boszorkánnak az erejét az a vasvilla, ugye aszongyák, hogy, és akkor többet nem fog pisilni.

/Na, akkor a füstej mondát!/

Hát azt ugye szokták, amikor a tehén megborgyazik, rá másnap, harmadnap a tejből tesznek el. És akkor össze szokták hívni a pusztai gyerekeit és azt megfőrrájják és az összeség egy can turószertire.

És azt csak a földri szabad vót enni és akkor körül tálba letették, egy tálba.

/Cseréptálba vagy bádogodénybe?/

Hát az má nem vót érdekes, hogy miben, csak tál legyen. És akkor közültek a gyerekek. Amikor megették, akkor az asszon má kézné át és atta kenyeret, nem vót szabad hozzá enni. Akkor lelcsáták a gyerekeket és akkor futás mind az istállóajtóhoz és akkor így hátrafelé sarokkal ugye köllött az istállót is ükteni, hogy a borgyu can eleven és friss legyen.

Es eszt így szokták mindig megcsinálni.

/Mondani nem kell semmit se? Se a gazdaasszony, se a
gyerekek nem mondanak?/

A gazdaasszony szokott, most arra nem emlékszek, hogy
mit szokott mondani. Aszt, hogy ilyen friss legyen, mind a
gyerekek milyen frissek!

/Akkor most a fiugyerekek futottak, vagy lányok?/

Lányok is. Nem érdekes vót az, hogy fiu vagy lány.
Csak gyerekek legyenek. Csak gyerekek. Kis gyerekek.

/Most se kenyeret, se vizet nem vót szabad?/

Se vizet, se kenyeret. Semmit nem szabad vót hozná ennyi.
Csak a fejükre vizet.

/Másk asszony belevág: - Aszt ketyulánkor szoktyák!/

Csak vizet öntött a fejire, csak megöntözte vizze. De
mire a viz ráment, akkor a gyerekeknek ugranyi köllött, már
akkor összeennyi nem lehetett má. Aszt má akkor má ujhu tötött
nekik.

Hanem ojan ügyes, egisséges lett a jószág, mind ahogyan
azek a gyerekek milyen ügyessen futottak. Hát ugy tartották.

Görgés elleni eljárás.

Ak.: Eperjesi Irénó,
Fodor Rozália, 67 éves,

Harkány, /Somogy m./,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1965. május
jul. 15.

/Na, most egyszer láttam, hogy görgött a gőbe./

Akkor főzőkanállal be szokták verni a fenekét. Ojan
új főzőkanállal, aki még vizet nem ért.

/És akkor mondtak is hozzá valamit?/

Aszt szokták mondani:

- Akkor göröggy, mikor a főzőkanál!

És akkor alá ké dugni a izét, a rag alá, amíg az a
disznó hizott, addig aszt nem vót szabad levenni onnét.
Akkor annak a kalánnak ott köllötött lenni az eresz alatt.

/És csakugyan segített?/

Állittólag. Hát nekünk vót eccer, asztá segített.

A nagypapa szokta csinálni. De csak ojanak, ami sóg nem
ért vizet. Gan fakanállal. Ijen másik, aszonták, az használ.
Ugye így tartották régen. Így tartották. Nem az az érdekes,
hogy hasznát-e vagy nem. Hát eszt csak úgy tartották.

Kigyó szerencsét hoz.

Ak.: Eperjesi Imréné,
Fodor Rozália, 67 éves,

Harkány, /Somogy m./,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1965. júl. 15.

/A kigyóval szoktak ilyen varázsműveleteket végezni.
Melyik kigyónak a fejét rakták az erszénybe?/

Jaj, hát akármeliket.

Ja, amit Szengyörgy nap előtt fogtak kigyót, annak
a fejét, élő kigyónak, élő kigyót talál, azt agyon köll
ütni és le köll vágni a fejét neki és azt az erszénybe
köll hordani.

Akkor mindig szerencséje van.

Piros pille a
jószág fülébe.

Ak.: Eperjesi Iurénó,
Fodor Rozália, 67 éves,
Harkány, /Somogy m./,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1965. júl. 15.

És a piros pille még. Aszt szokták beletenni, aszt
én magam kitapasztatom, a jószág fülébe. Évittük vásárra.

/Szentgyörgy-nap előtt?/

A Szentgyörgy nap előtti, de csak piros pilla. Másik
pille nem jó. Csak a piros pille.

És eccer fogtam és valóban elvittük. Hát évittük
többször aszt a bűdös üszőket, má így köll mondanyi. Én
szoktam én, eszembe jutott, hogy mit szoktak mondanyi, és
hogyan erszényembe tartogattam aszt a piros pillát, aszt
hát fogtam Szentgyörgy nap előtt és bedugtam az üszőnek a
fülébe. Hát annak anyi kérője vót, hogy aszt soha nem tu-
dom öfelejtanyi. Hát mikor má beértünk Saigetvárra, az a
kocma, ami van. Nem emlékszek má rá most, hogy mi vót a
neve má a kocmának. Nem gyut eszembe most. Szóvá elég a
hozzá, nem gyut eszembe most. Most másik neve van annak
a kocmának. Ott má bement, hogy iszik egy kis reggel egy
kis gyomorerősítőt, énnékem má akkor, ott akkor feszt
paroláltak velem, mer má akkor én betettem, mikor közel
értünk a város felé, akkor betettem a fülébe.

És akkor még aszt szokták, hogy háromszor hantot dob-
ni, mikor az eső hidon átmegy,, akkor utánna fődöt dobni.
Háromszor.

És akkor, hát aszér-e, mér-e, hát én nem tudom, de an-
nak anyi kérője vót, hogy ócsón árutak, mer nem tultak,

hogy mennyi az üsző ára, mive annyiasor má vittük a vásárba és nem tudtak eladni. Akkor assonta az embör:

- Nem baj! Amit adnak érte, - most is odaggya.

Es ócsón árutunk. Közbe má, mire odaértünk a vásárhoz utánnunk jöttek, de annyian kértek, hogy a végén hát annyit. Hát emléksző rá, mikor ottan annyit parolástak velem, s akkor még nem fojtott az az üsző, tudod.

Es hát mindenki assonta:

- Ugyé borgyu van ebbe?

Nagy hasa vót nekijje. Meg oan szép kis tőgye vót nekijje. Hát én mikor assonták, hogy borju van, mer én is assontam, hogy borju van benn. Es hát a sógor az meg nem gyütt mellette, hazudni, akkorát hazuttam.

- Hogy mondhaoc ijent, hogy borjus a borgyu? - mongya.

Hát assongya: - Nem, csak az igazat kő megmondanyi.

Igy akkor elmentek a vevők. Ounajd.

Mondtam neki:

- Eriggy innót! Majd, majd én eladok - mondom. -

Krisztus Drunk azt mondta: vásárba hazudni szabad.

Hát Szentpéter is ement, a szamarát nem bírta addig eladni.

Akkor assonta Krisztus Drunk:

- Te, Péter! Mit montá?

Assongya:

- Hát az igazat montam.

Azt mongya:

- Hát mēnem hazuttá? Vásáron hazudni szabad, ugy lehet elannyi.

Hát én is azt csinýtam. Borgyus, azt ráfogtam. Hát

ha ők azt mongyák, hogy borgyu van benne, hát én is azon-
don, hogy borju van benne. És kérem annyira, vevője vót
annak az üszőnek, mondom, hogy hát el is attuk jó. Többér
mind amit elősször kértünk.

Öcsze is veszték ott az ajtóná. Visszajött az az il-
lető, aki legésőbe nézste ott a kocsmáná és azt mondta:

- kérem, maga nem kért ennyit, most meg má többet kér
érte, mind akkor.

Mondom:

- Nem érdekes. Akkor mér hagyta ott az üszőt.

Na és akkor mégis másik vette meg és akkor emonták
neki, hogy hát ű előbb kérte az üszőt.

- Hát - mondom, - mért hagyta itten?

De annak annyi vót a kérője, annak az üszőnek, hogy
azér-e, mé-e. De mondom: Piros pillét bedugtam a fülébe,
kipróbátam.

Hát biztos szerencsét hozott.

Négylevelű lóher

a cirkuszban.

Ak.: Várhegyi Vendelné,
Sporjosi Teréz 47 é.

Harkány, /Somogy m./

Gy.: Sparjessy Ernő, 1963. júl. 1.

És arra meg aszt, hogyha valaki elmegy a izéba. Eszt figyed meg! Ijen cirkusz. Valamikor jártak cirkuszosok, tudod. És ha négylevelű lóheret talál valaki, aszt odavinni és szorta aszt a bűvésznőget, hogy etüntet, hát mit tudom én, hássen babát, meg mittudom én, egyiknek, másiknak a zsebébe, meghát egyik kalap alá másik alá vándorul. És nem fog tudni jáccani, mer én sagas kitapasztatom- Nem fog tudni az illető jáccani. Tudod? Hát aszt monták, vagy ha, és ő nem jött rá arra, hogy én az szóva négylevelű lóheret vittek oda. Szóva ő másra gondút. Hát aszt montam a izé, a Micsa Annusnak:

- Te! Én eszt most kipróbálom! Mer asszongyák, hogy ha odavisznek négylevelű lóheret, az nem fogja tudni jáccani. Mánna este odaviszem.

Hát tudod, hogy mijan szégyenbe dűttem! Odavittem, hát nem bírt. Nem bírt, az atya ur Istennak nem sikerűt neki. Nem sikerűt nekijje, akkor asszongya, eccor főszólal, asszongya:

- Idefigyőjjenek asszonyok! - asszongya. - Ne haraguggyana! de kinek a köténye fordítva van, az mennyen ki és fordicosa meg a kötényit, mer egyáltalán nem sikerül a jáccáson - asszongya. - Így nem sikerül és nem sikerül. Akárki valamit csinát, mer nem sikerül a - szóva az ő bűvészsége. Nem sikerül. Én nem ssótam, csak nagyon szépen, mondom:

- Uristen! Ha rájőn, hogy énnálem van az a négylevelű lóher, és ő arra gondót, hogy valakiné a izé, hát az akkor este kinossen tutta lejáccani az izét.

Akkor kimentem, mer mit vótam tenni? Hát mondom, ne-
hogy szégyembe itt a többi nőt, mink ketten tudunk, én meg
a Matica Annus. De annyira fétem. Egyszás mellett ütök,
ajis csak röttyögött sokat. S akkor asszonta, hogy hát meny-
nyen ki, akinek fordítva, meg van fordítva, szóva visszaru
van a köténye, mer akkor se tuggya ám meg.

Hát így jöttünk arra rá, hogy akkor se tud jáccanyi.
De viszont nem fordítva vót a kötény senki előtt se, hanem
hát nálam vót a négylevelű lóher. És ez miatt nem birt jác-
cani. Szóval nem sikerít neki a bűvészsége sohasem.

És akkor mikor kivitem és hazaszalattam vele, lám hát
ott vót a munkásokthon, ott szaktak jáccanyi, s ott vótunk
szembe hazavittes, s utána visszamentem, utánna jáccott.
De mondom, ére megin tudom, hogy hát emlékszek vissza, hogy
es, kipróbátem a négylevelű lóheret. És ez sikerít.

Kigyót nem vesszi

be a föld.

Ak.: Eperjesi Imrénó,
Fodor Rozália 67 éves,

Harkány, /Somogy m./,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1965.jul.1

/Most szokták mondani, hogyha kigyó marad kint Szent-
mihály-nap után!/
Akkor aszt ki, akkor aszt egyen kő verni. Má a föld
nem vesszi be. Ugy szokták tartani.

/Ez azért volt?/
Akkor asztat egyonvágni, ha kimegy a kocsiútra, hogy
pusztajjen el, mer a föld nem vesszi be Szentmihály után. Érted,
Fijem? Ugy monta édesanyám. Meg hát más. Ugy láccik,
hogy a, az akkor aszt, ha Szentmihály emullott és a kigyó
kinn van az uton, az má akkor kocsi, odament a kocsiútra,
hogy tapossa el a kocsi, mer a föld nem vesszi be.

Aszt a Lajos szokta, a kigyót. Jaj, eccer ugy járt.
Szentgyörgy nap előtt asi kigyón kigyó, az, az meg szeren-
cse, aki pedig Szentmihály után, előbb nem bajik a földbe,
akkor má a föld nem vesszi be. Igy, igy monták ugye régen.

/Most az milyen kigyó volt, aminek a szivéről a Miska
bátyám ivott?/
Aszt meg, hogyha van egy szivbeteg, hogy ugye az el-
esik és akkor aszt beletennyi vízbe, egy üvegbe és aru
küll.

/Milyen vízbe?/
Rendes vízbe.

/Nem, az valami forrásvíz volt. Én tudom! Aszire, nem
tudom, valamilyen különleges forrásvíz./

Enent az szegén még a tesetöbe is, mer aszonták, hogy ott van ijen viz. Most ná nem esléksek vissza rá, csak aszt, hogy mikor megitta, a szivet nem tutta, hogy mi van benne, asibü ivott és valahogy leszalatt a szív is neki. Még aszt is megitta. De az nem hasznát neki. Hát még öneki nem az vót a bajja.

Hogy emegy asztá non tudom, hetekig, mikor betegy az eső, ugye akkor a hetedik köröszthő mennyen le, a hetedik köröszttől vegyen le hét szakát. É aszt ha é tuggya, sikerül ugy, hogy nem találkozik senkive se, sebibbe, ez ugy segét rajtan. Non ám! Monták, hogy ugy ijen, ijen. Ha Miska ijedésbe lett vóna, ha ijedésbe lett vóna, de a Miska non ijedésbe vót, hanem szegén leesett a fáru, a szivafáru. És abba kapta. Aszt megmonták azok a izé, kocsisok, hogy a izé, szet-ték a szivát, hogy ü is maj viss be igy a konyhaköténbe. On csipkés konyhakötény vót rajta. Kocsisokná. Asztá mikor utójjá két hátsónak monták ugye régen. Isze te tudod, Hárságyon: ijet és ijet, akkor szóp on hédvilág sütött. Sok sziva vót. Nagy gyümölcsös. Sok sziva vót abba a vögybe. Asztá monták: gyün a kertész. Miska meg főnn vót a fánn. Hát biztos, hogy e kicsike fa vót, hogy aszongya: többi leugrott, asztá mikor monták:

- Miska bácsi, gyün a kertész!

A Miska megijett, izé, fejtetőre leesett, asztá mikor látik, hogy a Mihál ott van a fa alatt, akkor bevitték az istállóba.

Esátal kapta a Miska. Mer csak éppen ijedésből kapta vóna, de mire a feje, aszongya a Csánádi meg izé, fejtetőre,

hogy kapott egy oca, minek mongyák? Zuzódást és hogy az oca lett mind a rosta luktya. Az vót a Miskának a bajja. Mer a szilletesiné, vagy ha másképp, ugye. Asztá elment szegény éjjékor, hogy ű senkive se talákozott. Ément, de bizony nem hasznát. Csak így mon, montak ugye mindent, hogy hát mit csinájjanak. Hogy a hetedik körösetbű hetedik szákat hozzon.

Valaki foga fájt, akkor szokták mondani, hogy éjjékor mennyen ki a temetőbe és hozzon szákat és akkor avva piszkájja meg a fogát ha fájt, akkor többet nem fog fájni a foga. És az ki fog pottyanni.

Izó, valamikor úgy azt is mondták, hogy szép kenyeret tud sütni az, aki belemorzsujja héccer a hangyafészekbe a kezit. A hangya. Tudod az a, van egy hangyakuckó és akkor az lesz jó kenyérsütő asszon, aki abba hangya izóba héccer mekkeveri a kezit.

Annak lesz jó kenyere a keze után. De azt valósággal úgy tartották.

El is ment sok, hogy abba ja, abba ja hangyakuckóba, ugye ehelik azt a sok izét össze! Há van olyan asszony, aki nem tudott jó kenyeret a keze után. Vót olyan asszony. A faluba híres vót a kenyérsütő asszon. És úgy annak a keze után mondták, hogy abba tegye bele a kezit, akkor lesz jó kenyere.

Azt akartam még mondani, hogy ha valaki legelőbe kenyeret dagasztott, annak a lába alá vánkost tettek. És akkor úgy dagasztotta. Akkor az úgy dagatt, a kenyér a keze után, mind az a vánkos. A vánkos puha vót.

Tehénrontás.

Ak.: Eperjesi Iuróné,
Fodor Rozália 67 éves,

Harkány, /Szonogy n./,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963. júl. 15.

Az Éva, itt fekszik a temetőbe. Ennek az anyja mindig feküdt az ágyba. Mer tuggya vót egy kis főtetés istálló. Hát ott akkor vót nekünk egy kis piros tehenünk. Édesapám vette a tehenet. Innen származik, monták, hogy innejd a, monták hogy itt vannak, tudod, itt a Dráva felé. Tudod? Onnaji származott a tehen. Hát tudod az az asszon megbabonáta. Hagyon covány is vót az a tehen. Hát az az asszon, monták má megin fekszik. Jó överte. Monták. Az anyja ere!
- Jó övertem! - assongya - a vasvölláva. Jó övertem, most eszik - ass mongya.

Meg vót amikor béka kópibe megjelent az istállóba. Eccc meg egy ilyen kis mocakos teknő vót és azt jó /itt Eperjesiné és Várhegyiné egyszerre beszélnek, teljesen értetlenné torzul a szöveg!/
Annyi turó vót, hogy a malacokat abbu, monták, assonták, mindig, hogy azokná abbu van a basson. Te meg anyit nem látta, mind ahogy az asszon, hogy bementé, mindig nappa is az ágyon má fő vót vetve, a bizon! Az Éva néni mindig ott benn fekütt. És az éppen onformán nézett mind a, éppen mind a Dober isé, Rézi néni.

Azt mindig assonták:

- Na, mostan jó övertük. Most megin fekszik odabe. Ők ha kihitták, jó evérték. Assonták, hogy még ez itt lesz, még ez az istálló lesz, még ennek ebbe van ereje. És tudod,

hogy elpusztították azt az istállót, utóbb. Azt az is-
tállót. Nem vót senkinek, mer aszenták, hogyhát, hogy:

- Csinyáhatnak amit akarnak vele má, - aszongya. -

Nyájják ki a fenekemből - mindig azt szokta mondani.

Es aztán elpusztították az istállót, ilyen izéna
csináltak, úgy lettek vele meg.

Még akkor aszenták:

- Persze, mer ezek, nem vót egisséges, aztá itt a.

De bizon az Eva néni rá nem tudon, öt, sokáig élet

Ami Meghát.

Bossorkányok.

Ak.: Eperjesi Imréné,
Fodor Rozália 67 éves,

Harkány, /Somogy m./,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963. júl.

/Akkor Szentmártonban kik voltak bossorkányok?/

A Szulinánné. Az öreg Szulinánné. Aszt szokták, akkor menták, hogy aszt éverték. Hogy megjelent az istállóba béka képibe. Akkor meg ilyen kis mecskes telnyő, akkor jó éverték, ecceresak aszt vették észre, hogy az ajtó felé megy hosszú szál szalma. Ugy mozog és megy. Akkor megfogták, jó éverték. Mindig akkor reggel beteg lett. Akkor mindig megbetegedett reggőre.

/Akkor még mi lehetett? Toll is?/

Toll. Igen, toll képibe is. Ugye toll.

Halotti tor
megvetése.

Ak.: Eperjesi Iuróné,
Fodor Rozália 67 éves,

Harkány, /Somogy m./,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963. júl.

Hát a papa meg eccer meséte, hogy, soha nem felejttem
ő, hogy hát, ha jó emlékszek, a papa meséte, hogy hát, nem
tom én kit temettek és elmentek a torjára. Tudod? És az
istállóba alutt és aszongya odament háromszor ugye a izé.
Hát megjelent az istállóba és ugy kaparta a felat, csak
ugy szikrázott a fal. Hogy ez a szelleme, állítólag, hogy
hát nem ment el neki a temetésire. Szóval a torjára.

Nem szabad megvetni. Hogyha valakit meghívnak ilyen
halottas torra és nem megy el, akkor állítólag annak meg-
jelenik a szelleme nekijje. És hát ugye az anyira fét ná,
csak ugy szikrázott a fal. És akkor, ná nem emlékszek ara,
hogy mit kellett neki csinányi s mit fogadott, hogy hát ű
többet ne jelenyen meg nekijje. Har minden őjje mont. Nem
tudom pontosan megvót az az óra mikor megent és az ugy
kaparta. Ijen fekete alak kópibe. És az ugy kaparta a fa-
lat, csak ugy szikrázott mindig. És ha, regge nem láccott
a falon semmi se.

Mindig monták, hogy écceta nem szabad, szóva hogy a
izé, megvesse. Nem szabad megvetni, ha valakit hívnek ná.
Pap is, most azt ugy tudom, hogy az nem akart ennyi. Azér
lesántikát a papa is, a szeg belement a lábába. Mikor meghát

a János bácsi.

Nem, a Bőzsi. A Bőzsi hát meg. Hát azó. Akkor ment
bele a szög a lábába. Akkor omajd hazu.

Mer még akkor ott vótunk.

Rétes a minden-
szenteki asztalon.

Ak.: Eperjesi Imréné,
Fodor Rozália 67 éves,

Harkány, /Somogy m./,

Gy.: Eperjessy Ernő 1965. júl.

Mikor mindenszentekkor este, nem szabad a, szóval nem szoktunk mink az asztalt üressen hagyni. Egy kis bort, meg egy kis rétest szoktunk az asztalra, mer azongyák, hogy annak a halottya sir, hogy üres az asztal. De ha tele az asztal, akkor jó.

/Mit tesszünk? Milyen sült tésztát?/

Rétest. Mi szoktunk rétest. Csak mink.

Édesanyám mindig aszontya: mi mindenszentekkor mindig rétes nélkül nem vótunk. Egy mindenszentek rétes nekim nem vót. Mindig vót rétes, de borunk is vót. És akkor asztal ké betakarayi ott az asztalon, hogy az meggyin, akkor ne sirgyon. Mer ha az ass mongya, hogy üres az asztal, akkor sirva megy. Szóval akkor mindig sir. De ha tele asztal van, akkor nyugottan. Ugy tartotta anyám, hogy eztebet tarcuk bet mindenszentek éjjelén az asztalt üressen ne hagyjuk.

/Kik jönnek háza olyankor?/

Annak a hozzátartozó, ha meghalt.

/A lélek?/

Peraze, az a lélek. Az megy háza. Annak a hozzátartozója. És ha üressen láttya az asztalt akkor sir, de ha tele láttya az asztalt, akkor, akkor örül.

Most van kétféle lélek. Van jótét lélek és van más-fajta, rossz lélek is./

Nem, ez, ez jó. Ugy hívják, hogy jótét lélek. Igen, aki hazajár a csalágyához.

/Az a jótét lélek? Hát most melyik a rossz lélek? Mert ilyen is van!/
A rossz lélek? Ást nem tudom.

/Csak a jótét lelket?/
Hát mer ha hazajön, mer akinek mongya ugye, hogy aszon-

gya neki, hogy:

- Mit, izó, kiván?

Ha láttya, háromszor meg ké szólittanyi!

- Minden jótét lélek az urat dicsérgye!

Háromszor. Akkor az megszólalna és akkor megmongya, hogy. És akkor szólalna meg, ha háromszor, hogy:

- Minden jótét lélek az Urat dicséri!

De csak háromszor, hogy akkor megszólalna, hogy ünéki ni a kérése. Hogy mongyák, hogy talá vagy talá nem attak nekí ami kedves izéje vót. Csak ugye hogyha láttya, akkor csak ass ké neki mondanyi.

Fekete tyuk,
fejletlen ló.

- 157 -

Ak.: Özv. Szakály Imréné 75 éves,
Szentmihályhegy, 1963.

Gy.: Eperjessy Ernő.

Az én anyám asz monta:

- Tudod lányom, jártunk - asz mongya - a kösségházába,
ami - asz mongya, - megmaradott ojjan öregektü, ahol család
nem vót. Oda jártunk - aszongya, - fonni. A gazdagoknak a
kendergyét. Kendergyét. Rokkán. Mert nem lehetett minden
asszonnak a saját lakássába, szegénység vót, petrólium nem
vót, nem vót mijen megvenni. Petróliom nem vót, fa nem vót.
- Így meséte az anyám. És kérem, aszongya:

- Jártunk, - aszongya, - tizen-tizenötön egy házba.
És vót ojjan rakott cserépkálha, amit kívü köllött füttenyi
és esztet a kösség atta a fát abba a kájhába. Kivü köllött
füttenyi.

- Hát - asz mongya, - jöttek oda férfiak is szórkoz-
nyi, kártyáznyi, mink asszonyok pedig - asz mongya, - fon-
tunk.

Be vót csukva az ajtó. A külső ajtó és a másik ajtó is
be vót csukva. Ugy be vót téve, nem vót nyitva. Téli időbe.

- Ecceresak - asz mongya, - nyillik az ajtó. Nyillik
az ajtó. De nem láttunk semmit, hogy ki jött be. Asz mongyuk,
hogy hát:

Aggyon Isten!

Mi történt? Jött be egy fekete tyuk, Este? Este. Este,
mikor má ott fontak az asszonyok. Az emberek meg kártyáztak.
A szoba közepibe vót egy asztal. Az emberek kártyáztak. Ugye

hosszu a tél, a, az éjszaka és aztá elmentek, hogy szó-
rakoztak. Eccercsak - asz mongya, - amind nyillik az aj-
tó, nézik, hogyhát ki jön be. Hát nem látnak senkit.

Eccerre csak, asz mongya, az első rokkáho odament egy
fekete tyuk és kopogtatta aszt a lábitót, amit hajlogat.
Igen. Kopogtattya.

- Nézzék csak, nézzék csak, emberek! - asz mongya. -
Itt van egy fekete tyuk - aszongya, - hát honnan jött ez -
aszongya. - Kopogtattya itten - asz mongya, - a rokkám
lábitóját, hát - aszongya, - má nem is bírom - aszongya, -
hajtanyi.

- Fát ne beszélj - asz mongya, - Mari ijjent.

- Hát dehogyianem!

Odament a másikho. Végig kopogtatta a lábitót.

Aszongya az egyik férfi:

- Az anyjának ére meg ára - asz mongya, - hát én eszt
a tyukot agyonütöm!

Az ajtó nem nyillott, keresték a pipicse, nem ám
petróliommá, hanem tökmagolajná, anná fontak. Amit attak a
gazdák. Nem petróliommá, hanem pipicsek vótak. Oan tök-
magolaj, amit odahaza. Ismeri? Mink is oiant hasznátunk.
Én is jártam törni tökmagot. Tökmagolajná, aszongya, anná
ők kártyáztak, mink meg - aszongya, - fontunk.

Keresik aszt a tyukot, keresik aszt a tyukot, sehol nem
talállák. Hogy mi vót az, hát nem tuggyák. Ez az egyik. -

- Na, aszongya, meggyütt a tizenkét óra, fél tizenkettő,
asz mongyák az emberek:

- Asszonyok, még nem gyüttök alunnyi?

- De - aszongya, - má most megyünk, mennyi az idő?

- Fé tizenkettő elmúlt - aszongya.

- Hát akkor megyünk - aszongya, - mindégik a lakására.

Kérem, odaértek egy hidho, én azt a hidat tudom, hogy hol van. Beleznai kösségbe vót.

- Oda érünk - aszongya, - a hidho, hát ottan meg fejetlen ló gyütt elejbénk. Az atya Uristennek - aszongya, - ha mentünk ezenn az ódalon, a hidon, oda gyütt elejbénk. Ha mentünk ára zódalra, odagyütt elejbénk. A fejetlen ló. Addig az ideig, - aszongya - amig csak le nem járt annak az ideje, hát aszongya, mink nem mehettünk sehová se. Csak egyre járt a ló ide is, oda is. Ez a fejetlen ló. Há ugy, amikor elmúlt a fél tizenkét óra, akkor eltűnt előlünk.

Akkor eltűnt előlünk. Így mehettek haza.

Hát eszt hallottam anyámtu.

Halott jelenése.

Ak.: Özv. Szakály Imréné 75 éves,
Szentmihályhegy, /Somogy m./
Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

Össze vót áva egy emberrel. az csordás vót, a kösség
marháit őtözte. Beleznán. Beleznán. Iszen attu tanutam aszt
a nótát, amit magának montam valamikor, hogy öt éves koromba
mit tanutam tőle. Nagyon finom ember vót az az ember. Kérem,
az az ember nagy beteg lett. Nagy beteg lett. És nem birt
meghalnyi. Egyre mongya:

- Hajcs ki, Mari!

Eszt én tudom, eszt én hallottam.

- Hajcs ki Mari eszt a sok népet! Mit bámul engem?

Anyám ugy tett, mintha monta vóna nekik:

- Mennyetek ki, mert a Gyulát nem köll e, izé, nézni,
mer nincs neki maradása az ágyba. MÉR nézitek?

És nem futott el senki. Anyám, meg ez a beteg ember az
ágyba, meg én. Ezek a tesvéreim, ezek má nagyobbak vótak,
időssebbek, ezek szolgáta. Kérem szépen, eccer asz mongya
anyámnak:

- Te Mari!

Eszt én ugy tudom, mint hogy most itt üdögelek. Igen,
igen, rá tudok ám emlékezni, jobban arra a régre, mind a
mostanira.

- Te Mari! Én nem bírok itt meghalni. Tegyé nekem le
szalmát oda a földre, mert itt nem bírok meghalnyi. Ezeket
a méheket hajcsd el innejd, nézd, tele van az ágy méhekké.

Tuggya mé csipték őtet? Ugye nem tuggya? U meg szerette

a más embernek, a más gazdájának a méhéjét ellopai. Láttya
mijen büntetést adott a jó Isten akkor? Most nem ad olyan
büntetést.

- Tegyé engemet a szalmára! Mer én itt nem tudok meg-
halni, nézd! Ez a sok méh, ez engemet, - asz mongya, - meg-
esz itten.

Nézi anyám az égyat, egy méhe se vót ott. És őtet csip-
ték. És mi nem láttunk ott méheket. És őtet csipték. Hát
micsinát anyám? Hozott be szalmát és arra szalmára fektette
rá.

- De - asz mongya, - lepedőt se tegyé alá, mer nem
tudok azon meghalni, csak a tiszta szalmán. ~~XXXXXXXXXXXX~~
~~XXXXXXXXXXXX~~

De eszt nem tudom, hogy mondta volna, hogy valamit
ilyesfélét lopott, de aszt monta:

- Csipnek a méhek! Csipnek a méhek!

Mer sok gazdának a méhéjét elvitte. Ez nem anyámnak az
idejébe. Hát láttya? De most nem történik illen. De régen
ijen történt.

Hát asztán letette anyám a szalmát és asztán lesegitette,
odavezette, sose felejttem el, és lefektette a izére, a, arra
a szalmára. Kérem akkor jöttek, egyik is, másik is, jöttek
nézni a Gyula bácsit, hát asztán a szalmán meg is halt.

Hát valamikor nem nadrágba, vagy abba a szűk gatyába,
alsó, bő gatyába, le vót szépen szedve, hogyha látta talán
valamikor a jugoknak a porcelánszoknyájokat, nem látta?
Ugye nem? -

Látta? Hát az a gatyá úgy szépen le vót szedve egisz

térdig. Alant szélessen vót. De a horvát asszonyoknak a szoknyája, az végig. Az végig le vót, szép apróra le vót szedve. Ez meg asztán térdig. Alatt meg széles vót. Hát o-
jan gatyát adott rá anyám, nem az, hanem gyűttek a népek: fölötöztetik a Gyura bácsit.

Kérem, mikor főtették az ágyra, virrasztottak, akkor a gatyafűző elszakatt. Eszt ugy tudom, mind, mind a mai napomat tudom. Elszakatt. Eggyet durzant. Megnézik az űreget, hát elszakadott a gatyafűző. Isze most is vannak ojjan fűzők a bótba. Most is vannak még. Használjuk a férfi izére, hosszú ruhára, ugy, hát mekkötni. Most is használjuk.

Hát kérem szépen aszt ugy el is temették. Aszt. Aszt ugy el is temették eszt az embert, hogy, nem csináták meg aszta gatyát, nem huszták ki belőlle eszt a fűzőt és vissza belehusták vóna, nem mertek hozzányúni, hanem csak ugy hatták.

Kérem, harmad napra az én anyám elment a favágítóra forgácsot szedni. Elment forgácsot szedni. A néném akkor valahonnajd hazagyütt, szolgálathu, a leg-, legidősebb nénémtől a második: Rozi néném valahol szolgát és hát hazagyütt erre temetésre. Hát otthun is maradott, akkor, abba az időbe. Anyám elment forgácsot szennyi a favágítóra. Put be:

- Gyere ki, Rozi! Gyere ki, Rozi! Mer a Gyura bácsi!

Mer a néném az nem mondta neki: papa, de én, én kislány, én montam neki: papa.

- Gyere ki! - aszongya. - A Gyura bácsi ott van - aszongya, - a favágítón, így tartya két kézze a gatyáját. Lássátok - aszongya, - nem merték az emberek kihuznyi belőlle és újbu belefűsték vóna és újbu mekkötötték vóna, mer tuggya fujódott.

Fujódott. Es azór, attu szakatt ol az a füző.

- Gyere, nézd meg!

Kimentem én is, meg a néném is. Mind a hárman. Anyám mutattya így az ujjával:

- Nézzétek, itt áll! Nézzétek, itt áll! Ez biztos azért gyűtt ide, mutatkozik.

Es pont débe vót. Nappa. Débe. Débe. Assongya:

• Nézd, foggya a gatyáját!

A néném se látta, meg én se láttam. Hát hogyha anyám csak ügyes asszon lett volna, az aszt maga megcsinálta volna. Mar én hogyha nem félek hozzányúni az én életembe az én páromhó amíg él, akkor én nem félek hozzányúni, ha máit meg-hat. Igaz?

De az én anyám, kérem szépen, nem nyúl hozzá. Hát erü, erü tudok.

Halottjelenés délben.

Ak.: özv. Szekály Imréné 75 éves,
Szentmihályhegy, /Somogy m./,

Gy.: Eperjessy Ernő 1963.

Nemcsak éjfélkor, hanem pont débe is meg szoktak íjje-
nyek jelelnyi.

Az a másik Kati, az a barna, na! Mi a neve? Siposné.
Sipos Kati. Az meséte, hogy ő látta a Balognét:

- Ugy láttam - asz mongya, - Szakál néni, mind most
magát.

És eszt el is hiszem nekijje. Mer én is láttam a
Rozsnét. A boldogút Rozsnét láttam. Délbe láttam, mikor
jöttem Asszonyvárbu, jöttem, és ű meg ment azon, azon a
birtoktyukon, amit, mongyuk az a Horvát birtok. Igen, igen.
Amerre járnak az asszonváriak haza. Mihálek parton! Ott lát-
tam én. Ott láttam a Zoli bácsi feleségit. En jöttem Asszon-
várbu, aszt meg láttam, hogy azon, azon gyütt le. Azon gyütt
le. De ez csak ennyi. Láttam. Ugy láttam, nem így láttam,
mind most, mer most vak vagyok, de akkor tisztán láttam.

Akkor tisztán láttam. Ni, nézem: Ki ez? Isze ez a Ve-
rona. - Így magamba. - Ki ez az asszon, aki gyün orefelé?
Iszen ez a Verona.

Mikor én esztet így gondutam, hogy ez a Verona, akkor
eltűnt. De nem adott félelmet. En asztá ugy láttam, azon mód.

Hát ki ez, aki gyün azon a parton lefelé? Ki ez a?

Ez a, ez a Verona. - Mikorára én esztet így, így magam-
ba, akkor eltűnt. Akkor má nem láttam. Hogy hová tűnt el?

De eccerre eltűnt.

/Szóval ezek nemcsak éjjélkor, hanem a déli órákban is megjelennek?/

Déli órákba is megjelennek, nemcsak éjjélbe. A déli órákba is. Hát ez nem olyan nagyon régen volt. Ez nem olyan nagyon régen volt!

Halottjelenés délben.

Ak.: Özv. Szakály Imréné 75 éves,
Szentmihályhegy, /Somogy m./,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

Ez a Sipos Kati, ez monta, mikor a bérlet szerüjén dolgozott, itt a Dombai féle birtokon. Igen, a templom felü és akkor látta a Jóskát.

Eszt a Jóskát látta. Én igaz, hogy nem vótam a temetésire, de nem láttam ugyhogy, Ugy nem láttam. Én csak a temetőbe mentem, a temetésire. De ő megmonta, ahogyan az fő vót őtözve, pont débe. Asz mongya:

- Szakál néni! - Ippen összetettem a kezemet, hogy imátkoztam, - az meg - aszmongya, - ment a temetőbe. Ment a temetőbe. Azon a, azon a birtokon, ment a temetőbe. Azon mód - aszmongya, - mind ahogyan el vót temetve.

Eszt énnekem a Kati meséte, esztet én nem láttam. Esztet ü énnekem meséte. A Kati.

Tyuk megnyomja.

Ak.: özv. Szakály Imréné 75 éves,
Szentmihályhegy, /Somogy m./,
Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

Egy pincéná. Ott Patacsinba. Aszongya, lefekütt egy pince üstöktye alá, először hallotta, pejig arra nincsen lakó, ahol az /Imre bácsi/ lefekütt. Nem tudom, hogy mér járt arra, hát ugye mikor szolgálatba vót.

Régen vót az, mikor szolgálatba vót.

- Hát - aszongya, - tuggya édesanyám, - aszongya én-nékem, mánap meséte. - Tuggya édesanyám, oda és oda - aszongya, - lefeküttem - aszongya, - légrádi pince üstöktye alá. Jó üstök vót ottan, és - aszongya, - oda lefeküttem. Pedig ott - aszongya, - nincsen semmiféle, közelenbe nincs. Nincs lakó.

- Hát eccer csak hallom ám, - aszongya, - hogy a tyuk káricál. Hát éjjē nem káricál a tyuk. Igaz? Káricál, káricál, káricál a tyuk. Káricál.

- Hol az Istenbe - aszongya, - káricál ez a tyuk? Hát eccercsak - aszongya, - ráfekütt - aszongya, - egy ember a mellempre. Hát - aszongya, - az engemet annyira nyomott, hogy én aszitem - aszongya, - hogy én ott - aszongya, - elpusztulok. Egy ember.

Eggy embör lött ebbú a tyukbú, amit ő hallott, hogy káricát. Láttya, es meg őrajta történt meg, hát ez nem ojjan nagyon régen vót!

Da ez nem ojjan nagyon régen vót. Akkor egy légrádi

aglegén volt itten, abba pincébe, most nem tudom, hogy a tanító ur bontatta el valamikor?

Ott a Siposnak a bérletiné az a szép hosszú pince, azután vót egy kis pince.

~~szita~~
Gurulás szita.
~~szita~~

Ak.: Özv. Szakály Imréné 75 éves,
Szentmihályhegy, /Bcmogy m./,
Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

Én megyek, ereszkedtünk le azon a kis partocskán, hogy gyűvünk. Na, mikor a gesztenyefát elhattuk, má kérem szépen, onnaffelű az a kis pince vót, innejdfelű meg ez a hosszú pince. Má ott látom az ut közepibe, látok egy akkora fejérséget, mind egy közönséges szita. Mer a nagyszita, van ekkora is, mind ez a szék. De közönséges szita. Nekünk van olyan kicsi szitánk, olyan közönséges szitánk.

Ott van egy fehérség. De má nekem félelmet adott az a fehérség. Mondom az uramnak:

- Te apja! Nézd! - mondom. - Látod ottan, - mondom, - a pince hátamögötté éppen az ut közepibe, - mondom, - a két pince között - mondom, - egy kicsit lējjebb, az meg fēllebb. - Mondom: - Nézd, a hosszú pince sarkáná, - mondom, - sarka iránt, az ut közepibe, otvan egy fehérség.

- Csak gyere - aszongya, - ne járjon a szád - aszongya, - ennyi sokat - aszongya. - Én nem látom.

- Te öregem! Te nem látod? Én meg látom. - Hát bizo én szorongattam az én uramnak a kargyát magamhó. - Haj, te! - mondom. - Én nagyon félek! Mi jaz a fehérség?

- Há lehet - aszongya, - hogy valami, valakinek a nacskaja.

Odaérünk, talá ájan messze, mind a kájha. Ugy-e kájha ott az a ződ? Mer ezze szememre látom, hogy ződ. Odaérünk, akkor kezdett így gurunyi. Szépen gurul előttünk. Mondom:

- Nézd, milyen szépen gurul! Ez nem macska. - Mondom: -

Ojan szita alak.

- En nem látom!

De én csak szorongattam az uramat. Így mekkarótam, így csak szorongatom én magamho az uramnak a kargyát.

- En nem látom.

- Hát nézd! Három lépésnyire! - De az ojjan lassan gurut, hogy három lépésnyire vót tőlünk. Hogy egészen nem értük ő, de én nem is akartam előrnyi, mer én az uramat fogtam vissza. Ő nem látta.

Na én asztá, mikor, ez csak lassan gurut, ippen mind a szita. Mind a szita. Szépen gurut. Mikor odaértünk, má elhagytuk a pincét, odaértünk, ahol ugye az a öreg horgos ára megy, a másik vége meg a temető felé, egyik meg hát gyün ěre, ěre mifelénk. ěre mifelénk.

Hogy oda akarunk ěrnyi, akkor nem azon gyütt, elöt-tünk az uton, hanem ugy mingyá attú az almafátu, mingyá ára tartott. Be, abba az öreg horgosba és tuggya, hogy micsoda pattanyás vót ott? Mintha lovak futottak vóna. Ugy tördēte aszt a, aszt a ágokat, ami, ami hát benn vót abba horgosba.

- Hallod öregem a ropogást?

Asz mongya:

- Eszt hallom.

Ěs mondom:

- Aszt a fehérséget nem láttad?

Asz mongya:

- Aszt nem.

Hát láttya, ez meg ónrajtam történt.

Fekete lovon elhozzák

Szép Ferkót.

Ak.: özv. Szakály Imréné 75 éves,

Szentmihályhegy, /Somogy m./,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

/Hát a Szép Ferkó história hogy volt?/

Igen, igen. A két fekete lóva, hintóval mentek el egy emberér. Ez beleznai ember vót. Hogy újjön föl a hintóra, űnekik szűkségök van űrája,

Assz mongy:

- Hová?

- Ne kérdezze tőlem! Majd - assz mongya, - megláttya.

Hát odaértek a temetőbe és a temető kinyillott, az ember leugrott. És ezek is. Ez az ember, aki hintóvā ment, ez is lement utánna és ott látta Szép Ferkót üdögelnyi és a stóla rajta vót a kezín.

Es aszt monták neki, hogy:

- Eszt a stólát vedd le a kezérű!

A Szép Ferkó tekerte a fejir, hogy ne. De meg vót neki ígérve, hogy baj lesz, hogyha le nem veszi. Hát ű levette. Levette a kezérű. És asse vette észre, mikor ért haza.

Hogy a Szép Ferkóva mi történt, űrrű nem tudók.

Fekete kutya.

Ak.: Hegedüs Jánosné,
Sztrecskó Anna, 63 éves,
Szentmihályhegy, /Somogy m./
Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

Hát vót ottannék nálunk, Beleznánn, egy kórus ember, abba zidőbe. Így jártak koldunyi, faluru falura. Asztán ment az ember Kanizsára, gyütt ugy hazafelé. Szilágyi Lajos. Az vót a neve. Szentes ember vót.

Hát asztá amind gyün haza szegén ember, asztá mind Móríchelt elkerüte egy kis fekete kutya elejbe áll. Az a fekete kutya aszt ment elő. Előtte, az ember utánna. De ugy vette észre az ember, ugy, hogy valahogyan mindég le, mintha vőgynek ment vóna. Lefelé, lefelé.

A kis kutya ment elő. Vezette. Odaértek valami nagy épülethő.

Hát asztán asz mongya neki az az ember, egy uri ember elejibe át, ott annél a nagy épületná. Aszongya:

- Ismeri maga eszt a zákányi Szép Ferencet?

Aszongya:

- Ismerem.

Bement vele az épületbe, benyitotta a fülkét, aszongya:

- Nézzen be! - Abba a kis fülkébe.

A pap üdögēt az asztálná egy széken. A stóla meg a nyakába vót, ez az uriembörz meg asz mongya neki, aszongya:

- A stólát vegye le a nyakáru!

De a pap az intett a fejjivē, hogy ne. Ment feléje ez a szegén ember hát, hogy leveszi, mer aszt igérte neki ez a

uriember, hogy addig nem menekül onnáj meg, amíg aszt a stólat a pap nyakábu le nem veszi.

Megen megy az ember felé ez a, megen int, hogy ne bánca. Hogy ne vegye le a stólat a nyakáru. Megen, másoccor is visszafordul.

Hát akkor, harmaccorra - aszongya, - nekiment, akkor má nem törődött, akárhogyan integetett, - aszongya, - elkapta a stólat - aszongya, - a nyakán és lerántotta, a nyakábu. És aszongya, a pap fejtetőre mingyán lebukott. Valahová, de hát asz má nem látta senkise..

Akkor aszt a stólat haza is hozta a zember. Hát monták neki, hogy eszt vigye el a zákányi plébániára. És mutassa meg a plébánián, hogy a Szép Ferencnek a stólatját vitte oda.

Hát ez igen nagy csoda vót. Meg hát nagy hire is vót emnek. Hányba vót? Kislán vótam még. Abba zidőbe vót. Abba zidőbe. Ez járt falurú falura kóduyi.

Ahun ez történt? Hát aszongya, hogy egy nagy épülethő. Odaértek. Egy nagy épülethő.

/És mi lehetett abban? Az lehetett a pokol? Vagy mi?/

Hát, valami ojjanforma vót. Valami ojjanforma vót.

Akkor a kis kutya - aszongya, - mikor a stólat levette, akkor a kiskutya megen elejbe át és kivezette.

Igen. Akkor hazagyütt ez az ember. És így elmeséte, hogy mi történt vele.

Előre megjósolt halál.

Ak.: Hegedűs Jánosné,
Sztrecskó Anna, 63 éves,

Szentmihályhegy, Komogy m./

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

Ez a kislány. Szóva ez, keresztlányom. Ez tizennyóu éves vót, a kislán. Kalanics Annuska. Igen, Kalanics Annus.

Szóval ez a kislán beteges vót, mer ijen angolkóros vót. Ugy hogy hát nem tudott megnyóni, meg iskolába se nem járt soha. Hát az ijen irástudó nem vót. Hogy tudott vóna olvasni, ismerte vóna az irásokat.

Hát asztán megbetegedett, annyira, hogy ágyba is esett a kislán, akkor ökütte a másik öccsét, hogy gyűjjün ö énértém. Hogy mennek oda, hogy szeretne velem beszényi.

Elmegyek oda, akkor is révült a kislán, mikor oda bementem. Hát mondom:

- Mit látol, lányom?

- Jaj, - aszongya a kislán. - Az Ur Jézust feszittik a zsidók.

Akkor monta jaz édesannya, aszongya:

- Kislányom! Nem vótá még gyónni - aszongya. - Kihozatom én a papot - aszongya, - hogy meggyónsz.

Aszongya:

- Nem bánom, édesanyám.

Akkor elmentek a papér. Asztá kigyütt a pap, asztá akkor is, a papnak meg az ölébe ugrott, hogy annyirán megrémít a kislán.

Akkor kérdezi tüle a pap, hogyhát, hogy mit lát?

Annak is azt mondta, hogy asszonya:

- Az Ur Jézust feszítettik a zsidók! Az Ur Jézust a zsidók feszítettik.

Akkor meg csillagokat látott. Hogy csillagok röp-
köttek a szobába.

Nahát aztán akkor mondta az édesanyjának, hogy mon-
gya meg őszintén, hogy ő hány éves. Akkor mongya neki a
zédesanya, hát hogy mikor tötti be a tizennyóc évet. Ass-
mongya:

- Édesanyám, készűjjon hozzá, mer én mikor betőtötöm
a tizennyóc évemet, én abba a napba, abba órába meghalok.

Hát nem akarták elhinnyi neki.

- Hát dehogy is halsz meg! - asszonya. - Hát mit tu-
dod te, hogy mikor hās sz meg?!

- De én tudom, hogy meghalok - asszonya. - Csak ké-
szűjjenek hozzá!

Akkor még énnékem mondta. Akkor még énnékem mondta,
asszonya:

- Körösz tanya! - asszonya. - Megveszi maga énnékem
- asszonya - az eskűvő ruhát?

Mondom:

- Megveszem, lányom.

- De addig még én élek, az meg is lesz varva, hogy
én lássam, hogy mijjen lessz.

Akkor másik nap mingyár a lányom elment Beleznára,
asztán onnand meghosza neki a ruháját. Asztá a Német
Juliska néni az meg is varta, rá is próbáták szépen,

asztá ahogy lefekütt az ágyra:

- Jaj, édesanyám! De szép menyasszony leszek én!

És abba napba, amikor betötötte a tizenhét évesét,
abba a napba meghāt.

/Na, de akkor még maga mesélte, hogy akkor még el
voltak oda Beleznára a templ/

Még evótak lakodalomba jis.

/Abba a napba?/

Igen. És akkor onnand má zavarta a kislán az anyyát:

- Mennyünk haza, édesanyám! Mennyünk haza! - aszon-
gya. - Megmontam, hogy én meghalok. Én máma meghalok. Gyüj-
jön! Mennyünk!

Hát asztán nem akarták neki elhinnyi. De asztán itten-
nék az első házná, mind a hegybe begyüttek, Rakovecékhó
befordút a kislán, ráfekütt ottannék a sezlomra és ott
meg is hāt, akkor halva vitték haza. És nem akarták el-
hinnyi neki, hāt honnéd tuggya?

/Pontosan azon a napon történt, amit előre mondott?/

Pontossan azon a napon, abba órába.

/Amit előre megjósolt?/

Igen. Amit előre megjósolt. És így történt ez. Negy-
venegybe meghāt.

Fehér alak.

Ak.: Hegedüs Jánosné,
Sztrecskó Anna 63 éves,
Szentmihályhegy, Somogy m./
Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

Amit a Gerencsér Jenő látott. Az ittennég a szomszédék előtt találkozott, evve ja. Hát hogy mi lehetett az? Hát mit mongyak?

/Hát maga is látta?/

Hát én is láttam. En meg.

/Akkor most mondja el, milyennek látta?!/

En? Hát ugy láttam mind, mind, hát mind lán alak, gyerek alak. Hát kialán lehetett. Mer hát ojjan ruhába vót. Asztá mind főgyüttem a laktanyátú, ide a Frescsing pincéjéhe érek, hát látom, hogy gyün elejbém fehér alak. Akkor még mondom a, magamba mondom:

- Lányok, gyüttök elejbém. De jó tettétek! - mondom. - Hogy gyüttök elejbém. Ugyis fétem má!

Megyek elejbe, rá akarom tennyi a kezemet a fejére: nincs semmi. Eltűnt. Avvā meg a Jenő találkozott Bukovicsék előtt. Ő meg megszólította, aszitte, hogy az én Terim:

- Jóestét Terike! Hunnét gyüssz?

Nem szól semmit, vót nála egy bot.

- Á, az anyádnak - aszongya. - Hát annyira fölvész, még nem is akarsz szónyi?!

Hát asztá amind főlemete a botot, hogy rávág, ojjan félelem gyütt rája és eltűnt akkor elülle. Eltűnt elülle. Megért a Jenő hazaszalannyi. Aszonta, hogy ő akkorának érezte magát mind egy nyárfa. Aszongya: ugy esett az ajtónn be. Ojan. Igen, igen. Hogy ő ojjan hosszú mind egy nyárfa.

Sétáló fény.

Ak.: Hegedüs Jánosné,
Sztrecskó Anna, 63 éves,
Szentmihályhegy, /Somogy m./,
Gy.ő Eperjessy Ernő, 1963.

/Akkor legyen kedves nekem arról, hogy látott-e
máskori is tehát ilyen - a Vukovicst? Az öregot?

Láttam. Láttam. Hát asse nem akartam elhinni. Ez
vót tizenegy óra tájban este. A hegypásztor nálunk vót,
mer a megyésünk berugott, asztán onnadjd egy pincétü, a
Szekfü pincétü vezették ide vissza. Hát a pince ilyej
hideg vót, mer hát fagy vót má. Hát akkor odavezették
mihozzánk. Hogy főmelegeggyen az ember, mer a sánoba
fekütt az öreg.

Hát asztán a hegypásztor is, meg hát az én uram
is, ezek így beszéltek, hogy mit lehet látnyi éjsza-
ka idejinn. Én meg asz montam, mondom:

- Én addig nem hiszek, míg nem látok.

Asz mongya jez a hegypásztor:

- Te - aszongya, - inkább higgyé, mind lássá!

- Á, - mondok, - nem hiszek semmit. - Mondom: -

Én nem, - mondom, - én nem hiszek semit, én - mondom -
nem láttam semit és nem is hiszek addig, míg nem látok.

Hát asztán elmentek ezek az emberek, elmentek oda
ja megyés pincéjéhö, hát ojan kétszáz méterre a mi laká-
sunktü vót a pinceje, asztán asz mongya a megyés, aszongya:

- Te megyésné majd - aszongya, - a gyerekeket lerakod
alunnyi, gyere te is átu!

Hát mondom annyit elmegyek, hogy szólok az ablakon, hogy az öreg gyűjjön haza.

Közbe mind én megyek oda átul, oda, ehé a pincéhé, Vukovicsékná meg má látom, hogy az udvarba világosság jár. Na, mondom:

Monták, hogy ijenkor lehet valamit látnyi, hát én eszt megnézem, hogy mi jez.

De nem szótam én ottamég a megyés ablaktyaná, hanem a Kalanicsék ablaktyuk alá léptem, mer egy földél alatt vót ennek a megyésnek a pincéje is, meg eeknek a Kalanicséknak is. Odaátam az ablaktyuk alá. Onnejru nésstem, be, Vukovicsékho.

Nahát, nos mi lesz itt? Hát asz mondák, éjjé lehet valamit látnyi. Hát akkor én eszt megnézem, mi ez? Ez a világosság, lámpafény bement az istállóba. Istállóbu ment a pajtába, pajtátu megen vissza az istállóhó és az istálló sarkáhó. Szép fényes vót ez a lámpafény. Hát mondom: Mégis, megnézem.

Ez ojjan volt mind a lámpavilág. Tisztán mind a lámpavilág, mikor gyujcsunk ijen petróliomos lámpát.

Nahát asztán akkor ez a lámpafény szépen kiment az udvaron, ki az utra. Ki a körössatözésre. Ott picit megát, talán egy pillanatra.

- Na, - mondom, - most megnézem, mēre megy!

Hát elindút āra Kalanicsék felé. Āra, én felém.

- Na, - mondom, - mast asztán, Naca!

Na jó van, dehát csak gyün, de kopogást nem halottam, mer fagyos vót a föld. Itt gonáukottam, hogy mi

lehet ez?

- Hát mezitláb nem mennek - mondom.

Gondútam, talán hegyre elindut borér az öreg, de hát kopogást se hallok. Hát mesztélláb csak nem jár ezen a fagyos földön?

Na, odaér ére a körösztyözésre, mind a Kalanicsék vannak, ott megát. Megát egy percig, másik lámpavilág hozzájött. Ott má két lámpavilág vót. Na most asztán! Mere megy ez most? Ott szépen egymás mellé átak, nem járt ez a lámpafény. Egy ember magasságba. Mind egy ember magasságba. Mind az embernek a feje. Ojjan magasságba vót.

- Na, - mondom, - most merre indul el?

Na szépen, mikor a két lámpa ottannék megáll egymás mellett, elindutak vissza Vukovicsék felé.

Odaért a két lámpa, ide Vukovicsék elé a körösztyözésre, ott megát. Ott elkezdett alunnyi ugy, mind mikor a lámpát lefelé hajtyák. Leerófójják. Mindíg lőjjebb. Lőjjebb, lőjjebb. Ott elalutt.

Másnap elmegyek Vukovicsékho, kérdezem tőlük, mondom:

- Jancsi bácsi! Hol vótak maguk az este? Az ójjé? - mondom. - Tizenegy óra felé?

- Hó! - Hát aszongya, - isze mink má régezegeen aluttunk akkor!

- Hát mondom én eszt és eszt láttam itt az udvaron, hogy jár.

Még az öreg asz mongya:

• Talán a dékán a pénzt szette.

Hát mondom, hát aztán akkor megem mondom neki:

- János bácsi! Így és így járt es a lámpa.

Á! Hát talán a lidércek jártak! - Eszt monta az öreg. -
Talán a ludvércek jártak.

Akkor má nem is akartam annyira beszéni neki.

- Hát, - mondom, - had legyen, akármi vót. Amit lát-
tam, láttam.

Nem tellett bele egy hét, az öreget eltemettük. És
semmi bajja nem vót neki akkor még. Ez ojjan hirtelen meg-
betegedett, hogy három nap alatt má az öreg végzett. Meghāt.

Hát akkor ez annak a jele lett vóna.

Röpülő csillag.

Ak.: Hegedűs Jánosné,
Sztrecskó Anna 63 éves,
Szentmihályhegy, /Somogy m./,
Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

Temetőbe megen háboru előtt vót ez. Mikor imáccságra elharangoztak. Elharangoztak imáccságra.

Mihánt a harangzó, szóvā má, má lehangút, ez a csillag, ez a temetőbe vót. Háromszor körü röpüte a temetőt. Ojjan magas vót, ajis ojan magassan mind egy ember nagyságu. Háromszor körüröpüte a temetőt és akkor elindút Kanizsa felé. Hát eszt sokárig láttunk, messze, világitott, amere ment.

Eszt nemcsak én láttam, itt látta. Tűbbször megjelent. A második háboru. Igen: a második háboru előtt. Asztán mindenki asz monta, aszongya:

- Ez valamit jelez. Ez - aszongya, - valamit jelez.
Ez, ez hogy háboru lessz.

Asztán ki is ütött a háboru hamarossan.

Macskák megkergetnek.

Ak.: Hegedüs Jánosné,
Sztrecskó Anna, 63 éves,
Szentmihályhegy, /Somogy m./,
Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

Itt Beleznán. Legnagyobb éjszakába szokott ére-ára
kujtorogyi a faluba. Hát ment hazafelé, asztán deszka
kerítés vót ott. Onnaj nem messze, talán, mit mongyak?
Oan öt, vagy hatodik szomszéggyuk vót nekik. Ünála meg
mindig vót páca a kezébe. Ávva legyezett.

Hát, aszongya, aminá odaér ahho a szomszédho, két
macska vót így fönn a kerten.

Ezek a macskák ottannég jáccadostak. Ott a kertem.

Ez meg, aszongya, fogta a pácát, asztá ment oda, asz-
tá lepöcküte ezeket a macskákat.

Ez megért hazájig elfutnyi.

Es jöttek zörgetni az ablakra.

Ez nem mese, eszt ő maga meséte énnékem. Hogy, aszon-
gya, az aptya, az aptya becsukta az ajtót. Hogy annyirán
vigyázták.

Ló megrontása.

Ak.: Üzv. Dolmányos Károlyné,
Gerold Anna, 73 éves,

Szentmihályhegy, Somogy m./

Gy.: Sperjessy Ernő, 1963.

Hát vettünk mink két lovat. Őan kis uszkalovakat.
Szép kövérrek vótak. Nagyon szép vót mind a kettő, hát
eccercsak elkezdett egyik száramni, amellik szebb vót.
A piros. Egyik piros vót, másik sárga vót.

- Hát micsingállunk erre a lóva? Beteg ez a ló,
beteg.

A csak száradott, száradott. Hát asztá elmentem a
javasasszonho. Assz monta, későn mentem, mer má az eki
vót, ott nem messze vót, az má karóra szárogatta. Asszon-
gya, hát má teljes karó. Ezen gyógyittani való nincs sem,
hanem aggyák el.

- Aggyák el! - asszongya. - Mer az má, vége. Magukná
má nem tudok semmit segittenyi, mer ollan erőssék azok.

Igen, az a kár, asszon vót meg ember.

- Azok má ojan erőssék, hogy azoknak én nem is tudok
még ártani se, má mikor emyi üdő, emyi üdőre gyűttek.

Mutatta, itt az uccába vót egy másik asszon, még az
világositott föl, hogy hova mennyek. Magyar uccán laktam.

Hát akkor gyűtt a nagyvásár, elmentünk mink a lóva.
De ollan vót, hát kettőve mentünk, hogy az má ugy körpi-
cőt mindég, a feje mindég a földön vót, letette a fejét,
a portu meg kullögött, de elszáradva e vót.

Asztán kinevettek bennünket, hát odagyűtt az űsszon

cigán, mind nézte a lovat.

- Hogyan? Hát mennyiért aggyák?

Meg mindenik keszte kefényi. Közbe odagyün egy uri-ember, egy ojan szép, derék uras ember, assongya nekem, mer a mienk nem mert a kocsiná lennyi, zén után. Hát assongya:

- Hét öre, ára! Én nem leszek ott. Add é csak.

Odagyün egy ember. Assongya ónnékem, hát akkor ugye ugy monta: menyecske. Mer még az vótam akkor. Asztán assongya:

- Menyecske! Hogy árulla maga eszt a lovat?

- Ó, - mondon, - usse veszi meg maga.

Assongya:

- Idefigyellen! Én eszt a lovat megveszem. De hogy maguknak káruk ne legyen, de még jó pénzér is megveszem.

Mondon:

- Ne beszéljen! Ne csinyállon belüllem bolondot!

- Mindég csak én küttem, hogy óp, hogy mennyen osman.

Aszonta:

- Nézzen ide! Ha él uráé, ha döglik kutyájé. Én tudom, hogy ennek a lónak mi a bajja. Aggya el ónnékem!

Hát asztán akkor, abba zidőbe ötszáz forintot adott.

Ugy ment a pénz valahogy.

Ötszáz forintot adott a lojér. És amikor a cigányok is ott körül nevettek. Assongyák:

- Na menyecske! Most jó! Hát asztá maga még a deglott lovat is elaggya?

Nevezték. Ige. Iszen assongyák, ez má deglett, tiszta deglett. Gan cigányosan.

Mikor pedig asztá má kifizették a ló árát, hát én is örültem neki. Mondom:

- Hát ez csupa szerencse, hogy, hogy, isze még a szép ló sem ér annyit.

Assonta, megveszi ugy, hon ne legyünk károsak. Ő tuggya mi a bajja.

Hát asztán akkor mikor kifizette, megfogta a kötőféket, a ló fölvetta a fejét, körülnézett, megrásta magát, ugy ment, mind a táltos. De annak összűfutott az egész vásár.

Hát ez ojjan egy, ez, ez, ne mehessen én haza soha, imej fő ne khessek, ha ez nem így vót!

És annyira siránkostam. Hát akkor elmegy az én uram eocor Egerszegre, ottan lovakat selejteztek ki. Egy, - assongya, - hoz, - assongya, - egy párgyát. Mer akkor meg közbe a másikat is elattuk. Mer elsőt, - assontya, - annak voss párgyát.

Montam neki:

- Te! Ez a kis kövér lónak te nem tucc párgyát venni. Vegyé inkább maj csak egyet, hogy ojjan, hogy a kocsiba is befoghassuk, erős is legyen, meg, rendes, erős. Ami az ekót is elbirgya.

Hát elment, választott ott. Hozott egy derék lovat.

Mikor az én uram gyütt Bahóton körösztü, ott bement a kocnába. Assonta, megeteti a lovat is, meg hát ő is egyet iszik. Mind aféle ember. Hát vásárru, nem. Vásárru

gyütt, hát ugye ő efáratt, kállott bemenni innya. Hát assongya, ittek szépen, az asztalná ass mongya egy ember, assongya:

- Barátem! Eszt a lovat maga hunmajd hozza?

Asztán monta, hogy hunmajd hozza.

Assongya:

- De jó vigyásson ám! Mer hogy magát őthun má várgyák. Mikor maga megy, az uccán má várgya egy ember. De jó vigyásson rá, mer - assongya, - eszt a lovat tönkreteszi.

Hát asztán várta az uccán egy ember. Akkor asztá elgyütt az istállóba, körütapogatta a lovat, körüsimogatta, megfogta kötőféktyét, annak megen vége lett. Micsinyállak? Elment.

/S ismerték maguk azt az embert?/

Hogyne. Isze eccer az én uram akarta lünyit, az erdőbe kergette. De ugy futott, olyan cakkossan, hogy nem tutta lelünyit.

Asztán hát akkor elmentem én megen a javasasszonhó, hát assongya énnékem, assongya:

- Angyalom - assongya, - isze ebbe lóba csikó is van.

Ott vót pontossan, ahogyan megöntötte, a lónak a hasáná egy szép kis csikó vót, föllü a lóba. Hasagyűjök én, mondom a zén uramnak:

Á - mondom, - miféle ember, az annya ere-ára van neki, - meg minden. Közbe mondom: - idefigyell! - De még a viaszt is mutatta.

Átnegyünk a szomszédba, rokonunk is vót a család is, maga. Tudod, a Kollár néni. Szóval a nagynéniye ura. Hát gyün áti, megnézi a lovat, assongya:

- Hallod! - assongya. - Isze ebbe akkora csikó van, hogy ez nem is sokára - assongya, - lecsikózik. Ez a, - assongya, - ebbe akkora csikó van má.

Mer a miénk nem hitte. Émonta azt az assont mindenfélének. Hogy a hogyan tud ijent mendanyi a véh ere, ára. Ugye emléksző rá? Nem hittük.

Hát aztá mondom:

- Hogyan?

Hát aztá sógor is bebizonyította, hogy csikó van benn.

Hát miink ementünk a mezzőre. Há egy ojjan, egy hónapra. Kimentünk a mezzőre krusplit töttenyi. Hát én nések hátra: kinn a csikó. A lóbu. Miink arra még rá se gondótunk. Akkor aztán:

- Micsinyállunk most? Micsinyállunk?

Ugy hozattuk haza a csikót. Hát arra ki is gondót vóna, hogy abba csikó van? Ugy hozattuk haza. Fogtunk az országuton, ugy kösel vót a, sőt egy taligású, azon kimentünk és egy em, kerestünk egy ojjan egyónt, hogy aki má jön haza és aztán a kocsi után kössük majd a, a lovat, meg ő is a szekerünket hazahuzattya.

Hát aztán, tudom, kösbe nagy szél fujt. Gyűnnék haza.

Hát aztán:

- Micsinyállak a csikóva?

Annyira megerősített, hogy kétfelű a, átment ám. Lábam között vót a csikó. Érdekes, ugye?

És levetettem egy piros szőnyét magamru, hogy a kicsikó meg ne fázzon, azt szépen rátettem. Ráattam valóságga és akkor, hát asztá kérem szépen, mire ná Kanizsára érünk, a Kanizsa végihős, olyan erős vót a csikó, le köllött szányi róla.

Ez így van ám télleg. Ez ezen mód, szentigaz. Így van!

Hát asztá még a mezzőrü nevettek is, hogy a csikó feje velem utnakindut.

Hoztuk a csikót haza. Hát asztán, hazagyüttünk. Assongya a zén uram, assongya:

-Az annya ére, ára, annak az aszonnak! - assongya. - Ezután hiszek neki - assongya. - Hát ki gondóta vóna, hogy ebbe a nagy, száraz lóba csikó lessz?

Hát asztá abbu lett egy ojjan gyönyörűszép csikó, de akkor elmentem megen, megöntettem a lovat, hogy ugyan mast, hogy ne tuggyon neki ártanyi.

Akkor aszonta jez nekem. Assongya:

- Idefigyőjjen! Azok most annyira pörének, azok az egyének. Magával máma találkosnak. De maj viczorgatnak ám magára! De - assongya, - mikor; nem magának mutatom, hogyhát, maga így csinállon, de ide, igen. Fügét. De ide köténye alá tegye kezét.

/Mind a két kezével?/

Igen. Hát gyűvök. Nem is gondutam, hogy hát igaz

lessz, hogy én találkozzom velük. Rá se ázottam. Gyűvök én ki, ahol mos lakunk, ez még csak egy ojan rét, e kis föld volt, ojan üres hejiség.

Üres hejiség. Hát kérem szépen, gyűvök, az a kettő meg gyün innejd alluru, a főggyüktü. Gyün mind a kettő. Vicsorgattak.

De én meg csak szépen. De asszonta, hogy: A szemük közzé nézzén ám! De jól:

Néztem a szemük közé. Kabostak mind a kutya. Asszonta: Mer hogyha - asszongya, - nem teszi - asszongya, - a keze, kezét fűgébe. És asszongya, asszongya, akkor azok magát úgy megrontyák, hogy magabu asszon sose lessz.

Gondótam magamba: isze tartottam én kettőt.

Asszá attam nekik fűgét. Hát vót bosszorkány és vót és vót.

Megdöglötték má. Hála Isten, megdöglötték.

/És a temetésükön nem volt vihar? Vagy valami ilyesmi? Mert mondják, ha ezek elpusztulnak, akkor csunya haláluk van./

Az vót, hogy döglötték sokáig. Alig tuttak megdöglenni. Azok alig tuttak megdöglenyi.

Mer így is vót és nem is bossótem ojjat, ami nem igaz, én csak assz montam, ami igaz.

Bekünk sok kárt tettek, tehenünkkel, minden. Sok minden vót minálunk. Sok baj.

Tehén hasznának
elvétele.

Ak.: Üsv. Dolmányos Károlyné,
Gerold Anna, 73 éves,

Szentahályhegy, /Somogy m./,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

Aki ott marad a hegyen. Az asszony elment haza. Igen. És az az ember meg igen korán ment vissza a hegyre. Hát nem is tudott másképp bemenni, ^{beugrott} ~~hazugnak~~. Láttá: az istálló nyitva van, egyenest odament. Akkor fejt az asszon. A szoknyája alla az mind meg vót kötözve stiép szallagokka. Egyik ijjen, másik ojjan. Abba fejt. Mind körül lóggott, uszott. Asztá akkor mikor odaért az ember, akkor irtón megjedett. Akkor irtón megjedett, mer, mer a tej az mind ahho tehénhő ment, az övéhő. A tej. Mind odament és onnaj fejte le a saját istállójába, amit sokat fejt. Izé, ami sokat ehuzogatott, aszt mind ott fejte le. Akkor egy illető meg aszt is látta, mikor, magyarul megmondom, okáda ki nagy sajtárba a tejet. Telilott a sajtár. De mindég ette a rosszab, a gyomra mindég fájt. Pingott.

/Nahát. S akkor azért elvitték tőle a tejet?/

Akkor mosayi, gumikeasztýübe szokott mosayi. Hát aszt nem tudom én, hogy aszt mér csinýáta. Borzasztó vót. Hát most ha illenyek vónának mi lenne megencsak velünk? Nekünk nagyon sok kárt tett. De ha montuk, ha jén valakinek montam, vagy siránkosztam, hát ugye kár, mikor valakit emyire tünkrotesznek. Akkor, akkor kinevettek minket.

Na, akkor asztá, mikor ráakatt az is, aki éngem kinevetett, pontossan ugy járt. Pontossan ugy járt. Akkor én meg igen örütem neki. Nagyon örütem neki.

Ördögök elviszik
a káromkodót.

Ak.: Sötét Ferencné,
Kollár Mária, 53 éves,
Szentahályhegy, /Somogy m./,
Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

A zalaszentiványi faluba vót egy igen-igen goromba, igen káromkodó ember. Asztá monták neki: ne káromkoggyon, mer majdeccercsak az ördögök övisszik.

Nini! Hát ütöt az ördögök? Ojjan ördög nincs ezen a világon.

Asztá fuvarozó ember vót. Kövecset hordott. Gyütt haza. A zalaapáti uton mikor gyütt, ottan megállótották. Egy drótos. Azután. Nem, üveges. Megállította. Aszongya neki:

- Az anyád ere, ára, iszen az üveged eltörrik a kocsin!

- Ne féccs te! Csak á meg!

Megát. Nem akart megányi, de meg köllött neki áni. Fülül, akkor megy odább, akkor fönt mellette egy drótos vót meg egy üveges. Kétfelül. Az ember középenn üt. Há mindent beszétek neki, de eccsak igen káromkodott, hogy szállanak le kocsijára.

Mennek odább, akkor meg egy kotlóstyuk ment a csirkéivel öggyütt. Az egyenest, mind, nem is állította meg, accsak mind föröpüt a kocsijára.

Ha akkor, mikor beértek má a zalasszengyörgyvári határba, ott meg két disznó futott a lovak elejbe, azok meg egyenessen háccsó, tiszta legháttu ugrottak fö a kocsijára.

Két fekete disznó. Hát az ember akkor má akkora méregbe vót, akkor asztá elkezdett fényi az ember.

Hát. Akkor asztán annyira teli lett a kocsija ná, annyi minden vót a kocsiján, hogy a lovak nem tudtak hogyan mennyi. Hazaértek, mind a két ló fűdhövägta magát, azok eccerre szegények megdöglöttek, az ember meg nyitnya be a szobaaajtót, ottan beesett, onnáj huzták el, ott meghat.

Evitték az ördögök. Lássa? Hát ez így vót!

Sokszor emeséte az én édesapám, hogy ő, őneki az apya mindég arra kérte, hogy:

- Ne káromkoggy! - Ős - Ne káromkoggy, mer elvisz- nek az ördögök!

De én mindég aszontan, ollan ördög nincs,

Ass monta nincs Isten se, nincs ördög se, nincs semise. Ő csak úgy tett, hogyan ő akart. Na, asztán akkor féttibe halt meg. Mer annyira meglepték, akkor látta, hogy vannak ördögök.

Lidére udvarolni jár.

Ak.: Sötét Ferencné,
Kollár Mária, 53 éves,

Szentmihályhegy, Komogy n./

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

Az öreg Szabó néni szokta nekem mesélni, hogy 5 mi-
kor fiatal leány vót.

/Hát körülbelül mikor volt fiatal leány?/

Fiatal. Hát harmincötbe hát meg. Vót má az akkor,
körülbelül, má hatvan, hatvanöt éves biztos vót a Rozi
néni. A múlt század végib vót.

Akkor meséte, hogy őneki vót egy vőlegénye, kérésze.
Aki este ő szokott hozzá menni egy esténként látogatóba.
Asztá mindig mikor kikisérte a kapuba, mindig adott neki
pogácsát. Asztá ő assongya, mindig assz montá:

- Edd meg - assongya, - eszt a pogácsát! Neked hoztam.

Hát assongya, ő meg szokta ott a kapuba ennyi eszt a
pogácsát. Hát olyan különös izit érzett neki.

Eccer asztán nem ette meg a pogácsát, hanem eldugta
az övgyibe. Asztá este, mikor bement, ottbenn a lámpáná
megnézte, hát lótrágya vót az a pogácsa, asit ű pogácsa
képpen adott neki.

Asztá másnap megin, mikor ment a vőlegénye, akkor
keszte figyelni, aszonta: megfigyeli. Ez biztosan, hogy
lidére lessz, mer hogy őneki lótrágyát adott pogácsa he-
lyen. Hát asztán megnézte a lábát, ahogyan a nadrággya
fücsuszott, szőrös vót a lába és lólábának. Assz montá,
hogy lólába vót.

Es akkor asztán elkészítette, szentőtvizet tett az Őlibe egy kis üvegbe, másnap asztán, mikor kikisérte a kapuba, akkor lelocsóta szentőtvizzē.

Es azután - azz mongya, - tšbbet soha az életbe nem ment hozzája, mer bizonyossan lidére vót es a szentőt vizzē elüzte a hástu.

Kránio német őriz.

Ak.: Úzv. Dolmányos Károlyné,
Gerold Anna, 73 éves,

Szentmihályhegy, /Somogy m./

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

Hát ugye negyvennyócba, mikor begyűttek ezek a rá-
cok, akkor ugye háboru vót itt. Asztá eldugták a pénzse-
ket. Elásták az emberek. Ugy mind, mind most is háboru
alatt, ugye eldugták, mindent, hogy e ne loptyák. Akik
begyűttek, az oroszok. Asztán edugdozták a gyepükbe, ak-
kor a hegyekbe, ugy a mezzőre, asztán este mindig lángót.
Meg, látták az emberek, hogy a lángot a föld.

Asztá vót nekem egyy ángyon, az meg kiment a, a-
soknak a kertyük véginé vót nagy gyepű. Postakertnek
monták. Amak vót nagy gyepűje. Asztá e meg kiment este,
mikor meggyűtt az ura a hegyrű, vaj hunnan lovakka, ak-
kor monta:

- Mennyé ki - assongya, - kassátem lucernát, hozzá
a lovaknak!

As meg kiment, asztá smind kiteritette a ruhát,
hogy hát rak bele lucernát, asztá odament egy kis krá-
niogyerek. De azok ollanyok vótak, oan kis picin piros
sapka vót a fejibe, ollan kis gyerekforma vót. Asztá
monta neki, assongya:

- Gyűszte nénye! Gyűszte!

Akkor az ángyon meg igen sletett, hogy viszi be ja
lucernát.

Assongya megint neki:

- Győszte nénye! Győszte!

Mikor má harmaccor mongya, akkor:

- Menny innejd! Fenyé egyen meg! - assongya, -**HAGGY**
bókémét!

Akkor ekezdetten igen-igen jajgatnyi. Az asszon. Az a kis kránigyerek. Kránic! Kránigyerek. Ugy no, ugy hívták. Asszá akkor mondta, hogy:

- Jaj, jaj! - assongya. - Éngem, én nem szabadulok meg - assongya, - soha!

Mer azok örözték azt a pénzt. Ugy vót mondván. Asszá assz mondta: U addig meg nem szabadul, míg majd - assongya, - akit előtte ütötnék nyárfát, abbu lessz teknyő. Akkorára megnyől, hogy teknyőt csinának belülle, amejik gyereket abba ringatnak, majd még ha megnyől, az wáttya meg őtet. Addig mindig szenvennyi kő ott, azt a pénzt öröznyi.

A asszá, mert aki földásta eszt a pénzeket, mer ojan, ojan üstdolgokba, mint régen, ojan üstöt. Abba rakták ezeket a pénzeket, asztán ugye, hogy a földbe e ne rohaggyon. Az biztosítva vót. Mind esüst meg aran pénz vót régen. Assztán ki asztat földvette, mer vótak emberek, de aki asztat földvette, az nem ét soká. Mer a pára földobta magát és az rövid időn bellü meghat.

asztán akkor vótak itt Nagykanizsán, mer én én nagykanizsai lán vótam.

Nagykanizsán vót két ember, kirü mesétek az öregeink, hogy szógáva vetették fö, hogy ne ők.

/Hogy ne ők haljanak meg?/

Ja. Assztán földvetették a szógáva, de jezt titokba

ján, nem vót szabad esztet tunnyi senkinek. Ez titokba történt.

Asztán meggazdagottak. Fődeket vásátak, birtokot, mindent, de a szolgát, az nem sokáig ét, eltemették.

En is ugy mondom, mind ahogyan hallottam régen.

Tehénrontás.

Ak.: Özv. Varga Józsefné,
Harsányi Matild, 70 éves,

Szentmihályhegy, /Somogy m./,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

Mikor én fiatal asszon vótam, egyy éves asszon vótam, mink az após házáná külön lettünk. Asztán az én uram testvérgyének is vót három darab marhája, meg nekünk is. Asztá mikor különb lettünk, mindig a két tehenet egyyéfogták. Ugy dógoztak. A többi fiatal állat vót.

Asztán mikor megtörtént, hogy most nem engedett énvelem dolgozni, mer dolgozni járt ide a nagymalomba, akkor asz monta énnekem, hogy ne engedgyem befognyi a teheneket. A tehenet. Asztá akkor asz monta ja, odagyütt az én urannak a tesvérgye, asz mongya, hogy:

- Nem engeded?

Montam:

- Nem.

Odahitt az asszóssa, az meg csak ádogát ottan. Az én teheneim többet fű nem kötök, s fű vótak puffadva. Mind nyögtek és nem ettek. Asztá akkor gyüttek a szomszédok, mindent montak. Hát micinyállunk? Semit nem tuttunk vele csinányi, csak amnyit montak, hogy vezessük ki jabbu zistálólóbu.

Hát én meg émentem a javasasszonyho. Megüntettem. Evittem a kötelét. Meg a két szarva közit is, haját levágtam.

/Hol volt ez a javasasszony? Itt Kiskanissán volt?/

Ez? Nagykanissán vót.

Assz monta énnékem az az asszon. Megöntötte. Ugy vissz-^assa. Tálba tett vizet, asztá megöntötte. Amikor asztat ki-
vette, akkor leolvasta róla, hogy mi van. Assz monta, hogy
egy asszon elvitte annak a haját a keresztuttra. Asztá asz-
tat onnajt évitte a szél. Ezen gyógyittani nem szabad, szó-
val nem tud ezen segíteni.

Asztán akkor, jó van, én a tehenet elattam, mer hát
az mindig ujhold, mikor megujat a hold, akkor ugy fojt,
csöpögött a víz minden szál szőrirül, meg fődühöverte magát.
És tehenet, szóval tejet nem adott. Asztán akkor elattam,
ja evittem a piharcra, evezettük. Nem tuttuk elannyi seho-
gyanse.

Akkor szegén apám assz monta, hát neki meg, épütünk,
igen köllött a pénz:

- Nektek - asszongya, - itt a pénz, - akár mennyit
kaptatok vón a tehényér.

Assz tutta hasznányi. Ott is csak mindig beteg vót,
annyit tutta, hogy befogta az is, asztán dógosott vele.

Akkor asztán jött egy, ugy történt, hogy a tehen,
asztá lett borgyuja. Igen szépen kijavut. Na, asztán ak-
kor elatta az én apám. Asszonta:

- Most eladom, mer hát most szép.

Elatta egy embernek, itt a mi uccánk végén, asztán
ugy gondóta apám:

- Én nem bánom, akármi lesz vele, de hát én nem tart-
hatom meg. Csak valami pénzt aggyanak érte.

Megvette itt az uccánk végén a Pisti Jóssi, ez a
marhakereskedő. Asztán assz monta, mikor megborgyuzott,

ott vótam Apámmá vártuk és azt mondta:

- Gerold bácsi! Megborgyuzott a Tükrös, - asszonya -
de tuggya mennyi tejet fejek? Tizenkét litert naponta.

De azt mondta ám a javasasszony, hogy minálunk az
nem ad semit, az úgy meg van téve, annak hasznát többet
sose vesszük. Aztámog, a Hunyadiékat. Tudod ki tette meg?
A Hunyadi Kati néni. Az olyan bossorkán vót. Ajaj! De még
míjen! Az akit akart, megtette neki, hogy hát, amit akart,
hogy hát az, többet haszna nem lesz. Ijjenyek vótak a
bossorkányok.

Azt mondta, minálunk nem lehet hasznányi, hanem asszon-
gya, majd ha máshova kerül, más gazdáján, maj tutta is.
Hát ijjenyek vótak a bossorkányok régen. Ijjen, a szájukra
vettek, szóval akit akartak.

/Körülbelül hányban volt ez?/

Hányba vót ez? Tizennégybe.

/És hogy hívták azt, aki ártott neki? Aki megtette?/

Hajner Józsefné.

Rontás.

Ak.: 56v. Dolmányos Károlyné,
Gerold Anna, 73 éves,

Szentmihályhegy, /Somogy m./

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

Azok csináltak nemcsak nekem, másnak is. Ha elmentel valahová egy gamajléhordó vödörér, hogy ünnekik nem elég, akkor ott má nem fejtek, ha elmentek egy kapáló ekéjér, ott má nem fejtek, asztá idegyűtt hozzá egy illető az uccábu, hogy:

- Józsi bácsi! Jaj, beszórom magamat!

Aszongya:

- Na, vigyázzon ám magára, az anyja hét ére, ára, mer, - aszongya, - magát megölöm!

Aszongya:

- Mór?

- Mór? - aszongya. - Tizenkét liter tejből nincs tej?
- aszongya. - Most ott vannak a tejesek. Mit adok nekik?
Mit adok.

Asztá megveregette a vállát:

- Na jó van, csak menny haza, menny haza!

Elgyűtt a saját lakására, mer akkor má monták, tutták. Mer átiellenbe is vótak illen bajok. Nagyon sok bajok vótak. Nekünk is.

Há most nem tunnek ártanyi má. Nem, megdöglöttek. Szépen megdöglöttek. Mer azok nem ugy haltak meg. Azok megdöglöttek. Megdöglöttek valósággal.

Akkor asztá, kérem szépen, amikor nem vót másnak baja, asztánnék sirtam meg panasskottam, akkor bemonták

neki. Akkor vigyorogtak rajtam. Meg gunyóztak. Meg minden.
Hogy nincs ennek, ennek megboszorkányozták. De meg én!
De meg én!

/Most akkor itt hallottam, hogy mondják, hogy az az
asszony, aki bossorkány, tehát a halála előtt csak úgy tud
meghalni, hogyha átadja a tudását, a mesterségét egy másik-
ra. Így van ez?/

Így van. Én hallottam, hogy át is adott. Át is adta.

/És azt nem tetszik tudni, hogy hogyan adja át?/

Aszt nem tudom. Ajándékot adott, hagyogatott, ennek
eszt, annak aszt, így mindenhogyan. Iszen má meg is, meg
is kéküt egyik, mikor má, má sokka előbb, oan kiók vót,
oliam tárgyalagos, ollen minden. Akkor még főnt járt. Ne-
kikesedett sirnya.

Asztá én mondom:

- Már sir annyira?

Mer asztá közbe meg szótunk, bossótunk. Nem lehetett
én, nem beszélünk. Nem tudom niczinát. Mindig bossótunk
közbe ókor-ókor. Ugy, hogy mintha semmice történt vóna.

Asszonya:

- Gyerökös, nem tud meghányi az uram. Nem tud meghal-
nyi. Gyerökös! Nem tud meghányi.

/Férfi volt, aki rontott?/

A férfi vót a, a férfi vót a beteg. Az asszon meg
örzött. Örözte teheneket.

/Most melyik? Mind a kettő tudott rontani? A férj is
meg a?/

Mind a kettő. Egyforma vót. Egyformán.

/Ugyanezek voltak, akik a?/

Ugyanezek, akit a Matild néni mesét, hogyhát ezek jártak vóna el így a teheneket megszapnyti, mer rengeteg tejessük vót és nagyon sok tejet fejtek, tuttak ehoznyi. Hát mindenki gyanította őket, hogyhát hogyan, hogy nekik mindig ojan sok tejessük van és sok tejet tudnak eladni?

Asztá népek beszétek, hogyhát valószínű, hogy ezek mennek el éjszaka valami álatnak a képébe.

Hát aztán az egyik háznál is észrevették, hogy egy nagy béka szopta a tehenet. És aztá leszurták vasvilláva. A férfi ment és aztá leszurta vasvilláva. De reggere az a béka lement a vasvilláru és kikaparta allu a földet és eltűnt.

Asztá másnap kíváncsi vót az illető:

- Na, - asszonya, - én elmegyek, megnésem eszt a, - vajjon mellikükön látnyi meg, - asszonya, - vagy meg-e látnyi a vasvella szurását?

Hát aztán az asszonnak, assz mongyák, hogy az asszonyon lehetett meglátnyi a vasvillának a szurását, ahogyan megszurták a békát. Hát akkor aztán ezeket gyanították teljesen, hogy hát ő boszorkány.

Az egy hétig beteg vót. Errő is tudok mindent.

Assz mongyák, hogy beteg vót utánna, mer ugye jó össze is verték azt a békát, és aztán utánna nagy be-

teg vót, feküdt.

Es azs mongyák, hogy hát ki szokott reggelankint menni a rétre egy fejár abrossza és a harnatot szette össze és mindig abba törölgette tenenét, hogy sok tejet adjon.

Halott-jelenés.

Ak.: Sipos Istvánnó,
Szeles Katalin, 57 éves,

Szentmihályhegy, /Somogy m./

Gy.: Sperjessy Ernő, 1963.

Most. Most történt. Mikor? Eszelött csütörtök
Szerdán. Szerdán. Itt látta, hogy. Szóval gyűtt feléje.

Asszonya:

- Mama! Gyűtt elejbém.

És a Katit rántotta le a sutru. Akkor a, kitért
ez a szegén boldogut Pannus, ez itt kitért az utra,
- asszonya, - és űk meg a kocsiutra. ű meg a gyalog-
utra tért. Akkor a katit rántotta le, hogy, hogyhát hogy
gyűjjön onnadj, hogy nehogy mennyen neki. S a Kati asszon-
gya, ő nem látta. És nem mertte neki mondanyi, míg hasa
nem értek.

Amind beértek az előszobába:

- Jaj, mama! Alstik?

- Nem alszok - mondom.

- Jaj, láttam a Gyurkovics Annus nénit.

- Á, ne beszélj, te buta! Hát gyerek.

- Isten bizon, mama, láttam. Hát megismertem, hogy
az vót - asszonya. - De mér énnékem mutatkozik? - asszon-
gya. - Há ménem mutatkozik a csalággjának?

Igen. Pejig hát ugye az a gyerek nem monta vóna, ha
nem. Éppen fél tiskor. Este. Fél tiskor.

/De ufye, Annus néni nem bántotta?/

Mem. Eltért.

Aszongya ők a, ő a kocsiton ment, ő meg körül-
ment, - aszongya, az uton.

Es ez ugy is van tanítottácsi. Ijen világos nappa
látta.

Halottjelenés délbén.

Ak.: Sipos Istvánné,
Szeles Katalin, 57 éves,
Szentmihályhegy, /Somogy m./
Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

Tuggya, itt a Miszer-féle szőlőbe, ahun, azok bér-
rőték, azok munkáták aszt a szőlőt.

Akkor mikor meghát a Béza, akkor átatta a izé,
sógornak. És én débe mentem a tanácsba. Ott a kis mez-
són kapátunk.

Akkor e köllött mennem a tanácsba, akkor montam
a menyeanek, mondom:

- Én elszaladok föl a tanácsba, maj mire ti meg-
gyüttök - mondom, mer hogy ebédezzünk, - arra - mondom -
kész az ebéd, minden, én csak kitálalok - mondom.

Főszaladok a tanácsba és hát hazamegyek. Hát aho-
gyan így megyek, látom ám, hogy valaki ott kötöz. Hát
télleg aszitem, hogy kötöz valaki. Így hajul.

Hát, nésem én, nem vettem le a szememet, most: ez
a Tialér Teréza. Mer mink csak úgy hittuk. Ez a Tialér
Teréza.

Még így spekulátam:

- Ej, - mondom, - isze még magannak se hissem e, -
mondom. - Hát isze az meghát!

Hát asztá még most is tudom, pejig nem láttam, mi-
jen ruhába vót étemetve, mer nem mentem, nem igen szeret-
tem a halottat megnézni.

Ojan fehér kendő vót a fején, asztá ojan ződ csik,

ijen mind a kicső, ojan csak vót rajt. És rózsaszínű szoknya, fehér kötén vót előtte. És így hajut, kötö-
sött.

Hát most talán a jó Isten is úgy akarta, hogy egy pillanattig, mikor má odaértem majnem hozzá, hogy e pillanattig levettem a szememet róla. Eltűnt. Mincs.

Mig odaértem a tükéző, egészen oda, még mentem is főnhangon:

- Ej, Tréza, - mondom, - de egy tükét se nem kötötté meg, - mondom, - jába gyütté kötömyi!

Hát ezt pontosan láttam. Világos nappa.

Ak.: Sipos Istvánné
Szeles Katalin, 57 éves,
Szentmihályhegy, /Somogy m./,
Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

Aszt is láttam. A Furi Jósikát. Aszt itt a temetőnél.
Ott ahol a mi kukoricánk most van a temető alatt. Akkor
szólló volt még. Asztá ott kapátunk, hát asztá énnókem
mindig szokáson, mikor mekkondul a harang, akkor meg-
átam, hát imátkoztam ugye. Körösetötvetek, mondom:

- Imátkozok.

És arra néztem így, a temető felé. A Furi Jósika
ment. Hát ahogyan fő volt ötüzve, aszt láttam, há meg
megismertem a Jósikát. Hát az ember csak megismeri. Még
montam is a menyemnek:

- Nézd! - mondom. - Ott megy a Furi Jósika!

- Áj, annya! Hát ne beszéllen ilyen butaságot -
assongya. É s nem látta.

- Hát nézd, - mondom. - Most ér keresztül ott, a
temetőnél.

De tuggya, az ojjan könnyen, hát mer hát én nem,
egy élő ember nem lép ojjan könnyen keresztül. Csak kö-
rösztlépett és bement a temetőbe. Most, elmentem.

Assongya a menyem:

- Nem igaz, annya, - assongya, - mer ugy mongya:
annya, - hát annya, ne butáskoggyon - assongya, - hát,
ol mer mennyi a temetőbe?

- El - mondom. - É s - mondom, - nézd, most megné-

sem, hogy nem akard elhinni, hogy a Turi Jóska vót,
most pontosan emegyek, megnézem, hogy van-e valaki a
temetőbe?

Megyek oda, a világon nincs senki a temetőbe.

- Hát - mondom, - most nem hiszed e, hogy a Turi
Jóska vót? Hát csak megismertem, hogy a Turi Jóska vót!
Hát - mondom - csak én.

De ű nem látta.

- Hát te nem láttad, neked nem mutatkozott, - mon-
dom.

Montam, montam a feleséginek is, hogy láttam. Min-
gyá abba az évbe mikor meghát.

Halottjelenés
világos nappal.

Ak.: Sipos Istvánné,
Szeles Katalin, 57 éves,
Szentmihályhegy, /Somogy m./,
Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

Hát eszt pontosan láttam. Pontosan láttam. Szó-
ve én ilyent, sok mindent láttam. És énmekem nem akar-
gyák ohinnyi, - mondom, - akkor meg világos nappa megin
láttam ott shun a, most ez az igényöt földenk van, ottan
puccolon a rétet. Ottan. Pucótam a rétet, megint harangoz-
nak dére, megállok, imátkozok.

Hát egy kicsit nézek így āra, āra a horgos felé,
há nem látok senkit. Egy pillanat alatt csak gyűn egy
ember, most is tudom, ojan ződ kabát vót rajta, de így
csak rá vót akasztva. Oan ződ kabát, ojan mind a lódenkabát
vót, hanem fél ződ kabát. Akkor meg csizma vót a lábán
és fekete kalap.

Most tanítottóbácsi nem gyűtt āra énfelém az ut, a
sutom, mer én az ut mellett ádogátem, úgy imátkostam,
hanem asztán itt a gyepüná fölépett és egyenesen itt
gyűtt köröszti a réten. Nem úgy, az uton nem gyűtt fő.
Mer tuggya az a szellem, eszt én má régen hallottam,
meg olvastam is könyveket, hogy ez nem talál, ijjen
élőve nem akar talákozni. Élőve nem akar talákozni.
Aszt kerüli. Elkerüli.

Asztán hát én meg ojan buta vótam, csak ment ijjen,
tuggya, az nem is megy mind ijjen ember, hogy ő. Hát ijjen
ember, csak mozog a feje vagy néagelődik, vagy nem tudom

ni, de az, az egyenesen és úgy, nagy léptekkel ment, asztán onn hille vótam: most ez élő-e, holt-e? Így spekulátam. Ment ára a pince felé. Elment a pincéig. Egisz pincéig láttam. Aszt asztá én meg mentem utánna. Hát én most megnézem, hogy ki ez! - mondom. - Megnézem, ki ez.

Elment szépen a pincéhő, eltűnt. Nincs. S elmentem a gödörbe megnézni, mondom:

- Ugyan, csak nem-e ment ez a gödörbe? Nincs sehun senki. De ott is csak a jó Isten is úgy akargya, hogy az ember nézzen szájja, hogy, hogy ötünik a szeme ellé. Asztá hogyan én mentem a gödörbe, hát nincs senki. Há nincs senki. Tuggya, az ojan félelmet adott nekem, hogy el kellett haza menni.

Megijettem. Azér megijettem. De mi a nyavala vitt utánna? Hogy mér mentem utánna, hogy megnéztem: hát ez élő, holt-e, vagy hová megy ez? Se nem köszön. És még tuggya, amyi eszem vót, hogy majnem monsam, hogy: Agygon Isten!

/És nem szabad nekik szólni?/

Nem, nem szabad. Nem szabad háborgatni őket.

/És hogyha valaki mégis szól neki?/

Aszongyák, hogy az nem tér az ut, szóva oda, ahun majd jött ő, oda nem tér abba, azon a napon. Hogyha valaki háborgatja. És akkor jajgat. És akkor jajgat.

/És, de így szokták mondani, ha valaki megijed, vagy lát szellemet, valamit szoktak mondani, hogy ne hogy bántsa, vagy, vagy valami ilyen nincs? Hogy?/

Nem, nem bántja.

/Nem tud arról, hogy hogy szokták őket távoltartani? Hogy mit kell mondani ilyenkor, mikor valaki lát? Ugy magában?/

Ja. Hát ugy, assz mongyák, hogy assz kő mondani, hogy, nem tudom hogy, hogy:

-A szent kereszt törgyön meg!

Az én boldogut apám mindig asszonta:

- Gyerekek! Ha ijesmit láttok, csak môngyátok, hogy: "A szent kereszt törgyön meg!" Mer mér kóvlász? - asszongya. - Mer aki kóvlász - assz mongya, - az ugyse, - assz-mongya, - az Isten úneki nyugalmat nem ad - assz mongya. - Azér küll neki kóvlásznyi - asszongya. - Mindig - asszongya, - csak asszongyátok neki, hogy:

- A szent kereszt törgyön meg!

Jajgatás jelenes.

Ak.: Sipos Istvánné,
Szeles Katalin, 57 éves,
Szentmihályhegy, /Somogy m./,
Gy.: Ungerjessy Ernő, 1963.

Há! Hát még olyan kis diák voltam, akkor meg mentünk édesanyámmal. Hát az meg valóságba jajgatott. Egy szidó hát meg itten, a jizébe. Itt az állomáson. Ijen tyukász vót. Asztá meghat a vagonba. Tuggya Isten, csak összeesott, asztá meghat. Asztá akkor is mentem, édesanyám, sokan mentünk. Valami nyócsan vagy kilencen. A boldogut nézém elejbe. Hónap-számba járt, asztá assongya édesanyám:

- Gyertek gyerekek, emennyünk elejbe, evve éjfélí vónatta gyün - assongya, - hogy hát fél hazajönni.

Hát mennyünk mink, itt a kőudvar, ugye az a laktanyák, hát ugye akkor nem vót itt laktanya, ára ment az ut le,, akkor nagy sár vót, itt szentmihályi bucsu vót ippen. Bucsu előtt való este.

Hát asztá a Hajdinák Pista is, az még élő ember, Pátróba van, az ment legelő. Assongya:

- Gyün ám valaki!

Hát jó van, megátunk mink, hogy gyün valaki.

- Hát most hogyan kerül? - assongya. - Nagy sár van.

De az így került bison, mer ő főment a partra, ez a szellem és nem is hallottunk, hogy jön. Nem. Senki aszt nem hallotta. Ő meglátta, assongya:

- Ki jez?

Nem, hát hogyan szól. Nem szól.

Megin mogyas:

- Ki ez?

Nem szól. Csak szölongatta:

- Ki jez?

Akkor az én szegény édesanyám aszonta, mer a nagybátyánk, az meg ide vasutra járt, meg horvátu beszét mindig édesanyám, tilosi lány vót. Én nem szerettem soha /horvátul beszélni t.i.!/. Minden szót értek, még a valóságos horvátnak is, szerbnek is, mindenkinek megértem, de csak ugy beszényi nem beszétem, asztá oan, valahogyan nem szerettem soha horvátu beszéni. Akkor édesanyám horvátu szót nagybátyánnak, hogy

- Te vagy?

Hát nem az, mer nem szól, ugye. Akkor én mentem legbáttul, édesanyám előttem és így fér, így megát a parton. Ez az ember. Így megát. És így rám néz. Édesanyámat férorántom:

- Édesanyám, gyűjjön! - mondom. - Isze itt ádogál!

- Aj, ne beszé, isze itt nincs senki.

- Dehogyanem, - mondom, - isze itt van - mondom - itt ádogál!

És hogyan elmentünk előre, az kööszüllépett itt be az erdőbe, kööszüllépte, itt az erdőbe, ugy elkezdett jajgatnyi. Horvátu. Jaj meni! Jaj meni! Ugy kiabát: Jaj meni! Jajgatott. Hát ugye ezek futás, minden. Én magam elmarattam. Én mikor kicsi vótam, tanító bácsi, én nem fétem soha. Én temetőbe is omentem vóna éjje. Én nem fétem. Szegén anyám is futott le. Pedig az nem látta. Mégis csak hallotta, hogy aszonta: Jaj meni, jaj meni!

Hagam marattam ott. Leértek. Édesanyám kijabál:

- Hol vagy, te lán?

- Itt vagyok - mondom.

- Gyere hama!

De ugye nem úgy, nem, hogy szóva monta vóna, hogy: Nem féssz? Vagy valami. Csak:

- Gyere hama!

Há mennek, mondom: Had jajgasson, isze ezen a nagy horgoson nem tud közösztyűnyyi, - mondom. - Csak jajgasson - mondom.

Hát ugye nem, valahogyan úgy vótam ám, hogy nem tuttam ám, hogy féni kő ijenyektü. És leértünk, jajgatott. Mikor az álmásba beértünk. Még akkor is jajgatott. Akkor is jajgatott. Még a főnök assonta, hogy:

- Gyűjensk e velem - assz mongya. - Talán valami légrádi? - Ugye akkor a légrádiak átjártak. É Talán gyütt bucsura - assz mongya. - És ezér - assz mongya, - valahun el-tévedett, meg minden - assz mongya, - vagy be van rugva.

- Ej, - mondom, - főnök ur, ez nem igaz! - mondom. - Isze ott elöttem ádogát - mondom. - Akkor mé nem szót? - mondom. - Légrádi? Isze horvátu is szótak neki, meg magyaru is. Mindenhogyan, de sehogyan se szót vissza - mondom. - Hát ha néma lett vóna - mondom, - akkor jajgatni nem tunna. Akkor nem tud jajgatnyi.

Hát asztánnék akkor nem menyünk. Az, hogy a Hajdinák Pieta másnap regge gyütt haza, ott, a Hajduékná alutt. Azok vótak akkor ott lenn, ott, amind a Janosi lakik. Váltókezelő. Azokná alutt, nem mert hazagyünni, úgy ráz-

ta a hideg, hogy esuda. Ojja nagy félelmet adott neki.

Akkor:

- Ugy kő, - mondom, - Pista. Minek kijabáté? Hogy:
Ki vagy? Ki vagy? Há ment vóna, - mondom.

Hát ez, ez biztos tanítottácsi, de ahogy valakinek
beszéltem:

Ó, nem igaz ez! Hát aki meghal, azt nem lehet lát-
nyi!

Pejlig dehogyisem! Kem mindenkinek mutatkozik.

Jajgató éjféλι jelenés.

Ak.: Sipos Istvánnó,
Szeles Katalin, 57 éves,

Szentmihályhegy, /Somogy m./

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

Mikor a, ez a, mi a feuye, ez a Marica Jóska fele-
sége, akive maga ment kórházba. Lássa, az itt jajgatott
a mi ablakunk alatt. Ez Isten bizon, tanítottácsi, innen
az Isten ne segítjen el, ha nem igaz. Igen. És tuggya
mindig éjje jajgatott az. Éppen az én menyem, ez a kis
Marika lánya akkor vót állapotos. Ez ojjan gyeles. És
akkor várta. Asztán hallotta má, ugy félálom kösbe:

- Jaj-jaj-jaj-jaj! Jaj-jaj!

Be pont mindig fé tizenkettőkor jajgatott. Hát asz-
tá ű meg fülugrott. Aszitten, hogy ugye falonn át, meg-
hallottam a falonn át, hogy talán az jajgat. Fülugrottam,
mingyá kimegyek. Megyek az ablakho:

- Bóssi!

Nem szól senki semit. Alussnak. Há megin erőssen
kijáttok:

- Bóssi!

- Tessék?

- Hát te jajgattá?

- Én nem - assongya.

Bementem. Jó van. Nem szótam többet semit. Megin má-
sik éjje féltizenkettőkor. Megin jajgat. Akkor má nem mon-
tem ki. Megin:

- Jaj-jaj-jaj-jaj! Jaj-jaj!

Mindig mondta az uram:

- Kőcses fül - asszonya, - Ha jajgat! Kőcsés fül -
asszonya.

Hát aztán negyedik éjje. Akkor má kesstem fényl.
Tuggya, akkor igen fétem. Eszt montan. Az uram:

- Áj, nem igaz!

- Nem igaz? - mondom. - Dehogyanem - mondom. - Az
birtos, hogy igaz. Eszt mindenkinek nerez mondani, hogy
igaz.

Megincsak:

- Jaj-jaj-jaj-jaj! Jaj-jaj-jaj-jaj!

Negyecceer, akkor kiment ez az enyim.

Í is hallotta?/

Hallotta. Asszonya:

- Megá, kimegyek én, majd elbucsztatom!. - Akkor
csunyan káromkodott: - Az anyád ere meg ára. Mit jajgaco
itt? Ha Istenhő nem törté, ne jajgass! Semmi keresnyivalód
nincs!

Akkor én, tuggya, éngem megbántott ugye a csunya
szavakkal. Csunya szavakka megbántott az engem, isze tuggy
mijen ez a Jakab is. Asztánnék akkor így főnhangon
montan, mondom:

- Megbocsájtok mindent, csak a jó Isten bocsásson meg!
Ide ne járgy jajgatni! Nem vagyok rád kíváncsi!

És többet nem gyütt. Többet soha nem gyütt. Többet
sohase. Soha.

Boszorkány, rontás.

Ak.: Sipos Istvánné,
Szeles Katalin, 57 éves,
Szentmihályhegy, /Somogy m./
Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

Ojan boszorkány vót. Boszorkány vót. És az ablakok kidurrogtak. Kidurrogtak az ablakok, mikor fületék. Mikor a koporsót. Mikor a koporsót fületék, hogy víznyi akarták, akkor az ablakok durrogtak ki. Az biztos.

/És mondják, hogy nagy vihar is volt./

Hát! Az nagy boszorkány vót. Hát az osuda. Az min-
ket is tönkretett, az a vénasszon. Hát hogyan? Hogy így,
ijon babonaságra, tuggya. Jószágot. Babonaságot tett az
istállóba. Hogy az istállóba tett babonaságot és a jószág
nem mert, a jószág nem mert a fal mellé áni sehase. Saha.
A ló, ajs csak rugotta a falat. És aztán itt meg a te-
hén is. Hát akkor má nem tuttunk micsinányi. Má hót da-
rab tehenenk megdöglött. Alig vettünk. Alig vettük a te-
henet, egy-két hétig ott vót, má megdöglött. Má megdög-
lött. Majnem hogy semmi bajja nem lett és reggére megdög-
lött a tehén az istállóba. És szegén édesapám mindig szitta.
Aszt mindig szitta, pejig lássa rokonságho tartozott. Ojjan
irigyek. Ojan irigyek vótak.

Mindig szokta mondani neki, mikor a tehénnek má nem
vót teje, itt át a tehén. Mindig ojan jó fejüstehenenk
vót, asztán odament:

- Ángyi! De én magát agyonütöm, ha az én teheneknek
a teje nem gyün vissza! De agyonütöm magát!

Ü nem, ü nem.

Hát akkor meglestük. Tuggya eccer a, apán, anyám
kinn a mezőn kapátak. Én meg a bátyám, aki meghát, a
Pista. Há mink ojan gyerekfélék vótunk, mink otthun ma-
rad. Mindig vót jó. Idesanyám assongya:

- Tuggyátok gyerekek! - assongya, - Nem gyűvünk
dóbe haza - assongya. - Ti szoptassátok meg a borgyut
- ass mongya. - Hogy ojan messzirü nem gyűvünk haza.

Hát asztán tuggya, hogyan mink, mind a gyerekek,
elmentünk jáccani. Harangoznak dére:

- Gyere Pista! Elmenyünk mink - mondom, - a bor-
gyut megsoptassuk! - Há ő üdössebb vót mind én.

Há megyek be, akarek bemennyi az istállóba, mindig
vót ojan nyári ajtónk, ojan léces ajtó, a másik ajtót
meg le szokta vennyi idesapám, hogyhát ugye nyáron, hát
meleg az istálló. Látom ám, hogy két kutya, két nagy ku-
tya, tuggya mind a, mind a nagy ijen vadászkutya. Bem
vannak az istállóba.

- Te Pista, - mondom, - gyere ide, - mondom, - nézd
nekkora két kutya van az istállóba!

- Á, ne bolondozz! - assongya. - Isze be van csukva!
Mer be szoktuk csuknyi, lakatot tennyi a külső ajtó-
ra.

- Há hogyan ment be?

- Ereggy má! Mit hazucc? - assongya.

- Há gyere! - mondom. - Nézd, itt van két kutya, az
istállóba!

Kinyissa az ajtót. Há én oan kisebb vótam. Kinyis-
sa az ajtót.

- Te! - mondom. - Üsd meg ezeket a kutyákat!

De ezek nem ugattak. Á! Nem ugattak azok. És aztán, hogyan kiment az a két kutya, akkor ez a. Mit mongyak? Ennek a Katinak, Kálanics Katinak a zöregaptyának a, zöregannyának az anyja vót! Farkasónak monták. Ajis bossorkán vót. Az is. Meg ez a Maricsné. Eggyik kutya ara ment, a másik kutya Maricsék felé ment. Ez Isten bizo igaz tanítottbácsi! Ez ugy van.

/És akkor is csináltak kárt maguknak?/

Hogyne. Évették megin a tehén tejit. Este nem adott má a tehenenk semit, pejjig ojan jó fejőstehenek vótak, nem attak semi tejet. Akkor hogyan meggyüttek a mezzőrü, tehén rikál. Igen. Igen rikát az eggyik tehén. Én meg szaladok édesanyám elejbe:

- Idesanyám! Ojan két kutya vót az istállóba dőbe - mondom. - És - mondom, - dobátuk űket. Eggyik - mondom, - Maricsékho ment,, másik meg ide Farkasékho, mer ugy szoktuk nekik mondanyi: Farkasékho ment.

- Dobátátok űket?

- Dobátuk.

Mostan gyütt egy koldus, aztán édesapám kérdeszte. Ugye valamikor jártak koldusok innejd ebbü a Jugoszláviájabu. Asztá kérdeszte eszt, így panaszkodott, hogy micsinájjon. Assz mongya:

Hát má annyi sok jószággá káros is vagyok! És ijen szomszédok vannak - assz mongya. És, na. Hogy ijen szomszédok vannak, - assz mongya. - És elveszik a jószágnak a tejit. Meg minden. Így. Így, így panaszkodott.

- Tuggya kicsinyállon? - asszongya. - Ujhold va-
sárnap regge fejjen meg. Napkötte előtt - asszongya. -
Fejje meg a teheneket - asszongya. - És amit kiüblit
tejet - asszongya, - amit kiüblitti a, a. A fejkét,
aszt - asszongya, - tegyen egy vállut, ücse a vállura.
Majd odagyünnek - az szongya. És valamikor hát vótak fegy-
verek, és őjjön bele - asszongya. És ugy is vót.

Há szegón apám meg igen szeretett, ojan Raksic fé-
le ember vót. Ugy is csinyát. Szépen odaát a fegyverre,
hogyan, odagyütt a két kutya. Odagyütt, de e. Isten bi-
zon, tanittóbácsi, ez igaz. Odagyütt a két kutya, ennyi.
Az egyikre rálütt. Má többet nem mert lünyi ugye, mer
hát fét, hogy. Egen. Hogy baj lessz. És az öreg Parkasné-
nak ugy a lábát lütte meg. Másnap köllött kórházba vinnyi.
Hát lábontlütte a kutyát. Agyon akarta lünyi, de lábont
lütte. És az öreg Parkasnénak a lábát. Másnap má vitték
a kórházba. És ugy meg is döglött, hogy kukacos vót a lá-
ba, meg minden. Hát pont a lábát. Akkor megmonta szemibe.
Hát, de gyütttek a csendörük rá másik nap. Gyütttek fegyvert
keresnyi. Hát! Asszongyák:

- Szeles bácsi! Hagának van fegyvere.

- Hát ha van, keressék meg!

Hát ugye akkor nem ugy vót mint mast asér, nem hogy
ojan szigorujjan. Mosojogtak, jól ismerték édesapánat.
Mosojogtak.

- De - asszongya, - aggya elő!

- Hát ha van, keressék meg! - asszongya. - Én elő nem

tudom annyi. De ha van, keressék meg! Maguk csendőrök -
aszmongya. - Keressék meg!

De hát biza nem találták meg a fegyvert. Es mondom,
ez így van. Háboru előtt. Háboru előtt vót es. Én ojan
kislánka vótam. De én mindenre emlékszem. Én mindenre em-
lékszem úgy. Há mongyuk ojan, hogyan mongyam? Kilencszáz.
Valahogy így vót. Kilencszáztízbe. Kilencszáztíz, tí-
zenegy. Mer akkor is halt meg es a sereg Farkasné. Ak-
kor is hát meg. Ebbe meg is hát. Meghát, meghat, belehat.

Ere úgy nem emlékszem, hogy milyen vót ennek a temeté-
se, de így emlékszem, hogy abba, abba ü meg is hát. Kuka-
cos vót a lába. Hát csunya. Csunya vót a lába.

Boszorkánypraktikák,
megőtetés.

Ak.: Sipos Istvánnó,
Szeles Katalin 57 éves,
szentmihályhegy, /Somogy m./,
Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

Akkor mast, hogy ezen az én fiamon történt, hogy hát, isse hallott róla, hogy ennek a Margitnak udvarót. Asztá hát nem engedték neki elvenni. Há iszen tuggya tanító-bácsi, hogy miyen nagy szája van ennek a Jakabnének! Hát nem engedték. Az urem se engette. Nem!

- Nem! - asszongya. - Ha cigánt vesszél el, de eszt nem engedgyük.

Es nem vót nyugta. Vacutra járt, alig hasagylt, még oda se út az asztaló, má futott.

Mondom:

- Má megín elmegy, - mondom. - Maj meglátod, hogy elmegy!

Hát, má nem is vót az én fiam. Má nincs otthon. Má nincs. Micsinyállak?

Eccer gyün ez a Kalanics Mária néni:

- Te, - asszongya, - Kati! Ismered te a Lőrínót?

- Há hogyne ismerném!

- Tudod hol lakik?

- Én nem tudom, - mondom. - Tudom, hogy valami, de hogy hol, nem tudom.

Asszongya:

- Tudod, hogy ez ugy tud mindent, választanyi is, meg összeannyi is. Meg minden.

Mondom:

- Mári néni! Együn maga énvelem?

- Elmegyek.

- De - mondom, - nem tudom, most mit végyek? - mondom. - Mit végyek?

Hát asztán elvüttem egy üngit, tiszta fehér üngöt. Hogy megpróbálok. Hát, hogyan odamegyek én, mingyá panaszokodok:

- Jaj, Katicán, meggyütté? - meg minden.

Nondom:

- Meggyüttem, Rozi néni.

- Együtté engem meglátogatnyi?

- El. De majd elmesélem, hogy mi jen esetbe - mondom.

Akkor hamarossan montam is neki:

- Rozi néni! - mondom. - Én nem tudok róla, hogy maga ijen asszony - mondom. - De télleg, maga tud igy ünteni? - Csak evve kesztem.

- Hát mi? Mi okbu, lányom? Hát mondd e hogyan, mér? Mi a baj?

Akkor mesélem neki, hogy mondom nézze, fiam, nincs nyugta, mondom mindig futnyi köll neki s a feje fáj, mondom, és hát nem tud elmaranni, mondom, hát valamit csinállon, mondom, mive ismerős. De mondom, megfizetem. De megfizetem, csak csinájja. Nem, hát meg köll fizetnyi. Hát asztán bizo mingyá ünti:

- Gyere Mári! Nézd meg a viaszt! Nézd meg! - assz mongya. - Itt a nő, itt a férfi, itt a sátán. És télleg, hogy ugy is vót a viaszon. - Itt a sátán. Nézd, a férfi előtt előtte a tányér és a kanál.

Asszongya:

- Teteménbe van a fíjad, - asszongya. - De szerencséd, hogy - asszongya, - héccer nem ujjút rá - asszongya. - Mer ha héccer ráujjul - asszongya, - akkor segittenyi nem tudok.

- Ugye Rozi néni, maga csinyáta meg eszt?

Akkor kapcsol. Kapcsol, asszongya:

- Hát hogyan tudod?

- De maga csinyáta meg!

- Hát, tudod Katicám! - így tekerte fejit, - mive igen szép kislán vótá te, - asszongya, - és az urannak a kévevágója vótá - asszongya, - hát neked megmondom.

- Hát akkor azér tud segittenyi?

- De csak neked. Amit én csinyálok, azt nem rontom - asszongya. - De - asszongya, - neked. Neked csak. Tisz-tán neked. - Asszongya.

Asztán akkor hát meg is csinyáta. És hasznát, tanító-bácsi. Ez biztos. Én má sokszor elmontam mindenki előtt esztet. Azér nem mer a Jakabné szóni, hogy asszongya:

- Te! Nézd meg maj, ha hazamész! - Ugye akkor leventesap-kák vótak. - Nézd meg - asszongya. - A leventesap-kájába egy darabuj leventesap-kába egy darab el van vágva. És - asszongya, - ha hazamész, ujjhold vasárnap fűcsd el a ke-nencét - asszongya, - és eszt a sapkát dobd bele - asszon-gya, - a kenencébe.

Hát nézem, hazamegyek, és télleg. Télleg el van vág-va a leventesap-kája. Meg is talátam. Hát asztá, most ho-gyan vegyem el én a leventesap-kát, hogy elégessen? Hát,

hogy ez ne tuggya meg. Most hasamentem, asszenta eszt az üngüt rögtön aggyam rá.

- Hú, Rosi néni! Itt baj van - mondom.

- De Katicám! De parancsoll rá, hogy eszt az üngüt vegye magára! - asszongya.

Hát jó van. Este mondom neki, vasutra járt:

- Lajcsi, - mondom, - vedd magadra eszt az üngüt! - mondom.

- Hó! Majd mindennap üngüt cserélek! - asszongya. - Mast cserétem üngüt. Maj mindennap! - Ojan megorva.

Berék gyerek vót ám. Hát igen tönkrement. Szép gyerek vót az. Igen. Asztán:

- Hogyne! Majd magának minden nap cserélek üngüt! - asszongya.

Akkor az aptya rávajakodott:

- Vedd rád, mikor mondom! Vedd magadra eszt az üngüt! - asszongya. - De azonnal vedd magadra!

Hogyan levetkőzött, magára vette züngüt. Asszongya:

- Most ebbe mennyek? - asszongya. - Ünneplős üngbe mennyek hónap dógoznyi?

- No törőgy vele - asszongya, - csak menny!

De mast a sapkát hogyan veszi rá? Hát a sapkát hogyan veszem ő tüle, mikor aszt hordotta? De szerencsém vót, hogy vót neki másik leventesapkája. De kereste regge jám aszt a sapkát! Kereste. Há most keresi aszt, keresi, én meg este hama etettem, a másikat meg odatettem.

Hová tette ű a sapkát? Ű idetette. Itt vót. Hát hum

van az ű sapkája? Dobáta az a sapkát. Há jó van, akkor
ömegy sapka néküm.

Mondom:

- Enéss sapka nőm.

Ne tuggya, hogy én megértem eszt a sapkát előgetnyi!
Eszt mindenkinek merem mondanyi. Én ugy megijettem, mi-
kor én eszt a sapkát beledobtam a kemencébe, hogy majnem
frásst kaptam. Hát gyűtt ki a láng a kemencéből. Hogyan
beledobtam én, hogyan legjobban égott a kemencébe, mer ugy
mouta a Lóriné, hogy ugy dobgyan bele a sapkát. A kemencé-
cőbe. Mikor legjobban égott a kemencébe, én beledobtam.
Mikor ná jó parázs vót. És mind csak elsötétedett, mint-
ha, tuggya, semmi parázs nem lett vóna. És körül-körül
futkozott a láng a sarkakná, meg ki. Meg ki a kemencéből.
Ki a kemencéből. Futás. Én be az uramnak mondom. Otthon
vót:

- Gyere! - mondom. - Hát mind, - mondom. - Nem ég el
es a sapka - mondom. - Hát én ná megijedek - mondom. -
Hát nézd, micsinyál? Csak gyűtt ki a láng a kemencéből.

- De az anya ere-ara! - Nagyokat háromkodott. -
Majd előgetem én - assongya, ne fé!

Kor vott egy hosszú piaskafát, behánta vissza a pa-
razsat. Akkor ugy lángot vetett. De aszt ugy sűrűgött az
a sapka mind a rosszab. Az. És assongyák, hogy nincs babo-
naság. Hogy nincs babonaság! De tanítottácsi, van babo-
naság. Nézz, az a Lóriné nekem meg is mouta. Assongya.
De én soha senkinek el nem árutam eszt, meg én nem is.

Isten menes! Én az én lelkeset, én az én lelkeset pokolba nem küldöm. Meg én meg nem mondanám so, de nem úgy nem tudom én, hogyan kü elkészítenyi? Mondom:

- Rózi néni! Árujja e maga éneken, nive - mondom, - hát igen jó lánya vótam megának, + mondom, - hát árujja e maga éneken!

- Ó lányom! Isze teneked nincs lányod ugye!

- Hát nem baj az! - mondom. - Nem számít. Én nem akarok orve foglalkosni. Isten menes! - mondom. Mondom: - Én nem akarok pokolba menni. - mondom. - Magát ugyis az ördögök elvisszik - mondom. Mar sárgos vótam, ugye. Ő tette meg az én fiának. Ő tette meg.

/Ó. Hát nincs mostan más a környéken, csak ő. Ő a javasasszony./

De meg is monta!

/El is vállalta?!/

Es meg is monta. Igen. És azért, hát mongya jáni:

- De tudod édes lányom, én nem tuttam eszt.

- Isze - mondom, maga nem tudott babcsáni!

- Nem - ass mongya. - Nem tuttam. De hat évig én ol vótam sárva, - assmongya.

- Ne beszéljen ijent, Rózi néni!

- Hát te azért nem tudod?

- Hát én nem tudom - mondom. Ijen gyerekhajtságór. Valamikor szigorajjan vették. Szigoruan vették eszt a gyerekhajtást.

- Há - mondom, - maga ehhez is értett?

- Ahho értettem, de ehhő nem értettem - assongya. -
És tudod hazagyöttem, nem küllöttem az uramnak, - assongya. - Most visszamentem én Kaposvárra sirva - assongya.

És ijjen asszonya találkozott. Kérdezte tulle mér sir? Hogyan? Mi a baj? Akkor assongya:

- Elpanaszokottam neki, hogy hogyan jártam, és így - assongya, - ő tanított meg engem, hogy én etessen meg az uramat. É akkor hazagyöttem szomszédába, vissza, és - assongya, - a szomszédasszon odatta a szuramnak tojásba. Tojásba megetette - assongya. - És ná este menta, én meg é vétém bujva, és ná este menta:

- Hát - assongya, tuggya, - assongya, - ha most visszagyöttem a feleségem, elfogannám.

- Igaz Gyula, hogy elfogannád?

- Igaz - assongya. - Hát mostá nicsinyállak, feleségem, azért mekküll neki bocsájtanyi.

Akkor tuttam, hogy érvényes ez a babonáság. Mer én se hittem el - assongya. Mer ő se hitte el. Csak ő nagyon történt meg ez. Igen.

Hát így nem mondta. Assá nem. Csak így, hogy üsseszanyi, elválasztanyi. Ezt. Ezt nagyon, nagyon érti. És ojen világossan én, aki nem fizeti meg neki, a isonget én, hogy fizesse meg neki.

Ürdögök elvisszik
a velük emberárlót.

Ak.: Sipos Istvánné,
Bölcs Katalin, 57 éves,
szentmihályhegy, /Somogy m./,
Gy.: Sperlössy Ernő, 1963.

Mongyuk itt van a Tialór Jancsinak az anyja. Ezt is el, majom az Ürdögök elvitték. És Isten bizo, tanító bácsi. Ha a felesége olvasót nem dob a nyakába, elvitték volna.

Azongya, este kopogtattak. Kopogtattak csak, mind a lovak. Tuggya? Cilinderkalapba. És a felesége, a boldogut Tialórné éneken meséte. Ezt, itten van a, mijszente, na! Hun most ez a Bonénó lakik, itt Janka mellett! Nem fekete Sándor. az Ürdög vigye el, isze itt van mindig. Na lássa! Ott laktak ezek a Tialórék.

Az mongya:Este csak gyűlnék, az mongya. De, azongya, az Ürdög tuggya, valami éter-hatás is vótak, azongya. Csak kopogtatták az ablakot. És az Ürdög meg csak futt, azongya, hogy ő meg velük, ő meg velük. És hit-tik, hogy mennyen velük. Hogy mennyen velük. Az Ürdögök mekkisérték.

Aztá azongya, hát nem tudott micainyányi. azongya, mi falra mászott az Üreg. De azt a Jancsi nem akargya jáni elárni.

Akkor hana ja felesége olvasót a nyakába dobta, akkor így omentek. És akkor megcsillapodott az Üreg. Akkor megcsillapodott. De hát aztán se vót rendes. Mindig szokta mondani az én boldogut édesapám, akkor még ezek a gaz-

dag Ignácok, akik vannak Filosba, azt meg assongya
pincébe bürdögük dobálták. Az is így, hogy assongya,
valamikor hát így állott neki, meg akart gazdagony-
nyi.

Ujhold vasárnap. Napkötte előtt körüsstuttra
mennyen. Assongya. Tuggya, ilyen régi kregék, szok-
ták. Igen, hogy körüsstuttra mennének - assongya. -
És ott álljon meg a körüsstuton. És akkor a rossz meg-
jelenik neki, és a rossz megjelenik. Ujhold vasárnap,
napkötte előtt. A keresztuton. És megjelenik neki. És
ha érá, szóval összejük akar, az ürdögnek szolgál és
akkor meg, gazdag. Ugye? Hát az, igen. A kívánságát tel.
Pénst. Hát valamikor assongyák pénst hozott. Assongya.
Az én apám szokta mondani: ő sokszor hallotta, hogy a
talicska éjje nyckergett. Hogy valamikor ilyen izék
vótak, hogy hát, szóva, így az ürdög, talicskává téték
a pénst. És ez a szerencsétlen ember is ujhold vasárnap
regge így elment. És mekkisérték az ürdögük.

Szóva, hogyha nem tér istenbe és mindig ennek szó-
gál, az ürdögöknek, akkor elviszik. Akkor elviszik.
Az biztos. Hát a búksűrű. Valamikor a búksűrű pásztor
világos nappa elvitték. Világos nappa. Fijákkeron.

/És azt nem mondják meg neki, hogy mikor jönnek
érte?/

Hon. Hon. Azt mongyák, hát az én boldogut spán
szokta mondani, hogy azt, azt látták is. Azt a búksi
begypásztor, mikor vitték fijákkeron, de hát assongya

fiákkal nem ment a főbe, csak a lovagba ment a fiákkal.
Az. Hát ugye, valamikor. Amak. Az is ilyen űrdög. Hát az
űrdögöknek szögát, assongya.

Mind ugye valamikor a mi katekizmusunkba vót ugye
hát, valamikor nem ojan katekizmus. Most is azér. Hogyhát
az űrdög, mer mindenkinék van űrdög anyyala. De az űrdög-
gyal utolsó óráján is assongya:

- Távozz, sátán! Távozz! Mer az Istennek elvett bü-
nössé nincsen.

De ugye, hogyha nem az Istennek akar szolgáni, akkor
az űr, az űrdög elviszi, mer az űrdöggyal keresztet vót
rá, akkor az űrdög elviszi. Akkor már Istennek nem kell,
ugye.

Csúszós Ürdögök.

Ak.: Sipos Istvánné,
Szokol Katalin, 57 éves,

Szentmiklóshegy, /Borsos m./

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

/Arról nem hallott-e, hogy a Lakos Pistának is volt Ürdöge?/

Eszt hallottam. De hogy hogyan, eszt nem tudom. Eszt csak hallottam, hogy valami tojásokka szereste eszt az Ürdögöket. Hogy valami tojásokka, hogy valami bürsünci szereste esztet. De mongyák. De én hát hallottam, egyik szájru, másik szájru, monták /t.i. hogy valaki látta az Ürdögöt!/, de eszt bőven nem tudom, hogy hogyan, mer ő nem akarta eláranyi.

/Hert így hallottam, hogy valaki látta, hogy milyen, hogy ilyen kis piócike kis Ürdög vót. Ilyen. Koma-asszonyom meséte, a Manci. Hogy valaki látta volna, még valami galgóci menyecske. Igen./

Hát ez vót, tanított bácsi. Isz ott a verébárok. Mind mongyák, ott a Verébárok. Hát ott igaz, hogy vótak Ürdögök. Ez, komojjan. Hát olyan piros sapkába vótak. Én eszt nem láttam esztán, csak hallottam, hogy csúszósak. Hogy csúszósak.

Hát én écsaka idején mentem arra, valamikor ugye nem gyűlt ide vonat is és Csurgóra gyűltam. Mentem ilyen kilenc órákor. Hát ugye össze má este kilenc órákor esztét van. S há micinyállak én? Hát hová menyek? - mondom, - kié menyek én. Szópen a Jézus nevébe elindutandón gyalog hasa gyékényesi állomástu. Most odaérek a Verébárokho,

ugye ara mentem. Odaérek a Verébárokho, hallom én, hogy
csörög valami. Mi az Isten canda csörög? Hát ná körülbelül
oan fél tizeneggy lehetett. Mi csörög?

Megállok. Csak csörög. Mind a kis csikók, mikor
csöng a csöngő. Akkor eszembejuttott, hogy a boldogut
édesanyám szokta mondani, mer ő látta. Hogy itt a Verébárok-
ná vótak oan pirossapkások. Ürdögök.

- Hii! - mondom. - Ha? - De ugy néztem én, amayira
néztem. Mondom, ha meglátom, akkor megijedek. Biztos
megijedek. De a csöngőtü neu ijette meg. Mer nem lát-
tam semit, csak csöngőt. Csak a csöngést hallottam.

De asztá mikor én ná ekeríttem a Verébárkot, el is
hagottak a csöngősse. Csak akkor csöngöttek, amikor én
mentem, így körülbelül azon a. Szóva így vót az ut mellet-
te, itt vót a Verébárok, asztán ott csöngöttek abba nál
árokba. Mikor én elhalattam ná onnadjé, akkor elát a csöng-
és. Akkor ná többet nem csöngöttek. Szóval hát ilyen sok,
tuggya én. Hát én, én igen sok mindent így, így láttam.
Így tapasztaltam, hát hogy. És ha így valakinek mondom,
így a gyerekeknek szokom meséni.

A! Hát nem igaz! - asszogy. - Káprásott a szemem!
Hát most én, valamit látok, akkor a szemem káprászik?

Szépasszony megkísér.

Ak.: Sipos Istvánné,
Szeles Katalin, 57 éves,
Szentmihályhegy, /Somogy n./
Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

Eccer ez a boldogut Livornyák Pistát megkísérték a szép-
asszonyok. Az biztos. Az szokta szegén mesényi! Hogy ő mikor
a feleségihő járt, hogy előbb udvarót neki má. Beleznára. Asz-
tá aszongya, mikor elindut, őneki az vót a izéje, hogy bár egy
menyecskévé találkozna.

Hát aszongya:

- Mikor a keresztfáho értem, tudod, találkoztam is vele.
Ollan cifra menyecske vót, - aszongya. - De mindig előttem
ment. Mindig montam: Az anyád szencségét! Hát várgyá meg! -
aszongya, - akkor. - Hát asztá bizon a menyecske nem várta meg.
Ment egy darabig előtte, megin eltűnt - asz mongya, - megin asz
mongya, egy kis vártatva, megin előtte vót.

Aszongya:

- Ez ná nem jó menyecske! - aszongya. - Hát most, most mi
jez? - asz mongya. - Mi jez? - Aszongya egész ide a Pacsir
Antalig elkisérte. Pacsir Antalig elkisérte. - De tudod, az
annya ere-ára, ahogyan engem a hideg erázott! - aszongya. -
Többet soha nem kívánom a menyecskét! - aszongya. - Soha! So-
ha!

/De táncolni? Vagy ijét nem akart vele? Nem?/

Nem. Nem csak így kívánta. Mer tuggya az ijjen az nem vár-
gya meg az élöt. Az nem.

Ak.: Sipos Istvánné,
Szeles Katalin, 57 éves,

Szentmihályhegy, /Somogy m./,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

Igy hallettam, hogy a, ezek a tündérlányok, hogy dalloz-
nak éjje. Az, a vizparton... A vizpartonn. Hogy nótáznak. Szé-
pen énekének. De nagyon gyönyörű hanggyuk van.

/Es akkor azokat lehet látni is? Vagy hallani?/

Hogyne. Ige. Fél hal a teste. Igen. Hát ezek a viz alatt
élnek. Es este kijönnek a vizpartra és énekelnek ott a viz-
parton.

/Itt szokott a Dráván lenni? Nem hallott arról?/

Ere, ere nem. Tuggya, az a Csatai Miska Légrádon. Ez
szokott. De még nóta is vót róla. Hogyne! Tuggya én ugy elfe-
lejtettem, hogy tündérországrul, hogy. Nem tudom, hogy

Erzsike szentem, szerecc-e engem?

Eljön-e vélem, ha szépen kérem?

Nem oj nagy utba, csak a kis falumba.

Akkor tuggya, hogy én ugy elfelejtettem. Efelejtettem ezeket
a nótákat. Nőve nem talál, szóva találkozik, de nem szólittya meg,
és egyáltalán, hogy így vele szembe nem megy. Vele szembe nem,
mer elkerüli. Ha mongyuk most közeledik, közeledik, akkor má
az utat át is, féreál az utbu. Féreál az utbu.

Es azér mondom mindig, mikor ez az én unokám ugy monta,
hogy látta ezt a.

- Mér ijecc meg? Az nem bánt senkit. - Mondom. - Attu
nem kő fényi. Az szépen féreál az utbu, az megy az uttyán,

csak nem kő szónyi neki - mondom. S éccaka az ijenhő nem is
kő senkinő se szónyi - mondom. - Csak Menny szépen.

- Jaj, de néni, énnekem mutatkozott meg - aszongya.

Az, hogy mér üneki.

Mrak.

Ak.: Sipos Istvánné, ~~Szeles~~
Szeles Katalin, 57 éves,
Szentmihályhegy, /Somogy m./,
Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

/A mrakról nem hallott valamit?/

A mrak? Az megnyomgya az embert. Sz az engem is má megnyomott! Az biztos.

Ez tuggya ojjan, mikor az ember megfoggya, ez ránegy az ember mellére és nem tud szóni se. Csak éjje. Olyan az alakja, mind egy. Hogyan mongyam? Ollan, ollan szőrös, vagy Isten tuggy, hát én nem is. Nem. Ember, ember. Fekete.

Ez meg is nyomgya zember gyerekét,

Ak.: Balogh Máttyás, 45 éves,
Szentmihályhegy, /Somogy m./,
Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

Valamikor régi időkben a cigányok így, hogy falura falura vándoráltak. És minden községbe kért, mikor az az idő vót, hogy má tél van. Hogy egy kis gunyó helyet kapjon magának, hogy épicsen egy kis gunyhót. De amennyiben bement a község házára, vagyis a biróházához, nem kapott. Mindenki utasította, hogy mennyen a kirájhöz.

Hát már bizony arra kerüt a sor, hogy odament a kiráj lakáshoz és kért, hogy aggyon néki egy gunyhónak való hejet.

Jó van. Adott néki a kertyében egy gunyhónak való hejet. Megcsináta a gunyhóját, de bizon egy kutra köllött járni. Vizér.

A kirájnak vót szintén három lánya. És ennek a cigány bácsinak, Tilánkó vót a neve nékije, három fia. A lekkissebbik fiu kijárt vizér a kutra. Meg a kirájnak a lekkissebb lánya is vizér, ott találkoztak. Asztán egymásnak megígérték a házasságot ezek a fiatalok. Erre föl a gyerek assz mongya az apjának:

- Édesapám! Kéressük meg mi eszt a lányt! - assz mongya. A kirájnak a lányát. Attu kezdve assz mongyák, hogy a kirájlányt is szabad kéretnyi.

- Édes fiam! Elzavar bennünket és még nagy hideg van.

- Nem, édesapám! És nem! Elmegyünk és kéreessük meg!

Hát akkor szépen az apja fogta magát, megtötötte a két pint pálinkát. És illedelmesen elmentek kéretni. Mer nálunk ez a divat ugye? Kidiszittik az üveget, szallaggal és ezzel kéretik a lányt. De ennek a kirájnak egy másik királ, így, mint vendégnek ott vót nála. Ezzel szemben kizavarta a kiráj, mikor megtutta, hogy mirü van a szó, hogy a lányát kéreti a cigány legén. Ez a kiráj, aki nála mint ijen vendég vót, szót nékije, hogy hát:

- Hivjuk vissza! Hadd lássuk, mire fognak menni?

Visszakérte, hogynát gyűjjenek vissza.

Visszament a kiráj, akkor meg a cigány és mekkérette a lányt. Ara kerüt a sor, mind nálunk a szokás, hogy megkérdeztették a lányt, hogy szereti-e a fiát vagy nem?

Aszt monta a lány, hogy szereti. Tehát akkor rö köll adni öket. Erre föl a kiráj aszt monta, hogy:

- Mi a mestersége a fiaidnak?

Aszmongya:

- Öfölsége, egyátalján nincsen mesterségük semmi.

- Ha kitanította öket mesterré, hogy tudnak dögezni valamijen iparba, akkor nem a Kissebbik, hanem mind a három lányom és a három fiad eskügyyenek meg.

- Jó.

Adott nékije három évet. Abba az időbe a három év három napot jelentett.

Hát elmentek a nagy erdőn körösztü. A legidősebb fia látott egy gyönyörűszép ijen fenyőfát.

- Ejnye, édesapám! - assongya. - Micsoda koporsót csinyanék én magának belülled!

- Hát, ha eszt választottad, fiam, akkor dógozzá! De ugy, hogy rajtadon kivü ujan mester ne legyen a famunkába, hogy többet tuggyon dógozni, vagyis szebben tuggyon dógozni!

Mán az dógozott. Asztalos, bogvár, mindenféle. Már amit fából lehet kihoznyi, ő abba szakmába dógozott.

Megy tovább a másik kettővel és kérem szépen, az megtalát egy patkódarabot, amit a, lópatárú leesett.

- Édesapám! - ass mongya. - Az én bátyámnak az asztalosmunkáého szeg is köllene. Ebbül - ass mongya, - abbu a koporsóbu, mit mondott a bátyám, hogy csinál magának, abba köll szög is!

Az apja megint elmonta nekije:

- Ojan kovács legyen belülled és ijen vasmunkás, géplakatos, hogy terajta ne fogjon ki senki!

Ejis dógozik a szegen. Legkissebbikkő megy. Má majdnem kiér az erdőből. Nem bir, hát majnem éhen pusztunak, mer má estefeleg van az idő, nem akar választanyi.

Kiérnek az erdőszélre. Mit lát meg a legkissebbik?
Egy magyaró pácát.

- Édesapám! - ass mongya. - Hát én - ass mongya, - azon a pácán én megsütnék magannak egy tyukot.

- Hát te est választod? Zsiván akarsz lenni?

- Édesapám, én az.

Nahát akkor:

- Ujan szíván légy, rabló, hogy terajtadon kívü
ne legyen senki akkora rabló! Már is csinád!

Jó van. Hát ezek má mind, estelen, mentek haza, Ti-
linkó bácsi.

Másnap regge nyóc órakor bemegy a kirájhó:

- Jóreggelt kívánok! - aszongya. - Őfelsége!

- Na, mi van? Ki vannak tanítva a fiuk?

- Hát a kettő igen. De a harmadikat nem merem el-
mondani.

- Méri?

- Hát az ujan egy mesterséget választ, választ,
hogy kért magának, szóva, hogy szégyellem kimondani!

- Mégis!

- Hát az szívány.

- Há, az köll nékem! - asz mongya a kiráj. - Ott
a padláson van - asz mongya, - tizenkét disznónak a
húsa, szalonnája a füstön. Ha aszt elvitte, - aszon-
gya, - Tilinkó bácsi, - akkor maga kap háromszáz forin-
tot és az a hus a magáé.

Jó. Ezzel szépen elment tőle, hazamegy és mongya
fiának. Nekiát sirnyi az anyja, apja, hogy mi lesz ez?
Hát ugye őrzőket állított a kiráj és akkor hát kivégzik,
hogya szívány.

- Á, má édesapám! Kissebb gongya attól nagyobb!

- asz mongya. - Ne törőgyenek vele!

De abba az időbe, azokba a napokba egy idős nénike
meghat. és evitték a siralomházba. Elvitték.

Ő asztán éjjel szépen kiment a temetőbe, aszt az öreg-asszonyt, az meg vót háva, egy karóra huzta és vitte maga után. Odaért, ahol az a hus füstölődött, a lukon föllünyujtotta. Nahát fönt öröztek az örök, nem vót annyi, hogy kint is át poszt, hanem fömentek a padlásra. A jukon föllüdügta a karót és meglátták.

A szakaszvezető asz mongya:

- Jaj, itt a zshivány!

Erre figyelik, mikor másoccor főnyujtották, karddal levágták a nyakát annak a hullának. Ezek annak tuttával vótak, hogy meghalt a zshiván, nyugottan őmehetnek aludni.

Másik ódalon főment ez a zshiván és átdobáta a szalonát meg a hust a kerten. Leszát, ement szépen, lefeküött.

Reggel az édesany, vagyis az édesapja elmegy a kirájhoz, a felesége a zsirt főzi, a fia az alszik.

Mekkapta a háromszáz forintot.

- Jó van - aszongya, - Tilinkó bácsi, itt a pénz, - asz mongya - mast hónap - aszongya, - az én paripámat.

Valamikor annak monták, paripa.

- Kiloptya az istállóbu, övé a paripa és háromszáz forintot kap.

- Ó édesapám, má pénzünk is van, meg magának is van má egy kis pénze. Kissebb gondom anná nagyobb.

Ement ő a faluba, ahol tudott ő, vett három-négy üveg pálinkát. Ijen tarisznyát, az egyikbe ez, a másikba ez, amit kap. Kódís. Csinát magának egy ijen, szóva mesterséges pálinkát. És elmegy. Elkezd köhögni:

- Legyenek szivesek, aggyanak nekem szálást. /Abba a heliségbe, ahol örkötték./

Hát jó van, attak néki szállást.

- Jó lesz - aszongya a szakaszvezető - ez az öreg, legalább fönntart bennünket mesével, legalább nem tudunk elaludni.

De az öreg bizony, mikor elhejezkedett ott a gyöppön, jó meleg idő vót már, elővette az egyik tarisznyáját, kivett egy pint pálinkát. Fogja a poharat. Először ő ivott.

- Jaj, de jó kis szesz - asz mongya, - fiam! Ha tessék - asz mongya, - nem iszol egyet?

Mekkináta a szakaszvezetőt.

Hát ugye az az tizenkét évet szógátak akkoriban a katonák, katonaidőt, jólesett a bakának a pálinka.

- Ingedelmet kérnék szakaszvezető ur! Hát a társait is kinájja meg!

Ugye hatan vótak, ott örköttek. Berugatta őket annyira, hogy a szakaszvezető azt mondta:

- No, most nehogy véletlenül jöjjön a zshiván! Maga meg papa, ha véletlenül jön a zshivány, akkor szójjon nekünk ám! Így lesz vele, agyonverjük! - meg nem tudom én mi.

- Jó van, fialm. Majd én főköttelek benneteket! Nyugottan feküdhettek le.

Hát a szakaszvezető azt találta ki, hogy körüfogják a lovat. Eggyik a fejét fogja, másik majd a farkát, lábát, így.

Ugy is vót, de mind elaluttak. A pálinka elaltatta őket.

Aki fogta a fejét, annak tett egy tőköt a kezébe. Aki fogta a lábát, annak vellát. Aki a farkát, annak a

söprüt. Fogta szépen a lovat, szépen bevezette a kertbe, odakötötte a fához. Bement és alutt tovább.

Regge emegy az apja.

- Ott a ló - asz mongya, - a kerbel!

Visszaatta néki megent a háromszáz forintot. Nekiatta.

- Hát jó van! - aszongya. - Asztán - asz mongya - most a feleségemnek az esküvő gyűrűjét, amivel esküttek, lopja le az ujjáról. Ugyan az övé a gyűrű és - asz mongya - a háromszáz forint újból.

Hazamegy. Az asszony az sie megent. Az anyja sir: hát hogyan fogja aszt ellopnyl megent a feleségének az ujjára? Az esküvő gyűrűjét.

- Á, édesapám! Kissebb gondom annál nagyobb - asz mongya.

Má vót péze neki. Fogadott magának egy taxit, fölötözött 6 is egy oan ruhába mind egy kiráj. Mind egy külországi kiráj. Amikor a csendőrség, a kapun megy, és tisztelgetek nekije. Beengették. Hát fogatta. Jelenkezett, hogy hova való kirájfi. Megmonta, hogy mejik városba, hogy mejik országba. Ott vannak szépen. Még el is meséte, hogy mit vár. Ennek, ennek az illetőnek. Asztán ki vót ez? A zsvány vót ez a kiráj.

De a rendes kirájon, aki valóságos kiráj vót, valami-jent oiant evett, hogy fájt néki a hasa. Állandóan vécére köllött neki menni.

Klösször mikor vécére ment, gonduta magába:

- Emennék én, kérném-e? Eh, várok még egy kicsit.

Bejött a rendes királ. Nem vót ottbent talán tiz per-

cig, ujbúl megy vécére.

Ő meg szépen leszát és ément a kirájné mellé.

Asz mongya:

- Anyámi Add csak ide a gyűrűdet! - asz mongya. -

Hátha véletlen jön az a zshivány.

Nekiatta a gyűrűt, de asztán közben el is intézte a kirájnét ez a zshivány.

Mikor ez a, ennek valóságos férje bejött, a kiráj, kérdészte, hogy hányas számu az ajtója? Megy ő is vécére. Hányas számu a vécé?

Megmonták a számot, kérem szépen, elment. Elment haza.

Akkor a valóságos férje is kérte tőle a gyűrűt, hogy hát nem-e így. Akkor mongya közben a felesége:

- Hát - asz mongya, - apu, nem tudod, hogy mit, szóval így vót - aszongya, - és még. - Szóva lekezete.

- Jaj de nagy gazember vót! - Hogy eltartotta, szóval el is szerette a kirájnét.

- Na most, - aszongya, - más feladatom nincs - mikor megatta néki megent a háromszáz forintot, - lopja ki a templombú a papot.

A templombu kilopnyi a papot! De akkoriba minden tizenkét évben az Isten egy embert vitt a menyországba. De ez még nincs meg tizenkettő, csak hat vót. Ja. Hogy menyországba mentek az emberek. Mána monnek majnem minden nap. Minden órába mennek a menyországba. És sajnos én vagyok pokolba.

Hát aztán jó van, fölötözött papruhába. Fölötözött.
Elment a templomba és elkezdte éneköni mind a pap:

- Aki akar a menyországba menni jöjjön az én zsákomba! Dolores un cirkum, cirkum dedérunt me.

Igy. Egyszer csak meg, egyszer csak meghallotta a pap is. Fölkét, de ez lehetett tizenkét óra éjjel. Gyorsan a feleségét ekeszte csókugatni, sirt mind a záporessó, a gyermekeit.
Hogy:

- Süssé nékem egy pár tojást!

Amit meg fog enni és ű megy menyországba.

Hát híjába sirt a csalággya, hogy no mennyen é, de csak fölkészút és elment.

Ut közbe mi jutott eszébe, hogy ű elbucsuzik a pap-tól is. Bemont a paphoz, bucsuzik tőle.

- Há hogy jössz te ahhoz, hogy te méssz el előbb? Én vagyok az első az oltárná. Utánna jössz te.

Fogta magát, elindút a pap a templom felé. Mikor észre vette a zsván, hogyhát megy a pap, megent elmongya:

- Aki akar a templomba meny, vagyis a ,enyországba menni, jöjjön az én zsákomba! Dolores un cirkum, cirkum dedérunt me!

Hát aztán, amikor látí a pap, hogy belép a templomba, elhagat és fogja a zsákot. Tartí a zsákot ott az oltár előtt.

Hát a pap, oan nagy seggí vót, nagynehzen beszát a zsákba. Amikor belépett a zsákba, amikor benne vót, meg-

huzta a zsákokat, lefojtotta madzaggá. Akarja fővenni a vál-
lára, nem birgya, fölvennyi. Akkor újbul.

Mikor odaér a rétséghő, ü, hát ő megy a tisztítóhejen.

- Jaj Istenem, de sokat vétkeztem Istenem, de sokat
vétkeztem! - Ugye verte a fejét a rétségbe.

Mikor kiér az uccára, akkor má ment a tisztítóhelre,
mer huzta sárba-vizbe, ugye körösztü az utonn.

Hát az meg addig vonszúta, míg ő nem húzza a kiráj ga-
néjdombjához, az istálló előtt, asztá nyakig beletette a ga-
néjbe zsákokostul, otthatta.

Hát regge, hajnali órákba mennek ki ötetni a cselédek.

- Istenem, - hát nek kell mondanom. - Istenem, de kár,
hogy mekkezdem a baszást. Istenem, de kár, hogy mekkezdem
a baszást!

De viszont a cselédember csak hátrahúzódott. Nem mert
szemet szurni: hát mi ez? Itt, isteni átka, vagy mi ez itten,
átka! A ganéjból valami szól! Nem lát mást, mind egy gomoja-
got a tetején. Hát körübellü nyolc órája, hogy ez végigment.
Hajt ki a kanász, a kondás.

- Az anyád szencségit! Kár vót mekkezdeni a baszást!

Fogta a nagy karikást: durr! Oda, nyakon! Annak oan nagy
ostors vót, kötélostora. Kettőt, hármát odahuzott. Akkor ass
monta:

- En vagyok a szent. Uram, haggya! Tovább ne bántson
engem!

- Há elébb nem tutta szónyi?

Akkor úgy huszta ki a kanász a ganéjdombú.

Hát hosszabb lenne a cica farka, akkor a mese is
hosszabb vóna.-

Igy megesküdött szépen a három lány és a három fiu,
a pap, vajis a kiráji udvarba.

Ak.: Balogh Mátyás, 45 éves,
Szentmihályhegy, /Somogy m./
Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

Egyszer vót egy kanász. Ennek vót egy ijen elhanyagolt fia és ennek a fíját egyátalán nem birta semmijen féle munkára hasznányi. Például kiment vele mind bojtár, és nem akart szótfoganni az édesapjának.

Eccer asztán jó elnáspángóta és elzavarta a lakástul, a házátu. Hát, mivé tegyen, elmegy ő, majd leszereződik valahol cselédnek. Igaz, mind szóga vót valamikor, időben.

Tuggya az Isten, mennyi országot így ment, rátalát két öregre. De azzal a föltételle, ugy szegődik el a két öreghez, ha ő diktálja a munkát. Minden munkában ő lesz, aki kimongya, hogy mit fognak dolgozni. És minden ebédet othun fogja megenni. Az ebéggyét othun eszi meg.

A két öreg beleegyezett ebbe. Ja, de az ember körülüllő ojan 60 év körü vót, az asszony meg negyvenöt éves vót. Az asszonyka szerelmeskedett a pappal. Kérem, a gyerekek asz mongya a gazdának:

- Gazdám, hónap mennyen ki az erdőre fát vágni!
- Jó van fiam. Emegyek az erdőre.

Hát el is mentek szépen az erdőre, dolgozgatnak szépen, mikor jön az idő, déli órák, asz mongya:

- Gazdám, én elmegyek haza ebédelni.
- Jó van fiam, csak menny!

Elmegy ű haza, észrevette, hogy mi van, hogy a gazdasszonya szerelmeskedik a pappal. Na de ugyesen, a gazdasszony, a szekrénybe vót egy nagy kabát, a papot belebujtatta a nagykabátba, a szekrénbe.

A gyerek szépen nekiál, megebédezik. Az ebéd sütt krumpli és sütt kaposzta vót. Megette az ebéggyét, epakóta az öregnek.

Indulás előtt, hogy elindút vóna, aszongya:

- Gazdasszony néném! - aszongya. - Aszt monta a gazdám, porójjam ki néki a nagykabáttyát. Majd hónap - aszongya, - éppen vasárnap akar mennyi misére.

- Jaj édes fiam, majd én kiporolom, csak te vidd az ebédet!

- Denogy viszem. Hát nékem, amit a gazdám parancsol én aszt megcsinálok - aszongya.

Hát asztán kinyitotta a szekrényt, elővette a nagykabátot, benne a pap.

Fogta a furkósbotot. Elég az hozzá, hogy harmadik útére szólát meg a pap:

- Többet ne üssél, fiam! Adok háromszáz forintot!

Abbahatta az ütést és nekiatta a pap a háromszáz forintot. Erre fel fogta az ebédet és elment az erdőbe újból, újra a munkára.

Mikor odaór, aszongya:

- Gazdám! Kiporótam a nagykabáttyát és a beső zsebben taláтам háromszáz forintot.

- Jaj, édes fiam, van ennek huszonöt esztendeje, ami-

kor én eszt a nagykabátot magamra vettem. Hát hunnadj kerüt abba péz?

- De bizon, - asz mongya, - gazdám, abba vót - asz mongya.

Neki nyujti a pézt gazdájának.

- Hát akkor majd jó lesz fiam, - asz mongya.

Jó van. Másnap szintén közeledik a déli óra, megy ebédre a gyerek. Akkor meg a papot belobujtatta a szalmassákba.

Hát aztán mikor megette az ebéggyét, ō van készéttve, amit az öregnek akar vinni ebédet. Természetes akkor se vót valami finomabb kaja, hanem csak ijen süttkáporsta, meg süttkrumpli, de papnak bizony, a gyerek észrevette, hogy más is van. Kirántott csirke, meg ez-az, ijesféle sütemények.

Jó van. Mikor megebédet a gyerek, el akart indúni:

- Ja! - aszt monta. - Aszmonta a gazdám, porojjam ki néki a szalmassákját, mert nem birt aludni az éjje a sok balhátú.

- Nem fiam, majd én kiporozom. Ki van az porozva.

- Dehogy - assongya. - Amit a gazdám parancsol, én megteszek mindent - asz mongya, - gardasszon néni.

Hát aztán nagyneh ezen kicipéte a szalmassákot. Me-gen nekiát a furkósbottal. Harmadik ütése meg szólalt a pap:

- Tovább ne tüssed, benn a háromszáz forint.

Hát jó van, szóva adott néki háromszáz forintot.

Aszmonta, hogyhát benne van a háromszáz forint.

Hát nekiatta az öregnek a pénzt újból.

Aszongya az öreg:

- Amikor én vőlegény vótam ennek - aszmongya - körülbellü huszonöt-harminc éve volt ez a szalma - asz mongya, - beletéve szalmassákba. Hogy vót abban annyi buza, hogy annyi értékü buzát vert ki abbul a szalmából, ami benn vót a szalmassákba?

Hát csak így tanakottak rajta. És akkor aszmongya:

- Gazdám, jó lesz!

- Aggyad ide aszt a pénzt!

Étette aszt is, étette az öreg.

De hát másnap megent, illetve harmadnap, akkor meg mikor megebédőt:

- Aszt monta a gazdám, mossam ki a hordót, hónap megyünk borér!

Hát a papot eldugta a hordóba. Ott rejtette el. Hát jó van.

- Gazdasszon néném! Aszt monta - aszongya - a gazdám, hogy holnap megyünk borér, mossam ki a hordót.

- Nem, nem fiam. Majd, az tiszta. Iszen még van borunk! Nem köll elmenni a hegybe.

- Dehogy! Amit a gazdám mond, én aszt megteszem.

Hát fogta a hordót, kigurgatta a kúthoz. Mer egy vödör vizet, beleönti. Nem szól semmicse a pap.

Másik, harmadik vödör vizné megszólalt a pap:

- Többet ne öncsél!

Ád nekije háromszáz forintot. Hát aztán kiengette a hordóból, nekiatta a háromszáz forintot, kiengette.

Na elviszi szépen az ebédet, nekiaggya az öregnek a pénzt:

- Gazdám, kimostam a hordót - aszongya. - Annyi borkövet vertem róla, hogy háromszáz forintot kaptam érte - aszongya.

- Jó van, fiam, jó. De abba a hordóba pontosan - aszongya - tíz éve vót bor benne.

- Hát nem baj - aszongya, - én ennyit vertem le róla, azér ennyi pénzt kaptam.

Nekiatta a pénzt az öregnek. Nekiatta.

A pap meg úgy gondóta magába, hogy mindenből tönkreteszi a gyerek és így nem lesz jó. Hát kieszelték hogy hogy és miképp: a pap elmegy szántanyi. Elmegy és oda hozzon ki nekije ebédet, ahol fog szántanyi és ott fognak szerelmeskedni, a szántóföldön kint.

Ja, de eszt a gyerek megtutta, hogy mit akar a pap. Aszongya a gazdának:

- Gazdám nézd, hónap a pap is megy szántani. Emegyünk mink is - aszongya, - tavaszi alá alászántunk mink is - aszongya, - elvessük a zabot - aszongya.

- Hát jó van fiam, elmennyünk szántani.

A papnak két szürkéje vót. Ennek az ű gazdájának, ennek meg sárga lovai vótak, ijen más színü. De a gyerek, amikor elkészütek, föltette a fejszét a kocsira és két

fehér lepedőt. Póltette a kocaira.

Hát a pap elment előre, ezek meg utánna. A birtok úgy vót, hogy az emberé, ezé az öregemberé trébb vót. Szóva közelebb vót feléjük, a falu felé. A papé meg ara főjebb vót. Körübelli négy-ötszáz mééterre.

Jön a déli óra, hát viszi az asszony az ebédet utánuk. Már nem aszt tutta, hogy a férjének viszi meg a cselédnek, hanem a papnak viszi. Kirántott csirke, palacsinta, finom pogácsa, fasérozott, a jó Isten tuggya, hogy mijen nem. Mijen jó, finom ebédet nem cipelt oda. Hát hogy hová vigye az ebédet. Ahol a szürke lovak dógoznak.

Na de, a gyerek azér tette föl a lepedőket, tizenegy óra tájba ráhuzta a lovakra a fehér lepedőket. Ráhuzta. Kérdezi az öreg:

- Minek huztad rá fiam - aszongya, - a fehér lepedőket a lovakra?

- Hát azért - aszongya - gazdám, hogy a legyen ne csipkegyék őket - aszongya.

Nem monta meg az öregnek, hogy mirü van szó.

És kéremszépen jön az öregasszony ebédre, nagy vékává hozza az ebédet. Hová mennyen? Ahol láttya a szürke lovakat. Látí. Ara néz, hogy vannak szürke lovak, hát odamegy, ahun közelebb szürke lovak vannak.

De bizony mikor teljes közel ért, akkor má nem tudott micsinányi, látta, hogy kivel ál szembe. Odavitte az ebédet ezekhez. Az urának meg a cselédnek.

Jó van, letette, megebédeltek.

Hát az Isten nem szívelte ugye, nem engette.

Mikor ezek megebédéztek, aszmongya az urának:

- Édes férjem, - aszongya, - annak a szerencsétlen papnak nincs senkije, viszek én néki kis ebédet.

A cseléd csak hágat. Ez a szóga. Mikor elintézte, hogy mit akar nékije vinni, akkor a gyerek fölugrik:

- Hopp, nem maga viszik, gazdasszonyom! Én viszem el, - aszmongya.

Hát a gyerek elkapta aszt az ételt, meg aszt az ennivalót. Ahogy megy, a combba beleharap, ledobja. A pogácsába beleharap, dobáli. És odaér a paphoz. Asz mongya:

- Flébános ur, maga tuggya, hogy micsinát - aszongya - a gazdám feleségével!

- Tudom - aszongya.

- Most asz monta a gazdám, nem pucol ez innen - aszongya, - pár perc múlva itt lesz fejszévé magát össze fogja darabóni - aszongya.

- Édes fiam, csak annyit mongy meg nékije, hogy annyit várjon rám, legalább míg be tudok fogni! És én pucolok innen.

Meg vót ijedve.

Visszajön a gyerek:

- Gazdám, asz monta a pap, légy, legyen szives, minné gyorsabban vigye el néki a nagyfejssét, mert elgörbüt néki a csoroszlája. Tuggya as, ami elő megy, az a kés.

Hát az öreg nem huzakodott attul.

- De még - aszmongya, - ha bir - asz mongya - szalaggyon is vele, mer igen sürgős a papnak! Es akar végezni a szántássá!

Hát az öreg oan tritty-trottyosan nekiát szaladni, hogy viszi a fejszét nekije.

Amikor a pap ezt látta, hogy jön az öreg, hát itt-ott valamit akasztott a lovakra. Vágtat. Az öreg látta, hogy vágtázik. Visszafordút. Mēre jön vissza, amēre ő-szórta ezeket a dógokat, darab husokat, meg pogácsát szette össze. A felesége meg kérdeszte a gyerektü:

- Micsinál - aszmongya - fiam az öreg?

- Micsinál? - aszmongya. - Tuggya, hogy szerelmeskedett maga a pappal - aszongya. - Szedi a követ - aszongya - mikor ideér betöri a fejét - aszongya.

Az asszonnak így monta a gyerek.

Hát aztán:

- Fiam - asz mongya - valahogy fogd vissza! En is szaladok.

- Hát csak szalaggyon! - aszmongya a gazdasszonyának.

Jó van, odajön az öreg.

- Há mér szalad az asszon?

- Gazdám - aszmongya, - ha utoléri, asz monta, hónap még jobb ebédet hoz!

Hát az öreg utánna erett. Futás utánna. Mielőtt utolérte vóna, hanyattvágta magát az öregasszony, vajis

ez a néni:

- Jaj - asszonya, édes férjem! Csak háromszor vagy négyszer baszott meg a pap!

- Nem azt kérdeztem az anyád ére meg ára! Hónap jobb ebédet hozzá!

Hát ugye az öregot nem érdekölte az, hogy miccsinát a felesége. Érdekelte eszt a fiatal embert. Hogy tuggya elpusztittanyi űket?

Hát, mivó tegyen, hová tegyen? Vagyis hová legyen ez a pap, megbeszéték, hogy a gyerek az istállóba alszik, ahun a cselédek szoktak valamikor. Mer nem attak bizony a szobába néki ágyat, hanem csak az istállóba vótak. Még én magam is tudom, mer én is vótam négy évig ijen szógagyerek. Istállóba. Ugyan asztán finom cseléd éppen ojan nem vót egy sem, hogy.

Na most asztán ugy szervezte meg az öreg, vajis az asszony ezzel a pappal, hogy a cseléd ott alszik az istállóban. Az öreg miatt űk tehetnek mindent. Hát hogy is, hogy miként lesz ez? A fal oan félig-meddig dülőfélben vót és ott kiszedett egypár téglát és azon csuszik be majd a pap. Az asszonyka oda csinájja magának a hejet szalmábú a fal mellé. Es akkor majd ott fognak szerelmeskedni. Az öreg miatt lehet.

Nade, eszt a gyerek megtutta valahunnan, valahogyan, hogy mit akarnak. Szépen megvacsorázott és az asszonyka már a hejét készítette, hogy hová fog feküdni.

De mikor a gyerek észbevette, hogy mit akar az asszonyka, szépen alányult és odadobta az ágyra. Odafelelt ő. A cselédgyerek.

- Gazdasszonyom nem itt fekszik. Majd én fekszek itt. Én vagyok a cseléd, maga alugyon az ágyon. Én meg majd idefekszem.

Odafekütt a gyerek. Ugye hát elpakót, elhagatott, nem mert szónyi az öregasszon, hogy mi van, hogy mi lesz itten.

Hát aztán arra a bizonyos tervórákra, amikor megígérte a pap, féltiz vagy tiz óra tájban odasoppankodott a falhoz:

- Na anyyuk, itt vagy?

- Itt vagyok kedvesem.

Női hangon, má az öregasszony hangján ez aszmonta, hogy ott van.

Aggyon nékije ajkat, vagyis száját aggya oda, hogyhát megosókójjja.

A gyerek gyorsan letóta a gatyáját és odatartotta a fenekit. Hát belebujt a pap a seggébe a gyereknak.

Aszmongya:

- Anyu, - aszmongya, - jaj - aszmongya, - fokhagymát etté?

- Aszt.

Ere föl a gyerek aszmonta a papnak, aggya oda a himvesszőjét nékije, hogyhát megfogja.

Hát asztá a pap oda, teljes erejébü odanyujtotta.
A gyerek az belenyüt a zsebbe, kivette a borotfát, ijen
nyeles borotfát, levágta acskóstu együtt. Levágta.

Ezzel a pap hazaszalatt.

És regge kérem szépen valahogy meghallotta az asszony,
hogy beteg a pap. Nem tutta, hogy mi a baja, csak beteg a
pap.

Kérdezi a férjit: főzhet-e nekije valami kis levest?
Gyöngö levest, hogy vigyen a papnak. Hisz nincs nekije
senkije, aki mekkinájja betegségibe valami főtt étellē.

- Egisz nyugottan - asszongya, vigyé neki. - Az öreg-
ember asszonta.

Amind megfőzte a kis hamislevest, vagy mi vót az,
mikor bográcba tette, hogy ēviszi, letette az asztāra.
Nem tudom mér ment, még valamiér a kamarāba az asszony,
addigra szépen a gyerek leemēte a fōdelet és beletette
a pōtyit meg a tōkit abba a levesbe. Lezārta szépen.
Hát az asszonnak nem vót ahhoz fogalma, hogy mégegyszer
nyissa fō és elvitte oda a paphoz.

Elvitte. Szivessen fogatta a pap aszt a kis ételt.
De bizony, iszen minden ember, ahogy magam is, elősször
mekkeverem aszt az ételt, ugy állok neki enni. Hát az is
ugy csināt, az a pap. Mekkeverte és mikor látta a szemér-
mes testét benn az ételbe, nem is szót semmit, csak annyit
mondott, aggya oda neki a nyelvét.

Ő meg szives vót vele, alkalmas vót és akkor odatta
a nyelvét nekije.

Duplum

Hát aztá a pap oda, teljes erejébü odanyujtotta.
A gyerek az belenyüt a zeebbe, kivette a borotfát, ijen
nyeles borotfát, levágta aaskóstu együtt. Levágta.

Ezzel a pap hazaszalett.

Es regge kérem szépen valahogy meghallotta az asszony,
hogy beteg a pap. Nem tutta, hogy mi a baja, csak beteg a
pap.

Kérdeni a férjit: főzhet-e nekije valami kis levest?
Gyöngé levest, hogy vigyen a papnak. Hisz nincs nekije
senkije, aki mekkinájja betegségibe valami főtt étellé.

- Egisz nyugottan - assongya, vigyé neki. - Az öreg-
ember aszmonta.

Aminá megfőzte a kis hamialevest, vagy mi vót az,
mikor bográcsba tette, hogy éviszi, letette az asztára.
Nem tudom mér ment, még valamiér a kamarába az asszony,
addigra szépen a gyerek leemete a födelet és beletette
a pötyit meg a tökit abba a levesbe. Lezárta szépen.
Hát az asszonnak nem vót ahhoz fogalma, hogy mégegyszer
nyissa fő és elvitte oda a paphez.

Elvitte. Szivessen fogatta a pap azt a kis ételt.
De bizony, iszen minden ember, ahogy magam is, elősször
mekkeverem azt az ételt, ugy állok neki enni. Hát az is
ugy csinát, az a pap. Mekkeverte és mikor látta a szemér-
mes testét benn az ételbe, nem is szót semmit, csak annyit
mondott, agya oda néki a nyelvét.

Ő meg szives vót vele, alkalmas vót és akkor odatta
a nyelvét nekije.

- Na még jobban, na, még jobban!

Mikor gondóta a pap, hogy nem tovább, akkor leharapta a nyelvét néki. Az asszonynak. Mikor leharapta a nyelvét, futás haza, az asszon.

Akkor ekeszte mondani:

- Tembeme, tembeme, tembeme! - Nem bírta mondani, hogy nyelvemet, hanem aszonta hogy - Tembeme!

A gyerek meg ére asszongya:

- Na most gazdám, megtanút a mi gazdasszonyunk latinul. Latin. Hogy latinu beszényi.

Igy asztán pár nap mulva egymás mellé kerút a pap is, meg az asszonyka is: a sirba.

Ő meg asztán bojongott egy, két, három évig az öreggel s benmaratt a birtokba. Nagy gazdag kanászbojtár legény lett.

Ak.: Balogh Mátyás, 45 éves,
Szentmihályhegy, /Somogy m./,
Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

Eccer vót egy igen gazdag s egy igen szegény, de két testvérből át, két testvér vót.

Ez annyira szegény vót, hogy nagyon is szegény vót az egyik. A másik nagyon is nagyon gazdag vót.

Hát, elment hozzá gyufát kérni: ű rak tüzet magának. Egyszer-kétszer adott nékije. Harmaccor mikor elküdte a felesége a szegény embert: mennyen át a sógorjához és kérjen gyufát - azt monta, hogy nem ad nékije. Mérföldre ráusztotta a kutyákat. Hazajön sirva.

- Nem elég, hogy az éhességtől pusztúnak el a gyermekeim, hanem még attól is hogy megfagynak.

Akkor kiment és az ember elkezdett fohászkonni az Istenhez:

- Istenem, Istenem, mi lesz? Még saját vér bátyám sem segít egy szál gyufával. Hát akkor hová mennyek?

Mer akkoriban csak körülbellü minden harminc-negyven kilométerre gyutott egy-egy lakás ugye. Nagyon távol vót a nép egymástu.

Ű fohászodott a jó Istenhez és egyszer látott egy erdőt, mongyuk talá négy-ötszáz méterre a lakástul, ott látott egy nagy tüzet, az erdőben. Tizenkét ember állt körülötte. A tűz körül. Hát ű elmegy oda tüzer.

Megmonta a feleségének.

- Jó van - aszmongya - kedvesem, hát menny. Mer megfagnak a gyerekek ebbe a hideg lakásba.

Elmegy oda szépen az öreg, lógott róla az a rongyos kabátja, a nadrágja. Majd aszt lehet mondanyi, hogy mezzétláb kapcába vót bekötve a lába.

Odamegy:

- Aggyon Isten jó estét, emberek!

- Aggyon Isten! - fogatták. - Na mit akar? - aszmongya.

- Mit akarok? A jó Isten álgya meg magukat - asz mongya - aszt akarnék - asz mongya, - lesznek szivesek adni egy kis parazsat, mer megfagyunk, a fiaim, a gyermekeim a hidegtől.

Asz mongya:

- Kap bácsikám - asz mongya - tüzet, ha megmongya mejik hónap a legerőssebb magának - aszmongya.

Ere föl megszólalt és aszt monta:

- Nékem mind nehéz. Nyáron is nehéz, de télenn is nehéz. Nyáronn azér nehéz, mer bizony - aszmongya - sokat köll dolgozni, és nem bírok annyit keresni, hogy télire is elég volna. Télen meg azér nehéz, fáznak a gyermeksim, nincs mit adnom enni. Tehát én, nem szégyellte le eszt a tizenkét embert.

Ez a tizenkét ember tizenkét hónap jött össze ennél a nagy tűznél.

Aszt mongya a legidőssebbik. Ez vót a december:

- Tarcsa ide a kabátját egy nagy lapáttal, a parázból!

Aszmongya:

- Kérem, még elég ez a kis hitfány ruhám is ami rajtam van, hát hogy tarcsam eszt?

- Tarcsa csak ide!

Rárezzentettek, odatartotta a kabátját. És ráöntöttek egy lapát parazsat.

Hazaér. Asz mongya, anēre gondót valamikor, hogy valami vót, négy sarokba szórgyon abból a parázsból. És füccsön be - asz mongya - a gyermekeinek - aszmongya.

Hazament. Mekkőszönte illedelmesen ezeknek az embereknek, hazament. Amind monták, négyszögben ő szórt abbu parázsbu.

- Drága feleségem, na - aszmongya, - rakd meg a tüzet!

En hoztam.

- Hát nem ég el a kabátod?

- Talán nem - asz mongya. Nem égett el.

Megrakta a tüzet. Amire fölédrednek kérem szépen, pálotában ébredtek, gyönyörűszép lakás, baromfi, jószág, mindenféle, szalmakazal, méterbe a fa, minden. Hát ugyi, hát a másik szomszéggya, a bátyjának má sötét vót az épület. Bizony mikor látta eszt a nagy jóságot ez az irigy bátyja, átjött hozzá és érdeklődött: Hunnan szerezte ő eszta nagy vagyont és hogyan?

Elmeséte néki, hogy hogyan. Hogy elment a tüzhöz és hogy tizenkét ember vót. De aszt nem meséte el, hogy ő hogyan monta, csak aszt monta, hogy ott kapta a tüzet.

Ére föl ez a gazdag fölhanzta aszt a gyönyörűszép kibokszót xsizmát, prémeskabát, nemtudom mijen sálakat föltett,

meg szóval fölötözött mind egy rendes ember.

Elmegy oda, elmegy éjsötétbe. Na, köszön szép illedelmesen, köszön.

- Mi járatba van?

- Hát - asz mongya - eljöttem, hogy attok-e kis paraszat nekem? - asz mongya.

- Adunk, de azzal a föltétellel, ha megmongya ő is, hogy mejik a legnehezebb hónap.

- Hát nekem - aszongya - a nyári havak, azoka legnehezebbek. Nyári hónapok. Ijjenkor kutyabajom sincs - aszongya.

- Három hizót vágtam, nagy élet, baromfi, van bőven mindenbü.

- Így van?

- Így!

- Tarcsa ide a kabáttját!

Hőj, nyujtotta a kabáttját neki, hogy meg ne fázzon.

- Paraszat, amerre tuggya, hogy van valami, szórjon el!

Hát ű szivessen szórt, de szikrát vetett a spórhelt, spórheltbe ami vót. Reggēre mire fölkel, ami, amēre szórt, minden szépen elégett.

Ennyi vót az egész.

Ak.: Balogh Mátyás, 45 éves,
Szentmihályhegy, /Somogy m./,
Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

Hát valamikor igen vándor iparosok vótak, eek a bádogosok, illetve köszörüs, vagy bádogos. Nem tudom kifejeznyi magam, hogy mi ez.

Egyik kösségbe nagyon berugott. Kiment az erdőszélre, ott elalutt. Hát asztá, amig ő elalutt, hön a nyuszika ara, elkapta a ládáját és fővitte a fára. Fővitte. Mikor kijózanódott keresi a ládáját. Nincs seholse.

Ujból arra ballag a kis nyuszika, kérdezi a bácsitól:

- Mit keres bácsi?

- Keresem a ládámat - aszmongya.

- Hát nem láti maga, hogy ott a fatetön?

Körünéz:

- Hogyan veszem le? Hogyan?

Aszongya:

- Ha nékem csinál fülbevalót - aszongya - ojan amí, mind a kis csengő vóna, hogy amēre mennék - aszongya - csengetnék - asz mongya, - akkor én leveszem.

- Jó, én csinállok, csak vedd le!

Főmászott a nyul a fára és levette a csengőt, szóva a ládát. A ládát levette a fáról.

Megcsináta neki aszt a kis fülbevalót, de ojan csöngő alakban, hogy csöngött amēre ment. Örömébe amnyit szalatt a kis nyul, hogy elfáratt és lefekütt a bokorba. De bizony

jöttek a vadászok, ahogy megriasztották ottmaradt a csengője néki a bokorba. Mikor asztá eszéhez jutott a nyuszika visszament a bokorba. Keresi a fül, aszt a kis csengőjét.

Asz mongya:

- Itt nincs, itt nincs. Nem adod ide? Én elhivom a tüzet és el fog égetnyi!

- Mit törődöm én, hív a tüzet! - aszongya.

Elment a tüzhöz, nem megyen el:

- Nem csinát nékem semmi bajt se a bokor. Én mennyek égetni?

- Hát, ha nem jössz, akkor elhivom a vizet és elolt téged!

- Ugy teszel, ahogy akarsz.

Elment szépen. Aszongya:

- Tűz, gyere égésd el a bokrot, a bokor vitte el a csengőmet!

Nem aggya vissza nékije, nem megy el.

- Jó, elhivom az ökröket - asz mongya, - meg fog inni - asz mongya.

- Mit törődöm én? Menny az ökrökér!

Elment az ökrér:

- Ökrök gyertek, igyátok meg a vizet! A viz elojtya a tüzet, a tűz elégeti a bokrot, a bokor visszaaggya a fülbevaló csengőmet - aszongya.

Hát, akkor sem megy.

- Nem jöttök? Elhivom a puskákat! Elhivjam? És lelő benneteket! Már az összeset.

- Mit törődöm én?

Elmegy a puskákhoz:

- Puskák gyertek! Lőjétek le - asz mongya - az ökröket! Az ökrök megisszák a vizet, a viz eloltya a tüzet, a tűz elégeti a bokrot. A bokor visszaaggya a fülbevaló csengőmet!

- Hát én nem törődöm vele, csinájj amit akarsz - aszongya. - Én nem megyek!

- Hát, ha nem jöttek, ehivom az egereket és az egerek el fogják rágni a ravaszt! Az elsütő ravaszokat!

- Hát tegyél, amit akarsz.

Nem mennek el.

- Nem jöttek? Elhivom - aszongya az egereket, vagyis a macskákat!

Emegy szépen a macskákhoz.

- Macskák gyertek, egyétek meg az egeret. Az egereket! Az egerek megrágnak a puskák a ravaszait, a puskák lelövik - aszongya - az ökröket, az ökrök megisszák a vizet, a viz eloltya a tüzet, a tűz elégeti a bokrot, a bokor visszaaggya a fülbevaló csengőmet.

Hát, a macskák megerettek, futással az egerekhez.

Az egerek meg futás a puskák ravaszait elrágni.

Amikor a puskák észrevették, hogyhát jönnek az egerek, azok megerettek futásra, az ökröket lelőnyi.

Az ökrök észrevették a puskákat, hogy jönnek utánuk, az ökrök neki a viznek.

A viz szintén a tüzhöz.

A tűz mikor odaért a bokorhoz, megát.

Mer föltette a kezeit a bokor, hogyhát ne égessék el,
visszaaggya a nyuszinak a, visszaaggya a nyuszinak a fül-
bevaló csengőjit.

Es így szépen visszaatta, mindenki szépen hazament
és a nyuszicska azóta tartya lefelé a fülét.

273

Ak.: Balogh Mátvás, 45 éves,
Szentmihályhegy, /Somogy m./
Gy.: Eperjessy Ernő, 1963.

Már régi őseimtü eszt hallottam, hogy a cigány a borsónál maratt. De igaza is van neki, hogy a borsónál marattunk, mert mikor Krisztus urunk a földön járt, akkoriban összehívta emberi származást és állati származást és mindenféle állatokat összehívta. És elosztotta, hogy ki miből él. És hogyan élünk a világom.

Például az emberek sorsán azér mongyáj, hogy cigányok vagyunk. Mert akkor is esz monta a feleséginek, hogy ő még nem főz, vagyis nem főzte meg a felesége a borsót. Megvárja a borsót. Nemhogy igyekezett vóna az életszinvonalához, hogy az asszony és ő is jutalomba kerűjjen.

Utósónak ment oda.

Hát rákerüt a sor a cigányra legutójjára. Hát ő a borsóná maratt. Ott is áll máma is. Verjék együtt azokat a régi őseiket, mer mindig vannak utóggyaik, ezek nink vagyunk, akik itt vagyunk, mármint cigányok vagyunk.

De észrevettem magam is aszt, hogy ott állunk a borsóná. Bárhogy szenvettünk ugy a hazájér mind bár akármejik ember, de esztet illettük meg az országtól, hogy utolsók vagyunk mindenben.

Krisztus Urunknak póstássa vót a méhe. Skütte a méhét a tüskésdisznóhoz.

- E! Minek nekem elmenni gyűlésre? Megélek én ugy is -

aszmongya, - annyi almát szedek magamnak, meg vadkörtét az erdőbe. Nem és nem, és nem.

Hát ehívták, széket adnak a tuskédisznónak. Legurut a székről a tuskédisznó, eszégyellette magát. Megszökött az osztástul, amikor hát nem győzte bevárni és legurut, eszégyellette magát.

Misoccor is ekütte Krisztus Urunk a méhét érte. Visszajött. Ujbu legurut a székről.

Harmaccor negent megszökött. Visszakütte.

- Hát, má ne hívogassál engem annyi sokat, ne hívj vissza! Egye meg a szarodat, aki eküdt értem! Akkor is nem fogok a székre ünyi, hanem bemegyek a sarokba - asz mongya.

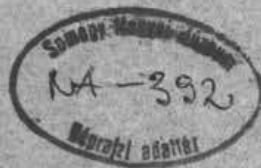
És azóta asz mongyák, hogy jó a méhének a szara. Amióta aszmonta a tuskédisznó, hogy aki ekütte érte, hogy egye meg a szarát.

Igy asztán elosztotta az Isten mindenkinek a megélhetésig.

A kigyó kért szárnyat, de aszt leintette, Szűz Mária leintette. Mer ugys borzalmas vót, értékeny állat vót. Szárnyat kért, hogy birjon röpüni. Azelőtt asz mongyák, hogy álva ment a kigyó, akkor leütötte pácává Szűz Mária, hogy most hason csuszik a kigyó. Hogy ez igaz, nem igaz, csak így halottam.

Mindenkinek megatta a maga beosztását. Jaj!

A kutyát meg, az má nem ide tartozik. A kutya meg, hogy a könyeret, annyira bünös vót a nép, hogy a népnek, szóval emberiségnek nem hagyott könyeret egyáltalán. Azért van ke-

nyerünk, hogy csak a kutyának hagyott.

Meg különben is, teljessen végig vót a szalma kalászos. Alluru egész föntig. De aztán annyira rossz vót a nép, hogy belesentek szemetelni, szarnyi. A gabonába. És hát eszt nem szabad, mer Krisztus Urunk teste. Teste. Akkor tehát, mikor összehívta a népet amind az előbb mondan, még a macskának sem köllött kenyér, mikor kérdeszte, hogy mi köll? Az állatokat. Aszonta: őnéki nem köll. Ő negél az egérfogásból is.

A kutya kivette a nyelvét. Az fohászokodott. A kutya az fohászokodott kenyérér. A kutya. Azér van most akkora fejjek, mind a kutya nyelve. A gabonának. Ezek tövitü.

Sarlóval elég vót az aratás a népnek, most meg nem győzik gépekkel. Igen.